

Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury
w Poznaniu

PORADNIK
BIBLIOGRAFICZNO-METODYCZNY

Kwartalnik

Poznań 2013

Przewodniczący Zespołu Redakcyjnego

Iwona Smarsz

Redaguje zespół:

Urszula Bzdawka

Beata Nowak

Andrzej Dudziak

ISSN 0238-9142

Materiał szkoleniowy

Powielono w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu

A-5 350 egz.

SPIS TREŚCI

	str.
I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ (Oprac. Andrzej Dudziak).....	5
II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE	
Tomasz Umerle – Metamorfozy bohaterów literackich	15
Urszula Cimoch – Ubóstwo – hańba współczesnego świata	27
Andrzej Dudziak – Długi – przypadek czy przypadłość systemowa?	40
Bibliografie osobowe: Ludwik Mierosławski.....	55
Jan Konstanty Żupański	57
III. MATERIAŁY METODYCZNE	
Magorzata Derwich – Nasze Powstanie Wielkopolskie	59
IV. MATERIAŁY REGIONALNE	
A. Przegląd nowości regionalnych	69
B. Imprezy kulturalne w bibliotekach publicznych woj. wielkopolskiego	80
C. Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury na łamach prasy	103
V. KRONIKA.....	106

I. KALENDARZ ROCZNIC, OBCHODÓW I WYDARZEŃ

Poniższy kalendarz, to wybrane daty rocznic, obchodów i wydarzeń na IV kwartał 2013 roku. Szerszy zestaw dat na IV kwartał znajduje się w „Poradnikach Bibliograficzno-Metodycznych” z lat ubiegłych.

P a ź d z i e r n i k

	X		– Miesiąc profilaktyki raka piersi
	1 X		– Międzynarodowy Dzień Ludzi Starszych obchodzony od 1991 r. z inicjatywy ONZ w rocznicę inauguracyjnego posiedzenia Światowej Organizacji ds. Ludzi Starszych
	1 X		– Międzynarodowy Dzień Muzyki ustanowiony z inicjatywy Międzynarodowej Rady Muzyki w 1975 roku
	1 X		– Międzynarodowy Dzień Lekarza obchodzony od 1984 roku
(180)	2 X	1833	– Ur. Edmund Callier, oficer, historyk i publicysta wielkopolski (zm. 14 XII 1893)
	4 X		– Światowy Dzień Opieki nad Zwierzętami
(300)	5 X	1713	– Ur. Denis Diderot, pisarz i filozof francuski (zm. 30 VII 1784)
	6 X		– Światowy Dzień Mieszkalnictwa ustanowiony przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych
(225)	6 X	1788	– Otwarcie Sejmu Czteroletniego
(140)	6 X	1873	– Zm. Paweł Edmund Strzelecki, podróżnik, geograf, geolog, odkrywca, badacz Australii (ur. 20 VII 1797)
	8 X		– Światowy Dzień Hospicjów i Opieki Paliatywnej
	10 X		– Światowy Dzień Zdrowia Psychicznego

- (200) 10 X 1813 – Ur. Giuseppe Verdi, włoski kompozytor operowy (zm. 27 I 1901)
- (45) 10 X 1968 – Zm. Nikifor Krynicki (właśc. Epifaniusz Drowniak), malarz prymitywista, pochodzenia łemkowskiego (ur. 21 V 1895)
- 11 X – Światowy Dzień Wzroku
- 11 X – Dzień Pamięci Generała Pułaskiego obchodzony w USA
- (50) 11 X 1963 – Zm. Jean Cocteau, poeta, dramaturg i powieściopisarz francuski (ur. 5 VII 1889)
- (50) 11 X 1963 – Zm. Édith Piaf (właśc. Edith Giovanna Gassion), piosenkarz francuska (ur. 19 XII 1915)
- (70) 12 X 1943 – Bitwa pod Lenino
- (45) 13 X 1968 – Zm. Kazimierz Tymieniecki, historyk, profesor UP i UAM (ur. 19 XII 1887)
- 14 X – Międzynarodowy Dzień Zmniejszania Skutków Klęsk Żywiolowych uchwalony przez ONZ
- 14 X – Światowy Dzień Normalizacji ustanowiony w 1991 r. przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną (ISO)
- 14 X – Dzień Edukacji Narodowej
- (240) 14 X 1773 – Powstanie Komisji Edukacji Narodowej, pierwszego ministerstwa oświaty w Polsce i na świecie
- 15 X – Międzynarodowy Dzień Niewidomych – Dzień Białej Laski uchwalony przez Europejską Unię Niewidomych w 1993 r.
- (90) 15 X 1923 – Ur. Italo Calvino, włoski prozaik (zm. 19 IX 1985)
- 16 X – Światowy Dzień Chleba
- 16 X – Światowy Dzień Wyżywienia (obchodzony od 1981 r. z inicjatywy Światowej Organizacji ds. Wyżywienia – FAO), Żywności i Walki z Głodem

(125)	16 X	1888	– Ur. Eugene O'Neill, dramaturg amerykański, laureat Nagrody Nobla w 1936 roku (zm. 27 XI 1953)
	17 X		– Międzynarodowy Dzień Walki z Ubóstwem
	17 X		– Dzień Walki z Rakiem ogłoszony przez prezydenta RP w 1997 r.
(165)	17 X	1848	– Ur. Wiktor (pseud. Fantazy) Gomulicki, poeta, prozaik, badacz dziejów Warszawy (zm. 14 II 1919)
	18 X		– Dzień Poczty Polskiej, Dzień Łączności
	20 X		– Światowy Dzień Osteoporozy
(280)	20 X	1733	– Ur. Adam Naruszewicz, poeta, historyk, tłumacz, biskup smoleński (zm. 8 VII 1796)
(180)	21 X	1833	– Ur. Alfred Nobel, uczony szwedzki, wynalazca dynamitu, fundator Nagrody Nobla (zm. 10 XII 1896)
(65)	22 X	1948	– Zm. August Hlond, prymas Polski, kardynał, arcybiskup gnieźnieński i poznański (ur. 5 VII 1881)
	24 X		– Światowy Dzień Informacji obchodzony z inicjatywy ONZ od 1972 r.
	24 X		– Dzień Organizacji Narodów Zjednoczonych obchodzony w rocznicę wejścia w życie Karty NZ (1945)
(455)	24 X	1558	– Ur. Szymon Szymonowic, poeta, pisarz, organizator Akademii Zamojskiej (zm. 5 V 1629)
(65)	24 X	1948	– Zm. Ferenc Lehár, węgierski kompozytor operetkowy (ur. 30 IV 1870)
(175)	25 X	1838	– Ur. Georges Bizet, kompozytor francuski (zm. 3 VI 1875)
	27 X		– Światowy Dzień Modlitwy o Pokój
(115)	27 X	1898	– Ur. Franciszek Behounek, pisarz czeski, autor książek dla dzieci i młodzieży (zm. 1 I 1973)
(85)	27 X	1928	– Ur. Witold Zegalski, pisarz poznański (zm. 31 VIII 1974)

- (110) 29 X 1903 – Ur. Mieczysław Jastrun (właśc. Agatstein), poeta, eseista, prozaik, tłumacz (zm. 23 II 1983)
- (5) 29 X 2008 – Zm. William Wharton (właśc. Albert Du Aime), pisarz amerykański, autor powieści „Ptasiek”, malarz (ur. 7 XI 1925)
- (60) 30 X 1953 – Zm. Imre Kalman, kompozytor węgierski, twórca operetek (ur. 24 X 1882)
- 31 X – Światowy Dzień Oszczędności

L i s t o p a d

- 1 XI – XI – Wszystkich Świętych – Święto Zmarłych
- (120) 1 XI 1893 – Zm. Jan Matejko, malarz polski (ur. 24 VI 1838)
- (10) 1 XI 2003 – Zm. Henryk Machalica, aktor teatralny i filmowy (ur. 18 VI 1930)
- (120) 6 XI 1893 – Zm. Piotr Czajkowski, kompozytor rosyjski (ur. 7 V 1840)
- (100) 7 XI 1913 – Ur. Albert Camus, pisarz francuski, laureat Nagrody Nobla w 1957 r. (zm. 4 I 1960)
- (60) 8 XI 1953 – Zm. Iwan Bunin, prozaik i poeta rosyjski, laureat Nagrody Nobla w 1933 roku (ur. 22 X 1870)
- 9 XI – Światowy Dzień Jakości obchodzony od 1989 r. z inicjatywy międzynarodowych organizacji ds. standaryzacji jakości
- (195) 9 XI 1818 – Ur. Iwan Turgieniew, pisarz rosyjski (zm. 3 IX 1883)
- (140) 9 XI 1873 – Ur. Tadeusz Miciński, poeta, prozaik, dramaturg (zm. II 1918)
- (95) 9 XI 1918 – Zm. Guillaume Apollinaire (właśc. Wilhelm Apollinaris Kostrowicki), poeta francuski, polskiego pochodzenia (ur. 26 VIII 1880)

- (5) 9 XI 2008 – Zm. Stanisław Różewicz, polski reżyser filmowy i teatralny, scenarzysta (ur. 16 VIII 1924)
- 10 XI – Międzynarodowy Dzień Młodzieży
- (75) 10 XI 1938 – Zm. Mustafa Kemal Atatürk, turecki polityk i wojskowy (ur. 12 III 1881)
- (30) 10 XI 1983 – Zm. Jalu Kurek (właśc. Franciszek Kurek), poeta, prozaik, eseista, tłumacz, dziennikarz (ur. 27 II 1904)
- 11 XI – Święto Niepodległości – święto narodowe, odzyskanie przez Polskę niepodległości po 123 latach niewoli
- (95) 11 XI 1918 – Podpisanie w Compiègne układu o zawieszeniu broni – zakończenie I wojny światowej
- (35) 11 XI 1978 – Zm. Helena Boguszevska, prozaik, autorka książek dla dzieci i młodzieży (ur. 18 X 1886)
- (145) 13 XI 1868 – Zm. Gioacchino Rossini, kompozytor włoski, twórca 39 oper (ur. 29 II 1792)
- 14 XI – Światowy Dzień Cukrzycy – Światowy Dzień Walki z Cukrzycą
- (135) 14 XI 1878 – Ur. Leopold Staff, poeta, dramaturg, tłumacz (zm. 31 V 1957)
- 15 XI – Międzynarodowy Dzień Pisarzy Uwięzionych obchodzony z inicjatywy Światowej Federacji PEN-Clubu
- 16 XI – Światowy Dzień Tolerancji proklamowany przez UNESCO, obchodzony od 1996 r.
- 17 XI – Międzynarodowy Dzień Studentów obchodzony od 1941 r.
- 17 XI – Ogólnopolski Dzień bez Długów
- (155) 17 XI 1858 – Zm. Robert Owen, angielski socjalista utopijny, pisarz, działacz polityczny i społeczny (ur. 14 V 1771)
- 18 XI – Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

- (185) 19 XI 1828 – Zm. Franciszek Piotr Schubert, kompozytor austriacki, prekursor romantyzmu w muzyce, zwany Franz Schubert (ur. 31 I 1797)
- (130) 19 XI 1883 – Ur. Hjalmar Fredrik E. Bergman, prozaik i dramaturg szwedzki (zm. 1 I 1931)
- (155) 20 XI 1858 – Ur. Selma Lagerlöf, pisarka szwedzka, laureatka Nagrody Nobla w 1909 r. (zm. 16 III 1940)
- (15) 20 XI 1998 – Zm. Marian Brandys, prozaik, eseista, reportażysta, autor książek dla dzieci i młodzieży (ur. 25 I 1912)
- 21 XI – Światowy Dzień Życzliwości (zwany też Światowym Dniem Pozdrowienia – World Halo Day) obchodzony od 1973 r.
- 21 XI – Światowy Dzień Telewizji
- 21 XI – Dzień Walki z Paleniem Tytoniu obchodzony od 1977 roku, w trzeci czwartek listopada
- (135) 22 XI 1878 – Zm. Ludwik Mierosławski, dowódca powstań, działacz polityczny, pisarz, historyk wojskowości, wódz naczelny oddziałów powstańczych w Wielkopolsce w 1848 roku (ur. 17 I 1814)
- (50) 22 XI 1963 – Zm. Aldous Huxley, pisarz angielski (ur. 24 VII 1894)
- (50) 22 XI 1963 – Zm. John Fitzgerald Kennedy, polityk amerykański, prezydent USA w latach 1961-1963 (ur. 29 V 1917)
- (215) 23 XI 1798 – Ur. Klementyna z Tańskich Hoffmanowa, prozaik, pierwsza w Polsce autorka książek dla młodzieży (zm. 21 IX 1845)
- (20) 25 XI 1993 – Zm. Anthony Burgess (właśc. John Anthony Burgess Wilson), szkocki prozaik, eseista, kompozytor, scenarzysta filmowy i telewizyjny (ur. 25 II 1917)
- (45) 26 XI 1968 – Zm. Arnold Zweig, prozaik niemiecki (ur. 10 XI 1887)
- (45) 26 XI 1968 – Zm. Upton Sinclair, pisarz amerykański (ur. 20 IX 1878)

- (60) 27 XI 1953 – Zm. Eugene O'Neill, dramaturg amerykański, laureat Nagrody Nobla w 1936 roku (ur. 16 X 1888)
- 29 XI – Dzień Podchorążego
- (370) 29 XI 1643 – Zm. Claudio Monteverdi, włoski kompozytor, skrzypek, pierwszy twórca oper (data chrztu – 15 V 1567)
- (85) 29 XI 1928 – Ur. Andrzej Kijowski, prozaik, eseista, krytyk literacki i teatralny (zm. 29 VI 1985)
- (245) 30 XI 1768 – Ur. Jędrzej Śniadecki, chemik, lekarz, biolog i filozof (zm. 12 V 1838)
- (145) 30 XI 1868 – Zm. Hipolit Cegielski, wielkopolski przemysłowiec i działacz społeczno-kulturalny, polityk, nauczyciel, językoznawca (ur. 6 I 1813)
- (125) 30 XI 1888 – Ur. Stanisław Vincenz, polski pisarz i filozof, znawca Huculszczyzny, myśli i sztuki starożytnej Grecji (zm. 28 I 1971)

G r u d z i e ń

- 1 XII – Światowy Dzień Zapobiegania AIDS ogłoszony przez WHO z inicjatywy Międzynarodowej Konferencji AIDS w Londynie 1988 r.
- (130) 2 XII 1883 – Ur. Nikos Kazantzakis, pisarz i poeta grecki (zm. 26 X 1957)
- (95) 2 XII 1918 – Zm. Edmond Rostand, poeta i dramaturg francuski (ur. 1 IV 1868)
- (100) 3 XII 1913 – Zm. Pierre Auguste Renoir, malarz i grafik francuski (ur. 25 II 1841)
- (95) 4 XII 1918 – Ur. Witold Wirpsza, poeta, prozaik, tłumacz literatury niemieckiej, zamieszkały od 1971 roku w Berlinie Zachodnim (zm. 16 XI 1985)

- 5 XII – Międzynarodowy Dzień Pomocy Cierpiącym (Dzień Wolontariusza) ogłoszony w 1985 r. z inicjatywy Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych, obchodzony od 1986 r.
- (90) 5 XII 1923 – Ur. Władimir Tiendriakow, pisarz rosyjski, autor scenariuszy, publicysta (zm. 6 VIII 1984)
- (25) 5 XII 1988 – Zm. Teodor Parnicki, prozaik, eseista (ur. 5 III 1908)
- (60) 6 XII 1953 – Zm. Konstanty Ildelfons Gałczyński, poeta, satyryk, tłumacz (ur. 23 I 1905)
- (80) 7 XII 1933 – Zm. Roman Wilkanowicz, poeta, satyryk, dziennikarz, związany z Wielkopolską (ur. 27 II 1886)
- (110) 8 XII 1903 – Zm. Herbert Spencer, filozof angielski (ur. 27 IV 1820)
- (405) 9 XII 1608 – Ur. John Milton, poeta angielski (zm. 8 XI 1674)
- 10 XII – Międzynarodowy Dzień Ochrony Praw Dziecka
- 10 XII – Międzynarodowy Dzień Praw Człowieka uchwalony w 1948 r. przez Zgromadzenie Ogólne NZ
- (65) 10 XII 1948 – Uchwalenie przez Zgromadzenie Ogólne ONZ Deklaracji Powszechnej Praw Człowieka
- (10) 10 XII 2003 – Zm. Janusz Pajewski, historyk, profesor UAM (ur. 5 V 1907)
- 11 XII – Międzynarodowy Dzień Terenów Górskich
- (210) 11 XII 1803 – Ur. Hector Berlioz, kompozytor francuski (zm. 8 III 1869)
- (170) 11 XII 1843 – Ur. Robert Koch, uczonec niemiecki, lekarz i bakteriolog, laureat Nagrody Nobla w 1905 roku za badania nad gruźlicą (zm. 27 V 1910)
- (105) 11 XII 1908 – Ur. Aleksander Janta-Połczyński, pisarz, dziennikarz, tłumacz, związany z Wielkopolską (zm. 19 VIII 1974)

- (95) 11 XII 1918 – Ur. Aleksandr Isajewicz Solżenicyn, rosyjski pisarz i historyk, laureat Nagrody Nobla 1970, dysydent, więzień łagrów (zm. 3 VIII 2008)
- (150) 12 XII 1863 – Ur. Edward Munch, malarz norweski (zm. 23 I 1944)
- 13 XII – Dzień Księgarza
- (140) 13 XII 1873 – Ur. Walerij Briusow, pisarz rosyjski, przedstawiciel symbolizmu (zm. 9 X 1924)
- (120) 14 XII 1893 – Zm. Edmund Callier, oficer, historyk i publicysta wielkopolski (ur. 2 X 1833)
- (95) 15 XII 1918 – Ur. Maria Jarochowska, pisarka i publicystka (zm. 20 VIII 1975)
- (70) 15 XII 1943 – Zm. Edward Szymański, poeta i satyryk (ur. 9 IX 1907)
- (85) 16 XII 1928 – Ur. Philip Kindred Dick, pisarz amerykański, autor powieści z pogranicza fantazy i literatury fantastycznonaukowej (zm. 2 III 1982)
- (110) 17 XII 1903 – Ur. Erskine Caldwell, pisarz amerykański (zm. 11 IV 1987)
- (30) 17 XII 1983 – Zm. Jan Maria Gisges, poeta, prozaik (ur. 15 I 1914)
- 18 XII – Międzynarodowy Dzień Migranta ustanowiony przez ONZ 4 grudnia 2000 roku
- (210) 18 XII 1803 – Zm. Johann Gotfried von Herder, filozof i poeta niemiecki (ur. 25 VIII 1744)
- (165) 19 XII 1848 – Zm. Emily Jane Brontë, poetka i pisarka angielska (ur. 30 VII 1818)
- (50) 20 XII 1963 – Zm. Gustaw Morcinek, pisarz śląski (ur. 25 VIII 1891)
- (45) 20 XII 1968 – Zm. John Steinbeck, pisarz amerykański, laureat Nagrody Nobla w 1962 r. (ur. 27 II 1902)
- (55) 21 XII 1958 – Zm. Lion Feuchtwanger, pisarz i dramaturg niemiecki (ur. 7 VII 1884)

- (155) 22 XII 1858 – Ur. Giacomo Puccini, kompozytor włoski (zm. 29 XI 1924)
- (150) 23 XII 1863 – Zm. William Makepeace Thackeray, pisarz angielski, realista i satyryk (ur. 18 VII 1811)
- (215) 24 XII 1798 – Ur. Adam Mickiewicz, poeta, dramaturg i publicysta (zm. 26 XI 1855)
- (130) 24 XII 1883 – Ur. Stefan Jaracz, aktor, artysta, społecznik, twórca teatru „Ateneum” (zm. 11 VIII 1945)
- (5) 24 XII 2008 – Zm. Harold Pinter, brytyjski pisarz i dramaturg, reżyser teatralny i scenarzysta, laureat literackiej Nagrody Nobla w 2005 roku, uznawany za czołowego przedstawiciela „teatru absurdu” (ur. 10 X 1930)
- (75) 25 XII 1938 – Zm. Karel Čapek, pisarz czeski (ur. 9 I 1890)
- (130) 26 XII 1883 – Ur. Maurice Utrillo, malarz i grafik francuski (zm. 5 XI 1955)
- (90) 26 XII 1923 – Zm. Włodzimierz Przerwa Tetmajer, malarz, poeta, działacz ludowy (ur. 31 XII 1861)
- (95) 27 XII 1918 – Wybuch powstania wielkopolskiego
- (75) 27 XII 1938 – Zm. Osip Mandelsztam, rosyjski poeta i prozaik pochodzenia żydowskiego (ur. 15 I 1891)
- (60) 27 XII 1953 – Zm. Julian Tuwim, poeta, satyryk, tłumacz (ur. 13 IX 1894)
- 29 XII – Światowy Dzień Różnorodności
- (130) 30 XII 1883 – Zm. Jan Konstanty Żupański, księgarz i wydawca wielkopolski (ur. 23 VI 1804)
- (210) 31 XII 1803 – Ur. Jose Maria de Heredia, poeta kubański (zm. 7 V 1839)

II. ZESTAWIENIA BIBLIOGRAFICZNE

Tomasz Umerle

METAMORFOZY BOHATERÓW LITERACKICH

Motyw metamorfozy to jeden z najdawniejszych motywów literackich: niech zaświadczy o tym choćby fakt, iż jest on osnową wielu opowieści religijnych i mitologicznych sprzed tysięcy lat. Z dzisiejszej perspektywy za metamorfozę uznajemy często – jak się wydaje – gruntowną przemianę będącą konsekwencją podjętego przez człowieka wysiłku. Jednak wczesne mitologiczne i religijne opowieści przedstawiają ją raczej jako efekt działania sił „zewnętrznych” (Boga chrześcijańskiego, bogów mitologicznych, losu...). Taka metamorfoza zajść może również bez, lub nawet wbrew, ludzkiej woli. Jest to uwaga istotna również i współcześnie. W końcu doświadczane tragedie – śmierć bliskich, choroba czy wielkie wydarzenia historyczne – jakim zapobiec nie jesteśmy w stanie, są jednym z głównych powodów, dla których ulegamy przemianie. Prócz pytania o to, kto lub co powoduje przemianę człowieka, staje przed nami również kwestia „przedmiotu” zmiany. Pojawia się w tym miejscu choćby problem następujący: czy możemy za metamorfozę uważać jedynie zmianę cech charakteru lub poglądów, istotnych dla naszej tożsamości, czy też obejmuje ona również radykalną zmianę wyglądu zewnętrznego? Analizując historię motywu metamorfozy bohatera literackiego, napotykamy na różne rozwiązania naszkicowanych powyżej problemów.

W *Biblii* motyw przemiany pojawia się niejednokrotnie, a jej źródłem jest Bóg. Metamorfoza jest ponadto symbolicznie podkreślana poprzez nadanie przemienionemu lub przemienionej nowego imienia. W Księdze Rodzaju poznajemy historię **Abrama** i **Saraj**, których potomstwo – wedle Bożej woli – ma stać się zacynem nowego narodu. Długo jednak para nie może doczekać się dzieci, aż wreszcie „gdy Abram miał dziewięćdziesiąt dziewięć lat, ukazał mu się Pan i rzekł do niego: „Jam jest Bóg Wszechmogący. Służ Mi i bądź nieskazitelny, chcę bowiem zawrzeć moje przymierze pomiędzy Mną a tobą i dać ci niezmiernie liczne potomstwo«. Abram padł na oblicze, a Bóg tak do niego mówił: »Oto moje przymierze z tobą: staniesz się ojcem mnóstwa narodów. Nie będziesz więc odtąd nazywał się Abram, lecz imię twoje będzie Abraham, bo uczynię ciebie ojcem mnóstwa narodów«” (Rdz 17, 1-5); „Żony twej nie będziesz nazywał imieniem Saraj, lecz imię jej będzie Sara«” (Rdz 17, 15). Przemiana Abrama i Sary to znak przymierza z Bogiem. Bóg wybrał parę

starców, aby z nich począł się lud Boży, tym samym przekroczone zostały doczesne ograniczenia – „Czy jest coś, co byłoby niemożliwe dla Pana?” (Rdz 18, 14) – Abrahamowi i Sarze podarowano nowy początek. Ich historia to opowieść o przemieniającej mocy Boga – która według Biblii polega, oczywiście, nie tylko na przemianie ziemskiego życia, ale też na wprowadzeniu człowieka w Boży plan.

Warto podkreślić, że w *Biblii* imiona bohaterów nie mają tylko funkcji „komunikacyjnej”, są często znaczące, w nich zawiera się informacja o charakterze lub przeznaczeniu danej osoby. Toteż ich zmiana jest symbolem metamorfozy, jaka dokonuje się w człowieku. Bóg, nadając nowe imię, zostawia w doczesności znak swojej interwencji, łącząc tym samym porządek boski z ziemskim.

Także wnuk Abrahama **Jakub** doświadcza przemiany, której towarzyszy nadanie nowego imienia. Dochodzi do niej wskutek „walki Jakuba z aniołem”. Jakub miał brata bliźniaka Ezawa, starszego o kilka chwil – to jemu więc, zgodnie z tradycją, przynależne były wszelkie przywileje wynikłe z pierworództwa. Jakub jednak, aby otrzymać błogosławieństwo od ojca, Izaaka, posuwa się do oszustwa (wcześniej odkupuje za posiłek od głodnego Ezawa przywilej pierwszeństwa w urodzeniu). Ezaw, dowiedziawszy się o czynie brata, poprzysięga mu zemstę, co zmusza Jakuba do ucieczki. Bóg jednak go nie opuszcza i po pewnym czasie nakazuje mu powrót do miejsca urodzenia. Na drodze powrotnej spotyka go zagadkowe wydarzenie: „Gdy zaś wrócił i został sam jeden, ktoś zmagał się z nim aż do wschodu jutrzeńki” (Rdz 32, 25). Potyczkę tę nazywa się walką Jakuba z aniołem lub walką Jakuba z Bogiem. Jakub wskutek walki okulał – nie chciał poddać się, póki nie otrzyma błogosławieństwa, co w końcu mu się udało. Anioł powiedział do niego: „Odtąd nie będziesz się zwał Jakub, lecz Izrael, bo walczyłeś z Bogiem i z ludźmi, i zwyciężyłeś” (Rdz 32, 29). To jedna z najbardziej tajemniczych biblijnych opowieści. Stała się ona metaforą zmagania człowieka z samym sobą lub własnymi uwewnętrznionymi autorytetami. Po walce Jakub pojedna się z bratem, odnosząc się doń z pokorą sługi. Bóg nie opuścił Jakuba, lecz nie mógł (nie chciał) dopuścić do tego, aby zapomniał on o swoim podstępnie i krzywdzie wyrządzonej Ezawowi. Dlatego musiał skonfrontować się z sobą samym, z własną przeszłością – i zwyciężyć. To znaczy otrzymać błogosławieństwo i, w konsekwencji, przemienić się: zjednać z bratem w bezpośrednim spotkaniu. Można powiedzieć, że w obronie Ezawa stanął sam Bóg – zmuszając Jakuba do walki, której zwycięstwem okazała się być przemiana w formie pojednania. A okulawienie, ślad po walce, symbolizuje być może pokorę będącą drogą do zwycięstwa Jakuba-Izraela.

Odwrotna i przerażająca metamorfoza staje się z kolei udziałem **Hioba**. Ten „mąż sprawiedliwy, prawy, bogoboyny i unikający zła” (Hi 1, 1) zostaje doświadczony przez Boga niewyobrażalnymi tragediami – chorobą, śmiercią bliskich, nędzą – aż rodzi się w nim pragnienie śmierci: „Oby się zgodził mnie zmiażdżyć i przeciął pasmo dni moich!” (Hi 6, 9). Do dziś trwają filozoficzne i teologiczne dysputy na temat sensu Hiobowego cierpienia. Wiemy jednak z pewnością, że historia Hioba oddaje doświadczenie człowieka przygniecionego przez niezawinione tragedie. Dramatyczna metamorfoza stawia przed nami istotne egzystencjalne pytania: co to znaczy stracić „wszystko”, kim wówczas jestem i jak mogę myśleć o sensie własnego istnienia?

Oczywiście, w *Biblii* znajdziemy również relacje opisujące jedną z najważniejszych odmian religijnej przemiany, jaką jest nawrócenie. W *Dziejach Apostolskich* napotykamy historię **Szawła**, prześladowcy chrześcijan, któremu w drodze do Damaszku objawia się Jezus: „Ja jestem Jezus, którego ty prześladujesz. Wstań i wejdź do miasta, tam ci powiedzą, co masz czynić” (Dz 9, 5-6). Spotkany w Damaszku Ananiasz powiedział do niego: »Szawle, bracie, Pan Jezus, który ukazał ci się na drodze, którą szedłeś, przysłał mnie, abys przejrzał i został napełniony Duchem Świętym«. Natychmiast jakby łuski spadły z jego oczu i odzyskał wzrok, i został ochrzczony” (Dz 9, 17-18). W dalszej części *Dziejów Apostolskich* dowiadujemy się, iż Szaweł zwany jest również Pawłem, co stanowi kolejny przykład zmiany imienia towarzyszącej biblijnej metamorfozie.

O obecności motywu metamorfozy w mitologicznych wierzeniach starożytnych przypominają nam w szczególności sposób **Metamorfozy Owidiusza**. Rzecz jasna, mity w różnych formach funkcjonowały w kulturze Greków i Rzymian od wielu stuleci – ale to właśnie rzymski poeta z I w. n. e. jest autorem fundamentalnego dzieła przedstawiającego świat mitologiczny jako świat „metamorficzny”. Swoją opowieść rozpoczyna od opisu powstania świata (kosmogonii). Rzeczywistość wyłoniła się z Chaosu, „bezszałtne go ogromu”. W ten sposób pojawiły się na Ziemi „kształty”, „formy” – które mogły następnie ulegać przepoczwarzaniu (metamorfozom), zgodnie z wolą bogów: „W nową postać zmienione chcę opiewać ciała. / Bogi! Wasza to wszechmoc tych zmian dokonała. / Wy, mój zamiar wspierając, od początku świata / Pieśń ciągną aż po moje doprowadźcie lata”. Poemat Owidiusza to swego rodzaju epicka opowieść – choć rozwijana poprzez małe formy – prowadząca nas od kosmogonicznych opisów, przez czasy mitologiczne, aż do wydarzeń historycznych (np. związanych z wojną trojańską). Wśród mitów opowiedzianych przez Owidiusza jednym z najbardziej znanych jest ten mówiący o Narcyzie i Echo. Nimfa Echo – przez zazdrosną Juno stopniowo pozbawiana głosu – zafascynowała się spotykanym w lesie **Narcyzem**. Ten jednak zakochał się we własnym obliczu

odbijającym się w wodzie. Nie mogąc połączyć się z przedmiotem własnej miłości – ilekroć bowiem dotykał powierzchni wody, piękny obraz rozpraszał się („Obym mógł – jakże dziwne kochanka życzenia – / Rozdzielić się z przedmiotem mego uwielbienia”) – Narcyz umiera. W miejscu jego śmiercionośnej fascynacji wyrósł kwiat – oto, możemy się domyślać, pośmiertnie przemieniony w roślinę Narcyz.

Mitologiczna wizja natury wskazuje zatem, iż jej elementy mają swoją „metamorficzną” historię, są efektem „przekształceń”. Metamorfozy mitologicznych bohaterów odkrywają przed nami kosmos jako jedność ulegającą wewnętrznym przemianom – jego zastygłe kształty skrywają niegdysiejszą różnorodność przeżyć.

Taką koncepcję natury odnaleźć można w całej historii naszej kultury, choć w różnych formach. Warto wspomnieć w tym miejscu o romantycznej wizji natury, czerpiącej z ludowych wzorców. **Mickiewiczowska** ballada **Świtezianka** opowiadała o młodej parze zakochanych. Dziewczyna – ukrywająca przed strzelcem-ukochanym prawdziwą naturę – wystawia jego wierność na próbę. W tym celu pojawia się przed nim w rzeczywistej postaci, jako nimfa wodna. Kiedy chłopak – nie wiedząc, że został poddany testowi przez swoją dotychczasową ukochaną – łamie przysięgę wierności złożoną wcześniej, ginie w jeziorze. Jego dusza zostanie ukarana, złączona ze stojącym nad wodą modrzewiem. W **Świtezii**, innej balladzie późniejszego autora *Liryków lozańskich*, Bóg lituje się nad napadniętą wioską, zamieniając jej mieszkańców w kwiaty. Tym samym oszczędził im okrutnej śmierci z rąk najeźdźców. Romantycy – jak widzimy na przykładzie Mickiewiczowskich ballad – przedstawiali „metamorficzną” naturę jako przestrzeń tajemniczą, często naznaczoną cierpieniem i śmiercią. Utwory takie stawały się dla nich również okazją do refleksji na temat natury śmierci i form pośmiertnego istnienia.

W literaturze chrześcijańskiego średniowiecza motyw przemiany odnaleźć możemy choćby w literaturze hagiograficznej. Szczególnie warto przyrzeć się wczesnochrześcijańskim ascetom. Wyrzekali się oni doczesnego życia, chcąc naśladować Chrystusa (w męczeństwie – wszak ten umarł na krzyżu oraz w heroizmie – wszak był on kuszony na pustyni przez szatana). Wyrzeczenie się dóbr doczesnych („Łatwiej jest wielbłądowi przejść przez ucho igielne, niż bogatemu wejść do królestwa Bożego” [Łk 18, 25]) oraz porzucenie rodziny („I każdy, kto dla mego imienia opuści dom, braci lub siostry, ojca lub matkę, dzieci lub pole, stokroć tyle otrzyma i życie wieczne odziedziczy” [Mt 19, 29]) miało zbliżać świętych chrześcijańskich do zbawienia i przyczyniać się do odnowy moralnej wiernych. Jednym z takich świętych – uznawanym, zresztą, i przez katolików, i przez prawosławnych – był tytułowy bohater **Legendy o świętym Aleksym**, jednego z najwcześniejszych utworów literackich

napisanych w języku polskim (XV w.). Aleksy pochodził z zamożnej i uprzywilejowanej rzymskiej rodziny. Poślubił Famijanę – córkę cesarza, jak możemy się domyślać z tekstu „legendy” – i miał rozpocząć dostatnie i szczęśliwe życie. Jednak w noc poślubną Bóg nakazuje mu porzucenie żony i wyrzeczenie się całego dotychczasowego życia na rzecz bezwzględnej służby w ascezie. Tak też się dzieje. Aleksy z bogatego młodzieńca staje się włóczęgą i żebrakiem. Z człowieka znajdującego się u progu sławy – postacią całkowicie anonimową. Jego metamorfoza jest tak głęboka, że nie rozpoznaje go rodzina, choć kilkanaście lat przebywa nieopodal dawnego domu. W tym przypadku wytrwanie w formie przemienionej, niezdradzanie poprzedniej tożsamości, było aktem wiary, świadectwem wyrzeczenia się dóbr przemijających.

W nowożytnej literaturze odnajdujemy zupełnie inną, świecką wersję przemiany. Za jej wzór moglibyśmy uznać **Proteusza** – morską postać mitologiczną, zdolną do dowolnych metamorfoz. Nie był on zaklęty przez bogów w niechcianą formę – sam mógł obrać wybrany kształt. Dzięki temu zajął istotne miejsce w renesansowym światopoglądzie, który – zgodnie z zasadami humanizmu i antropocentryzmu i, co warto pamiętać, pod wpływem różnych nurtów filozofii antycznej – głosił pochwałę człowieka bogatego w życiowe doświadczenia, odważnego w podejmowaniu wyzwań i poznawaniu doczesnego świata, aczkolwiek w tych wszystkich przedsięwzięciach – umiarkowanego. Z realizacją tego motywu spotykamy się w znanej fraszce **Jana Kochanowskiego *Do gór i lasów***. Przedstawia ona, inspirowaną życiem autora, historię renesansowego humanisty, człowieka nie tylko wykształconego, ale również – warto pamiętać o tym aspekcie ówczesnej kultury – uprzywilejowanego finansowo: „Gdziem potym nie był? Czegom nie skosztował? / Jażem przez morze głębokie żeglował, / Jażem Francuzy, ja Niemce, ja Włochy, (...) dziś między dworzany / W pańskim pałacu, jutro zasię cichy / Książd w kapitule, tylko że nie z mnichy (...) Taki był Proteus, mieniać się to w smoka, / To w deszcz, to w ogień, to w barwę obłoka”. „Metamorficzność” ludzkiej tożsamości jest tutaj waloryzowana pozytywnie, ale – oczywiście – przemiana nie jest „celem samym w sobie”. Życie nie jest dążeniem do przemian, ale raczej korzystaniem z nadarzających się okazji („A ja z tym trzymam, kto co w czas uchwyci”). Ponadto, wszystko to podaje poeta w tonacji raczej nostalgicznej, wiersz rozpoczynając od słów: „Wysokie góry i odziane lasy! / Jako rad na was patrzę, a swe czasy / Młodsze wspominam, które tu zostały”. Tym samym wiemy już od początku, iż podmiot utworu jest człowiekiem pełnym dystansu do własnych „przygód”. I taka też jest zmienność renesansowego świeckiego humanisty – wynika ona z ciekawości świata i samego siebie, ale nie polega na zatracaniu dystansu do rzeczywistości i wyrzekaniu się cnoty umiarkowania.

W literaturze baroku zmienność, jaką charakteryzuje się doczesna egzystencja, wywoływać będzie u wielu twórców lęk. Będzie ona jednym z głównych tematów podejmowanych przez tzw. poetów metafizycznych. W ich twórczości słychać napomnienie, że najważniejszą przemianą, jaka dotyka człowieka, jest śmierć, przejście z istnienia w nieistnienie. Jak pisze **Daniel Naborowski w *Krótkości żywota***: „Wtenczas, kiedy ty myślisz, jużes był, nieboże; / Między śmiercią, rodzeniem byt nasz ledwie może / Nazwan być czwartą częścią mgnienia; wielom była / Kolebka grobem, wielom matka ich mogiła”. W twórczości tej powraca średniowieczna świadomość śmierci jako nieustającej przestrogi rozpostartej nad doczesnym życiem. Od setek lat w kulturze europejskiej istotne miejsce zajmowało przekonanie, iż człowiek to istota złożona z pierwiastka duchowego i cielesnego. Oczywiście, ulegało ono poważnym przemianom – w okresie baroku, w przeciwieństwie do renesansowego humanizmu, ten wewnętrzny podział człowieka uważany był raczej za konflikt, którego stawką jest zbawienie. W pamiętnym poetyckim skrócie – „Pokój – szczęśliwość, ale bojowanie / Byt nasz podniebny” – ujął ten pogląd **Mikołaj Sęp Szarzyński w *Sonecie III. O wojnie naszej, którą wiziemy z szatanem, światem i ciałem***. Człowiek „cielesny” i oddany doczesnym dobrom, to człowiek oddany także „zmienniści”. A przecież atrybutem Boga jest trwałość. Toteż przygody „z tego świata” – przemiany człowieka doczesnego, o których pisał Kochanowski – owszem, nie są odrzucane w pełni, ale nie prowadzą do realizacji głównego życiowego celu, jakim jest walka o zbawienie w świecie, w którym zło aktywnie zabiega o nasze potępienie: „O moc, o rozkosz, o skarby pilności, / Choćby nie darmo były, przedsie szkodzą, / Bo nasze chciwość od swej szczęśliwości / Własnej (co Bogiem zowiemy) odwodzą” (tamże).

Na XVIII wiek – wiek oświecenia – przypada ważne z punktu widzenia refleksji na temat literackich metamorfoz wydarzenie, jakim jest powstanie nowoczesnej powieści. Wśród jej twórców wymienić można Samuela Richardsona, Daniela Defoe czy Henry’ego Fieldinga. Zaznaczmy tutaj rzecz, którą sformułować można teraz jedynie bardzo ogólnie: nowoczesna powieść fabularna – nawiązująca do Arystotelesowskiej zasady, zgodnie z którą dobra fabuła powoduje odmianę losu głównego bohatera – na różne sposoby realizować będzie motyw przemiany postaci literackiej. Czy będzie to pragnienie odmienienia własnego życia, niespełnione, ale o doniosłych konsekwencjach (jak w *Pani Bovary*), czy też zakończona sukcesem metamorfoza będąca efektem wysiłku bohatera (Sienkiewiczowski Andrzej Babinicz) – motyw ten pozostanie kluczowy dla fabularnej powieści (tak jak był kluczowy dla epiki od wieków). Wydaje się, że właśnie fabularny model powieści – charakterystyczny dla XIX wieku – wpłynął w istotnym stopniu na

nasze myślenie o „przemianach” bohaterów literackich. Długotrwałą eksploatację tego motywu umożliwiła fabularnym powieściom szczególna konstrukcja – ich rdzeń stanowi linearnie konstruowana narracja podporządkowana głównemu bohaterowi¹.

W XIX wieku motyw metamorfozy bohatera literackiego jest bardzo popularny. Wpływają na to czynniki światopoglądowe i społeczno-gospodarcze, takie jak choćby rozwój filozofii romantycznej, rewolucja przemysłowa czy przemiany społeczne będące konsekwencją rewolucji francuskiej. W świetle tych uwarunkowań przemiana człowieka mogła być rozumiana np. jako świadectwo siły romantycznego ducha lub awansu społecznego.

Jest rzeczą znamienną, że metamorfozy bohaterów dążących do zmiany swojego społecznego statusu opisywane w literaturze XIX wieku mają nierzadko tragiczny przebieg. Obudzone po 1789 roku nadzieje i marzenia napotykały liczne przeszkody w postaci utrwalaonych od wieków nierówności ekonomicznych i społecznych. Stąd historie realizacji pragnienia przemiany stają się po części historiami przemiany nieplanowanej – wymuszonej przez przeszkody napotymane na obranej drodze. **Julien Sorel**, bohater powieści **Stendhala Czerwone i czarne**, pragnie wyrwać się z biednego, prowincjonalnego życia i, docelowo, zostać oficerem. Wychowywany bez matki, bity przez braci, jest chłopcem fizycznie słabym i nieprzystosowanym do chłopskiej pracy. Posiada jednak inne zdolności – pamięć i inteligencję. Pragnienie awansu społecznego jest w jego przypadku nie tyle pragnieniem zdobycia sławy i pieniędzy, co chęcią ucieczki od świata przemocy i nieszczęścia. Jednak w społeczeństwie zhierarchizowanym – we Francji po upadku Napoleona – taka ucieczka, łamiąca bariery społeczne, wymaga zaprzęgnięcia inteligencji w służbę podstępów i hipokryzji. Julien wstępuje do stanu duchownego oraz miłosną intrygą wdziera się w arystokratyczne sfery. Pamiętajmy jednocześnie, że żadna z jego zdolności intelektualnych nie może zagwarantować mu powodzenia tak, jak gwarantuje je innym, również mniej zdolnym od niego, dobre urodzenie. Można powiedzieć, że – narażony w każdej chwili na agresję otoczenia, w którym *de facto* „nie powinien” się znaleźć – musi stosować zasadę „najlepszą obroną jest atak”. Stendhal nie szczędzi Julienowi licznych przygód, których teraz nie pora przytaczać. Powiedzmy jedynie, że owa metamorfoza niezamierzona – o której wspominałem – ujawnia się najbardziej bezpośrednio, gdy Sorela, posiniaczonego chłopskiego syna

1. Pisząc jedynie marginesowo o gatunku powieściowym – na tyle można sobie w tym miejscu pozwolić – posuwam się do generalizacji i uproszczeń. Pragnę jedynie zwrócić uwagę na to, iż współczesnymi wyobrażeniami o „przemianie” bohatera literackiego – nie tylko literackimi, ale i np. filmowymi – rządzi narracyjne jej rozumienie, na które znacznie wpłynęła proza fabularna (a szczególnie tzw. „klasyczna” powieść).

o wybitnej inteligencji, widzimy na końcu powieści z bronią w ręku, strzelającego do byłej kochanki, pani de Renal, za co zostanie niedługo potem, wyrokiem sądu, ścięty.

Krajowa literatura tego okresu przynosi obrazy przemian doskonale znane współczesnym polskim czytelnikom. W epice pojawiają się choćby ukrywający skrętnie swą przeszłość ks. Robak z *Pana Tadeusza* oraz Sienkiewiczowski Andrzej Kmicic, pragnący odkupić winy pod nowym nazwiskiem – Babinicz. W dramacie romantycznym z kolei najsłynniejszą, i najwyrazistszą, przemianę spotykamy w **Mickiewiczowskim** cyklu *Dziady*. Dochodzi do niej w *Prologu Dziadów cz. III*. W celi carskiego więzienia umieszczonego w wileńskim klasztorze odbywa się walka duchów o duszę Więźnia. Jej efektem jest jego wewnętrzna przemiana, której symbolem stał się wykonany napis na ścianie celi: „**Gustaw** zmarł (...) Tu narodził się **Konrad**”. Mickiewicz odwołuje się tutaj do postaci Gustawa znanej z *Dziadów cz. IV*. Jego życie stanowiło przykład tzw. romantycznej biografii – jej istotą była niemożliwa miłość popychająca zakochanego do tragicznych decyzji. Gustaw, widząc na własne oczy, iż jego miłosne pragnienie nie może być spełnione – ukochana kobieta poślubia innego mężczyznę – popada w obłęd, prawdopodobnie popełnia samobójstwo. Przemiana, do której dochodzi na kartach części III Mickiewiczowskiego cyklu, oznacza zatem metamorfozę romantycznego kochanka w romantycznego bojownika o wolność narodu. Nie jest to jednak przemiana ostateczna – pysznym bohaterem targają bowiem nienawiść i żądza zemsty. Następnym etapem przemiany będzie, oczywiście, oczyszczenie intencji bojownika o wolność, za pośrednictwem ks. Piotra.

Mickiewiczowski **Pan Tadeusz** operuje również innym znanym motywem – bohatera zamaskowanego. Owa maska to znak lęku przed wspólnotą, z której zostało się wykluczonym, oraz wstydu – za popełnione czyny. Jest ona również narzędziem umożliwiającym naprawę wyrządzonych krzywd. Bohater przemieniony – w swym poprzednim wcieleniu okryty hańbą – ukrywa przed światem „prawdziwą” twarz, aby móc, nie zdradzając nikomu swej historii, odbyć pokutę. **Jacek Soplica** to kolejny romantyczny kochanek, którego niespełniona miłość kończy się tragicznie. Zawód miłosny prowadzi go do zbrodni i oskarżenia o zdradę ojczyzny. Aby odkupić swe winy, ucieka, walczy w Legionach Polskich. Następnie wstępuje do zakonu i pojawia się z powrotem na Litwie jako **ks. Robak**, wysłannik napoleoński. Zawadiaka, nieszczęśliwy kochanek i zabójca przeistacza się w człowieka pokornego, skromnego oraz oddanego pracy na rzecz kraju.

Sienkiewiczowski **Andrzej Kmicic** również zmaga się z odium zdrady, której popełnienie nigdy nie było jego celem. W wyniku przysięgi, oraz omamiony zręczną retoryką, staje po stronie Janusza Radziwiłła, stronnika

Szwedów. Dopiero od Bogusława – brata Janusza – pan Andrzej dowiaduje się o prawdziwych intencjach braci. To zdarzenie stanowi impuls do przemiany – nie tylko do zmiany stronnictw, ale do metamorfozy moralnej. Od teraz jedynym celem życia **Babinicza**, bo takie nazwisko przyjmuje, jest walka za ojczyznę (...i powściągnięcie własnej zapalczowości...). Henryk Sienkiewicz był dla Andrzeja Kmicica łaskawy – jego historia to opowieść o udanej przemianie oraz odzyskaniu miłości i szacunku wspólnoty.

W XX-wiecznej klasycie literatury modernistycznej napotykamy dwa szczególnie ciekawe przykłady realizacji motywu metamorfozy bohatera literackiego – nowelę *Przemiana* Franza Kafki oraz powieść **Orlando** **Virginii Woolf**.

Na początku powieści Virginii Woolf poznajemy młodego angielskiego szlachcica o imieniu Orlando. Zgodnie z konwencją, jaką zastosowano w utworze, mamy okazję czytać jego biografię, której autorka niejednokrotnie zabiera głos, przekazując choćby informacje na temat źródeł, z których czerpała wiedzę o swoim bohaterze.

Orlando prócz zamiłowania do szermierki, szczególnie żywego w młodości, miał się również pisarstwa. Na kolejnych stronach dowiadujemy się o różnorodnych przygodach, podróżach i miłościach młodego mężczyzny. Jako trzydziestoletni mężczyzna przebywa w Konstantynopolu, pełniąc funkcję ambasadora. Pewnego wieczora – biografka podkreśla, jak niewiele wiemy o tym dniu – gdy na ulicy wybuchają rozruchy, Orlando zapada w sen, który trwa... kilka dni. Po owej „drzemce” – która ocaliła ambasadora od śmierci; Turkowie, którzy napadli jego posiadłość, uznali go bowiem za martwego – Orlando budzi się... jako kobieta: „Przeciągnął się. Uniósł. Stał przed nami zupełnie nagi, a ponieważ surmy dęły: Prawda! Prawda! Prawda!, nie mieliśmy wyboru, jak tylko wyznać – był kobietą”. Przemiana nie jest efektem fabularnego – przyczynowo-skutkowego – następstwa zdarzeń. Spowija ją tajemnica, którą tłumaczy – z jednej strony – ograniczona wiedza samej „biografki” na temat Orlandy, a z drugiej – fantastyczna atmosfera obecna w całym dziele, także w momencie przemiany, którą poprzedza nie tylko zagadkowy sen Orlanda/Orlandy, ale i niesamowity taniec-rytuał trzech „postaci”: „Czystej”, „Niepokalanej” i „Cnotliwej”.

Z początku przemiana ma pozornie charakter jedynie fizyczny – bohaterka zachowuje wspomnienia i własny charakter. Już niedługo odczuje jednak, iż metamorfoza w kobietę ma poważne konsekwencje. Płeć wpływa bowiem na sytuację kulturowo-społeczną jednostki. Orlanda uświadamia sobie, że bycie kobietą oznacza realizację narzuconego z zewnątrz scenariusza. Dopiero po przemianie doświadcza – dosłownie – na własnej skórze skali władzy, jaką usurpuje sobie społeczeństwo nad zachowaniem i ciałem kobiet: „Przypomniała

sobie, że jako młody mężczyzna żądała od kobiet, ażeby były posłuszne, czyste, wypachnione i najszykowniej odziane. Teraz będę musiała zapłacić swoją własną osobą za tamte pragnienia – pomyślała. – Albowiem kobiety nie są (sądząc po moich własnych krótkich doświadczeniach z tą płcią) posłuszne, czyste, wypachnione i najszykowniej odziane ze swej natury. Przymioty te, bez których mogą im być odmówione wszelkie rozkosze życia, potrafią osiągnąć jedynie drogą najzmudniejszej samodyscypliny”. Utwór Woolf wykorzystuje tym samym motyw metamorfozy, aby przeświecić sposób, w jaki płeć określa nasze społeczno-kulturowe funkcjonowanie.

Przemiana Franza Kafki przedstawia jedną z najbardziej tajemniczych i mrocznych metamorfoz w dwudziestowiecznej literaturze. Oto komiwojażer **Gregor Samsa**, utrzymujący z własnej pracy rodziców i siostrę, budzi się pewnego ranka – przemieniony w robaka, choć wewnątrz pozostaje tym samym człowiekiem. Nie znamy powodów ani natury tej metamorfozy. Czy mamy traktować ją raczej w konwencji literackiej fantastyki, a może *Przemiana* to parabola egzystencji Gregora Samsy (a może Franza Kafki?) i – potencjalnie – każdego z nas?

Wiemy za to z pewnością, że dzieło autora *Procesu* to opowieść „potworna”. Życie Samsy sprzed przemiany przebiegało pod dyktando zrutynizowanej pracy, która zapewniała przeżycie rodzinie, nastawionej roszczeniowo wobec głównego bohatera. Brak empatii ze strony innych, bezrefleksyjność oraz pozbawiona różnorodności codzienność – tak wyglądało życie głównego bohatera. Po „przepoczwarczeniu” Samsa przebywa uwięziony we własnym pokoju. Jak zauważają badacze, sama **istota przemiany** nie budzi w nim buntu ani dramatycznych pytań o przyczyny tego, co go spotkało.

Czytelnik, poznając historię życia Samsy, odkrywa przerażającą wizję ludzkiej egzystencji prezentowaną przez utwór Kafki. Egzystencja głównego bohatera zawsze była „robaczym” żywotem (Kafkowskie odniesienia do zwierząt, zauważają badacze, mają głównie negatywny wydźwięk). A cielesne „zrobaczenie” to „jedynie” forma uzyskania wiedzy o sobie samym. Ta samowiedza nie prowadzi do egzystencjalnego buntu ani nie wyzwala bohatera.

Jednakowoż dla wielu czytelników opis losów Samsy po przemianie – ujęty w pewnym stopniu z jego perspektywy – stanowi oskarżenie społecznych i rodzinnych stosunków oraz obronę uwięzionego w „nowym” ciele głównego bohatera. Na tle innych ludzi – robak-Samsa wydaje się najbardziej ludzki.

Warto także zwrócić uwagę, iż badacze zestawiają Kafkowskie rozumienie metamorfozy z przemianami Ojca z twórczości **Brunona Schulza**. Autora „Sklepów cynamonowych” fascynował motyw przemiany człowieka w zwierzę – lecz widział w nim nie tyle figurę egzystencjalnego zniewolenia, co twórczy potencjał.

BIBLIOGRAFIA

Literatura podmiotu

1. KAFKA F., Przemiana, tłum. J. Kydryński, w: F. Kafka, Dzieła wybrane, t. 1, Warszawa: PIW 1994.
2. KOCHANOWSKI J., Fraszki, oprac. J. Pelc, Wrocław: Ossolineum 2008.
3. MICKIEWICZ A., Dziady drezdeńskie (Cz. III), oprac. J. Skuczyński, Wrocław: Ossolineum 2012.
4. MICKIEWICZ A., Pan Tadeusz czyli Ostatni zajazd na Litwie. Historia szlachecka z roku 1811 i 1812 we dwunastu księgach wierszem, oprac. S. Pigoń, Wrocław: Ossolineum 1994.
5. MICKIEWICZ A., Wybór poezyj, t. 1, oprac. Cz. Zgorzelski, Wrocław: Ossolineum 1997.
6. NABOROWSKI D., Poezje, oprac. J. Niedźwiedź, Kraków: Universitas 2003.
7. OWIDIUSZ, Metamorfozy, tłum. A. Kamieńska i S. Stabryła, oprac. S. Stabryła, Wrocław: Ossolineum 1996.
8. PISMO Święte Starego i Nowego Testamentu (Biblia Tysiąclecia), Poznań: Pallottinum 2005.
9. SĘP Szarzyński M., Poezje, oprac. J. S. Gruchała, Kraków: Universitas 1997.
10. SIENKIEWICZ H., Potop, t. 1-3, wstęp B. Mazan, koment. D. Mazanowa, Wrocław: Ossolineum 1991.
11. STENDHAL, Czerwone i czarne, tłum. T. Boy-Żeleński, posłowie M. Żurkowski, Warszawa: Książka i Wiedza 1997.
12. WOOLF V., Orlando, tłum. T. Bieroń, Kraków: Znak 2006 lub Woolf V., Orlando, tłum. W. Wójcik, Warszawa: Wydawnictwo Sic! 1994.

Literatura przedmiotu

1. BARANOWSKA M., Orlando i tożsamość (nota), „Twórczość” 1995, nr 3, s. 143-145
2. BŁOŃSKI J., Mikołaj Sęp Szarzyński a początki polskiego baroku, Kraków: Universitas 2001.
3. BOROWY W., Poeta przeobrażeń, w: tegoż, O poezji Mickiewicza, Lublin: Towarzystwo Naukowe Katowickiego Uniwersytetu Lubelskiego 1999.
4. GRUCHAŁA J. S., Wstęp, w: M. Sęp Szarzyński, Poezje, Kraków: Universitas 1997.

5. JARNIEWICZ J., Orlando, Orlanda i to trzecie, „Literatura na Świecie” 1996, nr 4, s. 323-333
6. KALINOWSKI D., Kafka według Schulza, w: tegoż, Światy Franza Kafki. Sekwencja polska, Słupsk: Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej 2006.
7. KANIEWSKA B., Śladami Tristrama Shandy, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Literacka”, Poznań 2000.
8. KLAUSA-WARTACZ, Antyczne „Przemiany” i romantyczne metamorfozy. Tropami „Metamorfoz” Owidiusza w „Świteziance” Adama Mickiewicza, „Symbolae Philologorum Posnaniensium Graecae et Latinae” 2010 (nr 20).
9. MROWCEWICZ K., Proteusz i cztery żywioły. Wątki platońskie i hermetyczne we fraszce „Do gór i lasów”, w: Przełom wieków XVI i XVII w literaturze i kulturze polskiej, pod red. B. Otwinowskiej i J. Pelca, Wrocław: Ossolineum 1984.
10. PAWŁOWSKA-JĄDRZYK B, Strategie pisarskie. „Przemiana”, w: Poetyka egzystencji. Franz Kafka na progu XXI wieku, red. E. Kasperski we współpracy z T. Mackiewiczem, Warszawa: Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego 2004.
11. PELC J., Wstęp, w: J. Kochanowski, Fraszki, Wrocław: Ossolineum 1991.
12. PUSTKOWSKI H., Metamorfozy, w: Słownik rodzajów i gatunków literackich. Nowe wydanie, pod red. G. Gazdy, Warszawa: PWN 2012.
13. STABRYŁA S., Wstęp, w: Owidiusz, Metamorfozy, tłum. A. Kamieńska i S. Stabryła, Wrocław: Ossolineum 1996.

Netografia przedmiotu

1. BARTOL K., Metamorfozy. Komentarz filologiczny, <http://www.verbasacra.pl/archiwum/metapoz-f.htm>. Dostęp: 31.01.2013.

Urszula Cimoch
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

UBÓSTWO – HAŃBA WSPÓŁCZESNEGO ŚWIATA

Ubóstwo to życie na granicy głodu lub śmierci, albo w warunkach, wprawdzie wystarczających do przeżycia, lecz na poziomie znacznie odbiegającym od zamożniejszej reszty społeczeństwa. Niezależnie od rodzaju ubóstwa, jego skutki są odczuwane przez resztę obywateli nawet przez kilka lub kilkanaście lat, czy to w postaci spadku wzrostu gospodarczego, czy rozwoju chorób. Faktem jest, że jakiegokolwiek wahania rynkowe są najbardziej odczuwane przez osoby o najniższym statusie społeczno-ekonomicznym. Należy też dodać, że bieda może podlegać „dziedziczeniu”. Status dzieci doświadczających biedy i głodu, najczęściej pozostaje niezmienny. Wiele z nich szybko kończy swoją edukację i nie ma szans na lepsze życie. W Polsce wg badań GUS z 2012 roku na poziomie minimum egzystencji żyje 2,2 mln Polaków, w tym 600 tys. dzieci.

Problem ten bywa niekiedy kojarzony ze słabym zdrowiem, niskim poziomem wykształcenia i brakiem pracy. Rodziny wielodzietne, niepełne, borykające się z alkoholizmem są również częściej narażone na biedę. Przystępność z kolei wyzwalana jest właśnie w kręgach, gdzie brakuje środków do życia, a także poprzez konfrontację nędzy z dobrobytem innych ludzi i narodów. Stąd nierówności społeczne mogą być przyczyną wybuchów buntu i protestów, z którymi muszą radzić sobie nie tylko pojedyncze rządy, ale i organizacje ponadnarodowe.

Jakkolwiek skutki ubóstwa są łatwe do zidentyfikowania, tak istnieje trudność w rozpoznaniu przyczyn i na bazie tego budowania strategii jej zwalczania. Rozwijanie rolnictwa lub uprzemysławianie krajów nie zawsze przynosi zamierzone efekty, dlatego też państwa ponoszą klęskę w tym obszarze. Pomoc bezpośrednia w formie przekazywania pieniędzy lub paczek żywnościowych jest uważana za najmniej skuteczną. Wbrew pozorom, równie istotne jest zapewnianie urządzeń komunikacyjnych – telefonu, telewizji i Internetu, bowiem ubodzy tak samo jak jedzenia, potrzebują też dostępu do kultury, informacji i komunikacji z innymi. O tym niestereotypowym podejściu świadczą badania finansowane przez Bank Światowy a obejmujące infrastrukturę (urządzenia sanitarne, drogi lokalne, dostęp do wody pitnej i elektryczności), system prawny i sądownictwo, rozwój przedsiębiorczości, źródła dostępnego kapitału (mikrofinansowanie) oraz dostęp do usług zdrowotnych i edukacji.

O wadze samego problemu świadczy to, iż zwalczanie nędzy znalazło się w Milenijnych Celach Rozwoju, ogłoszonych przez ONZ w 2000 roku. Wiele

państw wdraża narodowe systemy walki z ubóstwem poprzez programy społeczne lub szkolenia specjalistyczne.

Zestawienie bibliograficzne obejmuje opracowania ogólne o ubóstwie z podziałem na kontynenty oraz zagadnienia problemowe takie, jak bieda wśród dzieci, korelacja ubóstwa z bezrobociem i przestępczością, wykluczenie i nierówności społeczne, ubóstwo wybranych grup społecznych. Dwie ostatnie części dotyczą działalności organizacji pozarządowych i Kościoła katolickiego w zwalczaniu ubóstwa. Bibliografia zawiera wybór pozycji zwartych (od 2000 r.) i artykułów (od 2005 r.).

I. Ubóstwo na świecie

A. Opracowania ogólne

a. Pozycje zwarte

1. BIEDA / Ruth Lister. – Warszawa : Wydawnictwo Sic!, 2007. – 281 s. : il. – (Key Concepts)
Bibliogr. s. 235-271.
2. BIEDA i bogactwo we współczesnym świecie : studia z geografii rozwoju / pod red. nauk. Mirosławy Czerny. – Warszawa : Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, 2012. – 357 s. : il.
Bibliogr., netogr. s. 313-330.
3. BOGACTWO świata, ubóstwo narodów / Daniel Cohen. – Kraków : „Znak” ; Warszawa : Fundacja im. Stefana Batorego, 2000. – 123 s. – (Demokracja – Filozofia i Praktyka)
4. OBLICZA ubóstwa w społeczeństwie informacyjnym / Agnieszka Szewczyk. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. – 269 s. : il.
Bibliogr. s. 259-269.
5. PRACA, konsumpcjonizm i nowi ubodzy / Zygmunt Bauman. – Kraków : Wydawnictwo WAM, 2006. – 212 s.
6. ZROZUMIEĆ biedę : John Rawls, Amartya Sen / Danielle Zwarthoed. – Warszawa : Oficyna Naukowa, 2012. – 148 s.
Bibliogr. s. 145-[149].

b. Artykuły

1. BIEDNYMI łatwiej sterować / Piotr Jaroszyński // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2013, nr 168, dod. Magazyn nr 47, s. M6-M7

2. JAK powstaje nędza współczesnych narodów? / Paul Collier ; rozm. przepr. Maciej Nowicki // *Dziennik* (Wyd. 2). – 2009, nr 38, dod. Europa nr 7, s. 10-12

B. Europa

– Polska

a. Pozycje zwarte

1. BIEDA w Polsce / pod red. Grzegorza Miernika. – Kielce : Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, 2012. – 216 s.
Materiały konferencyjne.
2. BŁĘDNE koło : reprodukcja kultury podklasy społecznej / Arkadiusz Karwacki. – Toruń : Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, 2006. – 243 s. : il.
Bibliogr. s. 221-240.
3. DWA oblicza biedy : subiektywne i obiektywne aspekty sytuacji życiowej ubogich / Izabela Kaźmierczak-Kałużna. – Zielona Góra : Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, 2012. – 265 s. : il.
Bibliogr. s. 241-261.
4. ŁOWCY, zbieracze, praktycy niemocy : etnografia człowieka zdegradowanego / Tomasz Rakowski. – Gdańsk : Wydawnictwo Słowo/obraz Terytoria, 2009. – 447 s. : il. – (Idee i Polityka)
Bibliogr. s. 403-432.
5. OCENA instrumentów stosowanych w walce z ubóstwem w opinii ubogich kobiet w Polsce / Emilia Nassalska. – Wrocław : Wydawnictwo Indygo Zahir Media, 2011. – 306 s. : il.
Bibliogr. s. 217-251.
6. PODKARPACKA bieda : przestrzenne i społeczne aspekty biedy wiejskiej na Podkarpaciu / pod red. Mariana Malikowskiego. – Rzeszów : Wydawnictwo Mana, 2005. – 195 s. : il.
7. PROCES demarginalizacji polskiej wsi : programy pomocowe, liderzy, elity i organizacje pozarządowe : praca zbiorowa / pod red. Barbary Fedyszak-Radziejowskiej. – Warszawa : Instytut Spraw Publicznych, 2005. – 179 s. : il. – (Ekspertyzy, Rekomendacje, Raporty z Badań / Instytut Spraw Publicznych)
Bibliogr. przy rozdz.
8. UBÓSTWO ludności wiejskiej województwa wielkopolskiego / Sławomir Kalinowski, Władysława Łuczka-Bakuła. – Poznań : Wydawnictwo Akademii Rolniczej im. Augusta Cieszkowskiego, 2007. – 187 s. : il.
Bibliogr. s. 176-187.

9. ZASIĘG ubóstwa w Polsce / Małgorzata Radziukiewicz. – Warszawa : Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, 2007. – 172 s. : il.
Bibliogr. s. 171-172.
10. ZRÓŻNICOWANE oblicza ubóstwa w województwie kujawsko-pomorskim w opiniach mieszkańców / Marzena Sobczak. – Toruń : Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, 2001. – 116 s. : il.
Bibliogr.
11. ŻYCIE w biedzie : analiza wzorów kulturowych ubogich mieszkańców Torunia / Agata Skulmowska-Lewandowska. – Łysomice : Europejskie Centrum Edukacyjne, 2006. – 155 s. : il.
Bibliogr. s. 145-155.
12. ŻYĆ i pracować w enklawach biedy : (klimaty łódzkie) / pod red. Wielisławy Wawrzywoda-Kruszyńskiej ; [aut. W. Wawrzywoda-Kruszyńska i in. ; Instytut Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego]. – Łódź : „Absolwent”, 2001. – 199 s. : mapa
Bibliogr. przy rozdz.

b. Artykuły

1. CO dziesiąty Polak, choć pracuje, żyje w biedzie : tylko w Rumunii i Grecji jest więcej pracowników na granicy ubóstwa niż u nas / Klara Klinger // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2010, nr 113, s. A5
2. EFEKTYWNE sposoby przeciwdziałania przez gminę zjawisku ubóstwa / Andrzej Okraśniński // *Gaz. Prawna*. – 2009, nr 102, dod. Tygodnik Prawa Administracyjnego, s. D4-D5
3. ENKLAWY biedy : mechanizm powstawania i trwania / Wielisława Wawrzywoda-Kruszyńska // *Praca Socjalna*. – 2010, nr spec., s. 51-60
4. FAKTY i mity o polskiej biedzie / Krzysztof Świątek // *Tyg. Solid*. – 2013, nr 28, s. 10-12
5. GORZEJ w gospodarce i w życiu : GUS – prognozy na 2013 / Stanisław Wiesław Matej // *Mysł Polska*. – 2013, nr 1/2, s. 10
6. IM WIĘCEJ dzieci, tym większa bieda / Janusz K. Kowalski // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 155, s. A3
7. OD badań nad biedą do badań nad procesem dziedziczenia biedy : łódzka szkoła badań nad biedą i pomocą społeczną i jej rezultaty / Wielisława Wawrzywoda-Kruszyńska // *Praca Socjalna*. – 2010, nr spec., s. 5-20
8. PORTRET Polaka żyjącego w nędzy / Janusz K. Kowalski // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2012, nr 234, s. A4
9. WIELOWYMIAROWY obraz ubóstwa w Polsce w ujęciu terytorialnym / Tomasz Panek // *Wiad. Statystyczne*. – 2010, nr 2, s. 18-37

10. WSTYD i hańba dla rządzących / Wiesława Mazur // *Nasza Polska*. – 2011, nr 32, s. 6

– **Pozostałe kraje**

a. Pozycje zwarte

1. OBLICZA biedy w Zjednoczonej Europie / Grzegorz Baczewski. – Lublin : Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2008. – 196 s.
2. Z PODNIESIONYM czołem / Francine de la Gorce ; przedm. Pierre Klein. – Warszawa : Towarzystwo „Więź”, 2011. – 157 s. – (Biblioteka „Więzi”; t. 267)
3. NA dnie w Paryżu i w Londynie / George Orwell. – Warszawa : „Bellona”, 2004. – 255 s. – (Seria z Sygnetem)

b. Artykuły

1. BIEDA przygniata Unię / Wiesława Mazur // *Nasza Polska*. – 2010, nr 51/52, s. 7
Bieda w Unii Europejskiej w Roku Walki z Biedą i Wykluczeniem Społecznym.
2. BIEDNA bogata Europa / Jędrzej Bielecki // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2012, nr 174, dod. Magazyn, s. m7-m8
3. DYSKURS akademicki i prasowy na temat ubóstwa na Białorusi : kilka refleksji / Tatsiana Kanash. – Bibliogr., netogr. // *Kultura i Społeczeństwo*. – 2010, nr 3, s. 175-190
4. GRECJA niczym studnia bez dna / Charles Bremner, Adam Sage // *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2012, nr 14, dod. The Times, s. 3
5. MARSZE głodowe na Węgrzech / Jan Piaseczny // *Przegląd*. – 2013, nr 9, s. 28-29
6. NOWI biedacy / Małgorzata Brączyk. – Korespondencja z Mediolanu // *Przegląd*. – 2010, nr 15, s. 26-27
7. O RZUT młotem od olimpijskiej wioski jest świat nędzy i gangów / Fiona Hamilton // *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2012, nr 60, dod. The Times, s. V
8. POZŁACANA nędza imperium / Aleksander Podrabinek // *Nasz Dziennik (Wyd. 3)*. – 2011, nr 253, s. 20-21

C. Ameryka Północna i Południowa

a. Pozycje zwarte

1. BRACIA z Bronksu / Luc Adrian. – Kraków : Wydawnictwo Serafin, 2009. – 237 s. : il.

Bibliogr. s. 345-365.

2. DZIECI Sáncheza : autobiografia rodziny meksykańskiej / Oscar Lewis. – Kraków : Wydawnictwo Bona, 2011. – 643 s.
3. GODNE społeczeństwo : program troski o ludzkość / John Kenneth Galbraith. – Wyd. 2. – Warszawa : Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, 2012. – 126 s.
4. MOJE spotkania z Jezusem w ubogich / Tadeusz Pawlik. – Kraków : Wydawnictwo Homo Dei, 2012. – 84 s. : il.

b. Artykuły

1. KRYZYS pograżył w biedzie amerykańską klasę średnią / Alexandra Cawthorne ; rozm. przepr. Jędrzej Bielecki // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2010, nr 240, dod. Magazyn, s. m9
2. OJCIEC marnotrawny / Artur Domosławski. – Korespondencja z Rio De Janeiro // *Polityka*. – 2012, nr 16, s. 50-53
3. PIEKŁO miliona sierot / Barbara Sowa // *Wprost*. – 2012, nr 21, s. 58-61
4. TESTOWANIE biednych / Adam Leszczyński // *Gaz. Wybor.* – 2009, nr 305, dod. Duży Format nr 51, s. 11-12
Amerykańskie eksperymenty w krajach trzeciego świata.
5. USA – czas slamsów / Krzysztof Kęciek // *Przeгляд*. – 2009, nr 21, s. 24-25
6. WOJNA o Rio / Bartosz Nowaczyk // *Przeгляд*. – 2011, nr 9, s. 38-40

D. Azja

a. Pozycje zwarte

1. UBODZY w tradycji mądrościowej Izraela na tle starożytnego Bliskiego Wschodu / Bogdan Wiktor Matysiak. – Olsztyn : „Hosianum”, 2001. – 56 s. – (Biblioteka Wydziału Teologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego ; nr 5)
Bibliogr.
2. UŚMIECHY Bombaju : podróż do Indii zmieniła moje życie / Jaume Sanllorente. – Warszawa : Świat Książki, 2010. – 188 s. : il.

b. Artykuły

1. BANKIER biedaków / Andrzej Godlewski // *Wprost*. – 2011, nr 14, s. 72-73
2. DZIECI gorszego Boga : prawda sprzed ekranu / Rhys Blakely // *Forum*. – 2009, nr 8, s. 42-45
Na marginesie filmu „Slumdog. Milioner z ulicy”.

3. FAŁSZYWE recepty na biedę / Paweł Rożyński // *Rzeczpospolita* (W3). – 2012, nr 25, s. A10
4. MOCARSTWO sprzecznosci / Krzysztof Głowacki // *Gaz. Polska*. – 2010, nr 46, s. 34
5. ŻYCIE pod folią / Marcin Osman. – Korespondencja z Indii // *Przeгляд*. – 2011, nr 13, s. 56-59

E. Afryka

a. Pozycje zwarte

1. DZIĘKUJEMY za palenie : dlaczego Afryka nie może sobie poradzić z przemocą, głodem, wyzyskiem i AIDS / Adam Leszczyński. – Warszawa : Polska Akcja Humanitarna, 2012. – 305 s. : il.
Bibliogr. s. 260-269.
2. ZBAWCY mórz oraz inne afrykańskie historie / Adam Leszczyński. – Warszawa : Wielka Litera, 2013. – 319 s. : il. – (Strefa Reportażu)
Bibliogr. s. 299-307.

b. Artykuły

1. AFRYKAŃSKIE wyzwania / Tadeusz Jagodziński, Mandisi Majavu // *Znak*. – 2009, nr 12, s. 10-15
2. EGIPSKA rewolucja, czyli do czego prowadzi połączenie biedy, młodości i Facebooka / Michał Lipa // *Przeгляд*. – 2011, nr 8, s. 34-36
3. NIE warto wierzyć w pieniądze / David Omega Monari ; rozm. przepr. Adam Chmielecki // *Gaz. Bankowa*. – 2009, nr 18, s. 56-57
4. RPA w negatywie / Marta Nowakowska // *Rzeczpospolita* (W3). – 2013, nr 115, s. P9
5. ZABÓJCZA jałmużna / Robert Stefanicki // *Newsweek Polska*. – 2009, nr 30, s. 56-58

II. Opracowania problemowe

A. Bieda wśród dzieci

a. Pozycje zwarte

1. BIEDA dzieci, zaniedbanie, wykluczenie społeczne / pod red. Wielisławy Wawrzywody-Kruszyńskiej. – Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2012. – 233 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.

2. DZIECI głodujące i bez imienia / pod red. Jarosława Różańskiego. – Warszawa : Missio-Polonia Wydawnictwo Papieskich Dzieł Misyjnych : Komisja Episkopatu Polski ds. Misji, 2007. – 121 s. : il.
3. DZIECI i młodzież – bariery i szanse rozwojowe : materiały z konferencji zorganizowanej przez Rzecznika Praw Dziecka i Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Bydgoszcz, 31 maja 2006 r. / [oprac. Biuro Rzecznika Praw Dziecka]. – Warszawa : Biuro Rzecznika Praw Dziecka, 2006. – 78 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych ref.
4. DZIECKO w rodzinie z ubóstwem materialnym / Helena Marzec. – Łowicz : Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna, 2001. – 240 s. : il.
Bibliogr.
5. GŁODNE dzieci w Polsce / Czesław Kępski ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. – Lublin : Wydawnictwo KUL, 2011. – 499 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
6. SYTUACJA szkolna dziecka z rodziny ubogiej / Grażyna Cęcelek. – Warszawa : Wydawnictwo Akademickie Żak Teresa i Józef Śnieciński, 2011. – 300 s. : il.
Bibliogr. s. 265-278.

b. Artykuły

1. CZY ubóstwo czyni głupszym? / Christian Wolf // *Psychologia w Szkole*. – 2010, nr 1, s. 132-138
2. DZIECI z bagażem biedy / Anna Bokszczanin // *Psychologia w Szkole*. – 2009, nr 3, s. 121-126
3. DZIEŃ dobry, biedny człowieku / Paweł Piotr Reszka. – (Polska niewidzialna) // *Gaz. Wybor.* – 2011, nr 223, s. 30
Wyniki ankiety przeprowadzonej wśród młodzieży dot. biedy w szkole.
4. PODATNOŚĆ młodzieży na ubóstwo i wykluczenie społeczne / Stanisława Golinowska. – Bibliogr. // *Kultura i Społeczeństwo*. – 2010, nr 3, s. 31-60
5. PRZEWODNIK o biedzie dla dzieci / (mk) // *Głos Nauczycielski*. – 2011, nr 20, s. 6
6. WARSZTAT na ważny temat : bieda / Aleksandra Denst-Sadura. – (*Psychologia w Szkole*) // *Głos Nauczycielski*. – 2011, nr 21, s. 12

B. Bezrobocie i przestępczość jako korelaty z ubóstwem

a. Pozycje zwarte

1. NASZE problemy : bieda i bezrobocie we współczesnym społeczeństwie polskim / Lucjan Miś, Marcjanna Nóżka, Marta Smagacz-Poziemska. – Kraków : Towarzystwo Autorów i Wydawców Prac Naukowych Universitas, 2011. – 253 s.
Bibliogr. s. 239-254.
2. PROGRAM przeciwdziałania ubóstwu i bezrobociu / Mieczysław Kabaj. – Warszawa : Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 2000. – 120 s. : il. – (Raport IPISS ; z. 19)
3. PRZECIW ubóstwu i bezrobociu : lokalne inicjatywy obywatelskie / pod red. Józefiny Hrynkiewicz ; Instytut Spraw Publicznych. – Warszawa : ISP, 2002. – 188 s.
4. RODZINY ubogie i przestępczość od XVI do XX wieku : warunki życia, badania psychologiczno-społeczne, dobroczynność i wychowanie młodzieży / Danuta Raś. – Kraków : Oficyna Wydawnicza „Impuls”, 2011. – 172 s. : il.
Bibliogr. s. 147-165.

b. Artykuły

1. GORĄCZKA złomu / Tomasz Rakowski ; rozm. przepr. Aleksandra Klich // *G a z . W y b o r .* – 2010, nr 61, s. 16-17
Na marginesie książki „Łowcy, zbieracze, praktycy niemocy”.
2. LUDZIE bezdomni / Wiesława Mazur // *N a s z a P o l s k a .* – 2012, nr 33, s. 1, 6
Rosnąca bezdomność w Polsce.
3. BEZ pracy, bez perspektyw / Teresa Wójcik, Maciej Pawlak // *G a z . P o l s k a .* – 2013, nr 11, s. 23

C. Wykluczenie społeczne i nierówności

a. Pozycje zwarte

1. BOGACTWO i nędza narodów : dlaczego jedni są tak bogaci, a inni tak ubodzy / David S. Landes. – Wyd. 2. – Warszawa : „Muza”, 2005. – 732 s. : mapy. – (Spectrum)
Bibliogr. s. 646-732.
2. GLOBALIZACJA biedy czy globalizacja dostatku? : zarys dyskursu / Małgorzata Megier. – Koszalin : Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej

skiej, 2010. – 154 s. : il. – (Monografia / Instytut Polityki Społecznej i Stosunków Międzynarodowych. Politechnika Koszalińska)

Bibliogr. s. 143-154.

3. POLITYKA publiczna wobec ubóstwa i wykluczenia społecznego / [red. nauk. Ryszard Szarfenberg, Cezary Żołędowski, Maria Theiss]. – Warszawa : Dom Wydawniczy Elipsa, 2010. – 279 s. : il.
4. STRATY uboczne : nierówności społeczne w epoce globalizacji / Zygmunt Bauman. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2012. – 203 s. – (Cultura)
5. UBÓSTWO i wykluczenie społeczne : badania, metody, wyniki / red. nauk. Stanisława Golinowska, Elżbieta Tarkowska, Irena Topińska ; [aut.: Tito Boeri i in.]. – Warszawa : Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 2005. – 366 s. : mapy, rys., wyk. – (Studia i Monografie / Instytut Pracy i Spraw Socjalnych)
Bibliogr. przy rozdz.
Materiały z międzynarodowej konferencji, Pułtusk 29-30 listopada 2004 r.
6. UBÓSTWO i wykluczenie społeczne w Polsce : Polski Raport Social Watch 2010 / [red. merytoryczna Ryszard Szarfenberg]. – Warszawa : Kampania Przeciw Homofobii, 2011. – 223 s. : il.
Raport krajowy Koalicji Social Watch i Polskiego Komitetu European Anti-Poverty Network.
7. ZRÓŻNICOWANE problemy ubóstwa i wykluczenia społecznego : rok 2010 rokiem walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym : praca zbiorowa / pod red. nauk. Agaty Zagórowskiej, Marty Rostropowicz-Miśko. – Opole : Oficyna Wydawnicza Politechniki Opolskiej, 2011. – 273 s. : il. – (Studia i Monografie / Politechnika Opolska ; z. 300)
Materiały z konf., październik 2010 r., Opole.

b. Artykuły

1. JAK się wyrwać z „kieszeni biedy” / (mk) // G ł o s N a u c z y c i e l s k i . – 2011, nr 9, s. 4
Dot. raportu Social Watch „Ubóstwo i wykluczenie społeczne w Polsce”.
2. ROŚNIE rozwarstwienie – powiększa się przepaść między bogatymi i biednymi / Beata Tomaszewicz, Patrycja Otto // D z i e n n i k G a z . P r a w n a . – 2012, nr 119, s. A15
3. OD PUCYBUTA do pucybuta : gdzie się podział amerykański sen / Katarzyna Wężyk // G a z . W y b o r . – 2012, nr 157, s. 18-19

D. Ubóstwo grup społecznych (niepełnosprawni, w tym niepełnosprawni intelektualnie, kobiety, osoby starsze, grupy etniczne)

a. Pozycje zwarte

1. BIEDA a nierówności płci i podziały etniczne w społeczeństwach postkomunistycznych / pod red. Ivana Szelenyiego. – Warszawa : Wydaw. Instytutu Filozofii i Socjologii PAN, 2003. – 140 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
2. KOBIECY z łódzkich enklaw biedy : bieda w cyklu życia i międzypokoleniowym przekazie / Małgorzata Potoczna, Wielisława Warzywoda-Kruszyńska. – Łódź : Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2009. – 156 s.
Bibliogr. s. 150-156.
3. RYZYKO ubóstwa osób starszych / Grażyna Bukowska, Grzegorz Kula, Leszek Morawski. – Warszawa : CeDeWu, 2011. – 168 s. : il.
Bibliogr. przy rozdz.
4. UBÓSTWO i niepełnosprawność intelektualna w Europie : raport Inclusion International, Inclusion Europe / [tł. Tomasz Korybski]. – Warszawa : Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym. Zarząd Główny, 2007. – 93 s. : il.
5. ŚRODOWISKA specjalnej troski / pod red. Mirosława Kalinowskiego. – Lublin : „Polihymnia”, 2003. – 220 s. : il.
Bibliogr. przy pracach.
Materiały duszpasterskich wykładów akademickich, KUL 29-30 sierpnia 2002 r.

b. Artykuły

1. NĘDZARZE i bogacze. Ranking polskich emerytur śmieciowych / Marcin Piasek // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2013, nr 99, s. A3
2. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ dziecka czynnikiem zagrożenia biedą i wykluczeniem społecznym rodziny / Joanna Dytrych // *Praca Socjalna*. – 2010, nr spec., s. 91-104

E. Działalność organizacji pozarządowych w zwalczaniu ubóstwa

a. Pozycje zwarte

1. BRZEMIE białego człowieka / William Easterly. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2008. – 323 s. : il.
2. KONIEC z nędzą : zadanie dla naszego pokolenia / Jeffrey Sachs. – Warszawa : Wydawnictwo Naukowe PWN, 2006. – 389 s.
Bibliogr.

3. MILENIJNE cele rozwoju / red. Katarzyna Dumańska. – Kraków : Salezjański Wolontariat Misyjny Młodzi Światu, 2010. – 137 s. : il.
Bibliogr. przy niektórych pracach.
4. PAŃSTWO, samorzady, organizacje pozarządowe i wspólnoty lokalne wobec ubóstwa i wykluczenia społecznego : raport z badań / Piotr Błędowski [i in.] ; Piotr Broda-Wysocki (red.). – Warszawa : Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, 2007. – 191 s. : il. – (Opracowania PBZ)
Bibliogr. s. 183-188.
5. ŻYCIE, które możesz ocalić / Peter Singer. – Warszawa : Wydawnictwo Czarna Owca, 2011. – 276 s.

b. Artykuły

1. DAWANIE pieniędzy na ulicy to zły zwyczaj / Dominika Maciejasz, Jarosław Sidorowicz. – (Tematy na Piątek) // G a z . W y b o r . – Kraków. – 2009, nr 225, s. 9-10
2. LEPIEJ pomóc / Jędrzej Winiecki // P o l i t y k a . – 2010, nr 42, dod. Ubóstwo s. VI-VII
3. MILIONY z ubóstwa / Tomasz Molga // W p r o s t . – 2010, nr 3, s. 46-47
4. DOBROCZYNNOŚĆ nie wystarczy / Cezary Gawryś // W i ę ź . – 2009, nr 7, s. 60-62
Ruch ATD Czwarty Świat.
5. KLUCZ musi pasować / Decca Aitkenhead // F o r u m . – 2012, nr 19, s. 16-18
Dot. książki „Poor economics : a radical rethinking of the way to fight global poverty”.
6. NIESIEMY pomoc permanentnie / Dariusz Kruczyński ; rozm. przepr. Maciej Pawlak // G a z . P o l s k a . – 2010, nr 51, s. 35
7. [STOPIĘDZIESIĄT tysięcy] 150 000 dobrych ludzi : szlachetna paczka / Magda ; rozm. przepr. Marta Piątkowska // G a z . W y b o r . – 2012, nr 273, dod. Duży Format nr 45, s. 13
Społeczna akcja charytatywna pomocy rodzinom.
8. ZADEPTANI przez dobroczyńców / Adam Leszczyński. – Korespondencja z Kenii // G a z . W y b o r . – 2010, nr 231, s. 21
Kibera – największe slumsy Afryki.

F. Kościół katolicki a ubóstwo

a. Pozycje zwarte

1. CHRZEŚCIJANIE i muzułmanie razem w przezwyciężaniu ubóstwa / pod red. Marioli T. Kozubek, Tadeusza Czakańskiego i Witosława J.

Sztyka. – Katowice Panewniki : Prowincja Wniebowzięcia NMP Zakonu Braci Mniejszych w Polsce, 2010. – 158 s. : il. – (Szkola Seraficka. Seria Nowa ; 9)

Bibliogr., netogr. s. 139-145.

2. ODPOWIEDZIALNOŚĆ Kościoła za ubogich i chorych w świetle kościelnego prawodawstwa partykularnego w Polsce międzywojennej / Edward Sugier. – Koszalin : Wydaw. Uczelniane PK, 2000. – 267 s. – (Monografie / Politechnika Koszalińska ; nr 72)

Bibliogr.

3. OPCJA na rzecz ubogich Leonardo Boffa i jej ocena w oparciu o nauczanie społeczne Jana Pawła II / Zdzisław Zgrzebny. – Częstochowa : Częstochowskie Wydawnictwo Archidiecezjalne Regina Poloniae, 2007. – 205 s.

Bibliogr. s. 187-204.

b. Artykuły

1. CARITAS to obowiązek wierzących : świadczyć dobro / Bogdan Kordula ; rozm. przepr. Agnieszka Homan // *Ż r ó d ł o*. – 2011, nr 2, s. 14-15
2. FRAKCJA biednych księży / Marcelo Ciaramella ; rozm. przepr. Mirosław Wlekły. – (Skąd się wzięłeś, Franciszku?) // *G a z . W y b o r .* – 2013, nr 121, s. 26-27
3. FRANCISZEK nie żartuje / Jarosław Makowski // *R z e c z p o s p o l i t a (W3)*. – 2013, nr 105, s. A10
4. JESTEŚCIE rękami Pana Boga / Katarzyna Woynarowska, Anna Przeżoźnik // *N i e d z i e l a (A)*. – 2010, nr 50, s. 10-11

Caritas Europa

5. PYTANIE o ubóstwo według Papieża Franciszka / Zbigniew Suchy. Ubóstwo to nie „dziadostwo” : abp Józef Michalik odpowiada // *N i e d z i e l a (A)*. – 2013, nr 20, s. 16-17
6. W BLIŻNIM zobaczyć Jezusa : parafialne zespoły Caritas / Urszula Buglewicz // *N i e d z i e l a (F)*. – 2012, nr 41, s. IV
7. W KOŚCIELE jest wielu ubogich / Wiesław Kosicki ; rozm. przepr. Urszula Buglewicz // *N i e d z i e l a (F)*. – 2013, nr 14, s. I
8. WIELKA Orkiestra Codziennej Pomocy Caritas / Mariusz Gierej // *U w a - ż a m R z e .* – 2013, nr 2, s. 14-17

Caritas Polska

Andrzej Dudziak
Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

DŁUGI – PRZYPADEK CZY PRZYPADŁOŚĆ SYSTEMOWA?

Ostatnio coraz częściej w środkach masowego przekazu mówi się o długach, czyli zobowiązaniach finansowych, które prędzej czy później trzeba będzie uregulować. Długi zaciągają obywatele, społeczności lokalne oraz państwa. Dla funkcjonowania gospodarki światowej szczególnie ważne są długi krajów o większej liczbie ludności i dużym potencjale gospodarczym. Mówi się wówczas o długu publicznym czy precyzyjniej długu państwowym, który w zależności od źródeł powstania (finansowania) dzielimy na krajowy (wewnętrzny) i zagraniczny.

Aktualnie niemal wszystkie rządy na świecie prowadzą politykę opartą na deficycie budżetowym, czyli regulują swoje bieżące wydatki poprzez zaciąganie kolejnych pożyczek najczęściej w bankach lub na międzynarodowym rynku finansowym. Kwoty zadłużenia niektórych państw wydają się przekraczać możliwości ich gospodarek. Nie ogłaszają one jednak bankructwa z uwagi na możliwość spowodowania kryzysu lub zaburzeń w gospodarkach wierzycieli. Dodruk pieniędzy, niedawno jeszcze potępiany, stał się powszechną praktyką stosowaną dla podtrzymania gospodarczego wzrostu. „Zapomniano” też o zasadzie, że obsługa długu wewnętrznego nie powinna przekraczać 10% budżetu, a dług zagranicznego 25% wpływów z eksportu. Cały świat stoi przed problemem jak podtrzymać wzrost gospodarczy, uniknąć wysokiego bezrobocia, rozwiązać problem zadłużenia i nie wywołać inflacji. Jak zwykle w takich sytuacjach poglądy ekonomistów są mocno podzielone.

Szczególny niepokój budzi sytuacja Polski. Nasz dług publiczny ciągle wzrasta od 42,2 mld dolarów w 1989 roku do ok. 920 mld zł (według Eurostatu liczony metodą ESA 95) w połowie 2013 roku i wynosi aktualnie 57,3% PKB (produktu krajowego brutto). Zdaniem niektórych autorów całkowite zaległości rządu polskiego sięgają kwoty 3 bilionów złotych. Przykłady takich krajów jak Grecja, Cypr, Hiszpania czy Portugalia pokazują, czym może skończyć się nierasobliwe zadłużanie. W przeciwieństwie do innych mocno zadłużonych krajów Unii Europejskiej (np. Włochy) mamy znacznie niższą zdolność spłaty zobowiązań.

Z okazji Ogólnopolskiego Dnia bez Długów (17 XI) przypominamy o problemie zadłużenia, który stał się chorobą współczesnej gospodarki na całym

świecie. Prezentowane zestawienie bibliograficzne gromadzi wybór pozycji zwartych (od 1988 roku) i artykułów (od 2004 roku), które ukazują stan finansów publicznych. Całość materiału podzielono na dwie zasadnicze części. Pierwsza z nich zawiera opracowania ogólne, natomiast w drugiej znajdziemy publikacje dotyczące poszczególnych krajów. W dziale na temat Polski wyodrębniono prace o zadłużeniu państwa i samorządów.

I. Opracowania ogólne

a. Pozycje zwarte

1. BEZPRAWNE długi : jak banki sterują demokracją / François Chesnais. – Warszawa : Instytut Wydawniczy Książka i Prasa, 2012. – 167 s. – (Biblioteka Alternatyw Ekonomicznych); (Biblioteka Le Monde Diplomatique)
2. DŁUG publiczny a równowaga fiskalna / Beata Jajko. – Warszawa : Ce-DeWu Wydawnictwa Fachowe, 2008. – 214 s. : il.
Bibliogr. s. 207-214.
3. DŁUG : rozrachunek z ciemną stroną bogactwa / Margaret Atwood. – Kraków : Społeczny Instytut Wydawniczy Znak, 2010. – 240 s.
Bibliogr. s. 235-241.
4. POLITYKA finansowa – deficyt, dług, podatki / pod red. nauk. Andrzeja Wernika ; [aut. Izabela Bolkowiak i in.]. – Warszawa : Instytut Finansów, 1995. – 104 s. : wykr.
Bibliogr. s. 24, 59.
Materiały z konferencji naukowej Wilga, 15 grudnia 1995 r.
5. RÓWNOWAGA budżetowa : deficyt budżetowy, dług publiczny / Stanisław Owsiak, Maria Kosek-Wojnar, Krzysztof Surówka. – Warszawa : Wydaw. Naukowe PWN, 1993. – 227 s.
Bibliogr. s. 222-224.
6. STRUKTURALNE i systemowe dostosowania krajów silnie zadłużonych / Jan Kulig. – Warszawa : „Poltext”, 1994. – 151 s. : wykr. – (Studia Ekonomiczne / Polska Akademia Nauk. Instytut Nauk Ekonomicznych ; 32)
Bibliogr. s. 147-151.
7. ŚWIAT w obliczu kryzysu zadłużeniowego : raport dla Klubu Rzymskiego : praca zbiorowa / pod red. Stanisława Rączkowskiego ; [aut. Bogusław Jasiński i in.]. – Warszawa : „Interpress”, 1990. – 172 s. : wykr.
Bibliogr. s. 170.
8. ŚWIAT w „pętli zadłużenia” / [oprac. zespół Jerzy Barszczewski i in.]. – Warszawa : PAP, 1988. – 155 s. – (Zeszyty Dokumentacyjne / Polska

Agencja Prasowa. Redakcja Zagraniczna. Seria Monograficzna ; 12(253))

9. ŚWIATOWE strumienie kapitałowe / Józef Rutkowski. – Szczecin : Wydaw. Naukowe US, 1992. – 195 s. – (Rozprawy i Studia / Uniwersytet Szczeciński ; t. 126)
Bibliogr. s. 188-193.
10. WSPÓŁCZESNE problemy globalne – światowe zadłużenie: przykład ich rozwiązywania / Grzegorz Baławajder, Stefan Marek Grochalski ; Uniwersytet Opolski. – Opole : Wydaw. Uniwersytetu Opolskiego, 2005. – 211 s. : rys.
11. ZADŁUŻENIE jako problem globalny / Adam Budnikowski. – Warszawa : Państw. Wydaw. Ekonomiczne, 1991. – 230 s. : 1 mapa, wykr.
Bibliogr. s. 227-[231].

b. Artykuły

1. BANKRUCTWO etatyizmu / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2011, nr 5, s. VII-IX
2. BANKRUCTWO państw / Jakub Wozniński // *Najwyższy Czas!*. – 2010, nr 43, s. XVI-XVII
3. CIĄĆ czy nie ciąć – oto jest pytanie : szczyt G20 : świat myśli w jaki sposób spłacić długi / Leszek Baj // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 154, s. 21
4. CZY państwo może zbankrutować? : banki pogrążają rządy / Laurent Cordonnier // *Le Monde Diplomatique* (Ed. polska). – 2010, nr 4, s. 1, 4-5
5. CZY świat zbankrutuje? / Tomasz Gruszecki // *Gaz. Bankowa.* – 2010, nr 11, s. 63-73
6. CZYM się kończy tanie branie : życie na długu / Margaret Atwood ; rozm. przepr. Sandy Nicholson // *Forum.* – 2008, nr 52/53, s. 44-46
7. DOSZLIŚMY do sytuacji, w której złodziejstwo staje się cnotą, a funkcjonowanie rynków zostało zastąpione ręcznym sterowaniem / Krzysztof Rybiński // *W Sieci.* – 2013, nr 2, s. 84-86
8. DRUKARZE krachu / Krzysztof Rybiński // *Sieci.* – 2013, nr 24, s. 84-85
9. FINANSE publiczne : lekcja historii / Witold Kwaśnicki // *Studia Ekonomiczne.* – 2012, nr 1, s. 89-115
10. HISTORIA ukrywania państwowych bankructw / Rafał Woś // *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2011, nr 121, dod. Magazyn s. m4-m5
11. JAK kończy dłużnik? / Andrzej Krajewski // *Newsweek Polska.* – 2011, nr 34, s. 46-48

12. KRÓTKA historia długu / Marek Magierowski // *Uważam Rze.* – 2011, nr 32, s. 12-15
13. KTO drukuje ten żyje / Joseph E. Stiglitz; rozm. przepr. Jacek Żakowski // *Polityka.* – 2013, nr 31, s. 35-37
14. MAMY wciąż ten sam kryzys / Witold Orłowski ; rozm. przepr. Aleksandra Fandrejewska // *Rzeczpospolita (W3).* – 2011, nr 189, s. A10
15. NIC, tylko długi : bankruci i demokraci / Werner Plumpe ; rozm. przepr. Johan Schloemann // *Forum.* – 2011, nr 22, s. 9-11
16. OSTATNIA kostka domina / Łukasz Wójcik // *Przekrój.* – 2011, nr 47, s. 12-13
17. WYZWANIA dla polityki pieniężnej / Andrzej Raczek // *Rzeczpospolita.* – 2013, nr 184, s. B7
18. ZACHÓD zbankrutuje za 10 lat / Jacques Attali ; rozm. przepr. Maciej Nowicki // *Newsweek Polska.* – 2010, nr 45, dod. s. 5-6

II. Opracowania szczegółowe

1. Świat

a. Pozycje zwarte

1. DEFICYT budżetowy i dług publiczny w wybranych krajach europejskich / red. nauk. Eugeniusz Ruśkowski ; Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania w Białymstoku. – Białystok : Wydaw. WSiFiZ, 2003. – 384 s. : il. Bibliogr. przy pracach.
2. EKONOMICZNE i prawne uwarunkowania i bariery redukcji deficytu i długu publicznego / red. nauk. Jolanta Szolno-Koguc, Alicja Pomorska. – Warszawa : Wolters Kluwer Polska, 2011. – 673 s. : il. – (Monografie Lex)
3. „ODDŁUŻANIE przez wzrost” : strategia uprzemysłowionych krajów rozwijających się / Jan Kulig. – Warszawa : IKiCHZ, 1990. – 60 s. – (Studia i Materiały / Instytut Koniunktur i Cen Handlu Zagranicznego ; nr 17)
4. POLITYKA gospodarcza w warunkach deficytu budżetowego i długu publicznego : materiały z konferencji Katedry Teorii Systemów Ekonomicznych i Katedry Skarbowości Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, 8 grudnia 2010 r. / red. nauk. Marcin Krawczyk, Dariusz Malinowski. – Warszawa : Centrum Doradztwa i Ekspertyz Gospodarczych SGH, 2011. – 153 s. : il. Bibliogr. przy niektórych ref.
5. SEKTOR finansów publicznych w warunkach światowego kryzysu finansowego / Agnieszka Alińska (red.). – Warszawa : CeDeWu, 2011. – 207 s. : il.

Bibliogr. s. 201-207.

6. STABILNOŚĆ finansów publicznych państw Unii Europejskiej w obliczu kryzysu zadłużeniowego / pod red. Heleny Tendery-Właszczuk ; [aut. Aleksandra Dyba, Piotr Malec] ; Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie. Katedra Europejskiej Integracji Gospodarczej, Jean Monnet Centre of Excellence. – Kraków : Fundacja Uniwersytetu Ekonomicznego, 2011. – 205 s. : il.

Bibliogr. s. 169-176.

7. ŚWIAT na długi / Tomasz Gruszecki ; Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Wydział Nauk Społecznych. Instytut Ekonomii i Zarządzania. – Lublin : Wydawnictwo KUL, 2012. – 342 s. : il.

Bibliogr. s. 331-339.

8. UNIA Gospodarcza i Walutowa : droga do pułapki zadłużenia / Janusz Sawicki ; [Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktury]. – Warszawa : Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, 2012. – 183 s. : il. – (Monografie IBRKK)

Bibliogr. s. 177-183.

9. UZNANIE długu / Małgorzata Pyziak-Szafnicka. – Łódź : Wydaw. Uniwersytetu Łódzkiego, 1995. – 239 s.

Bibliogr. s. 223-230.

10. ZACHÓD : 10 lat przed totalnym bankructwem? / Jacques Attali. – Warszawa : Wydawnictwo Studio Emka, 2010. – 255 s. : il.

11. ZADŁUŻENIE zagraniczne a rozwój gospodarczy / Aneta Kosztowniak. – Warszawa : CeDeWu Wydawnictwa Fachowe, 2007. – 298 s. : il.

Bibliogr. s. 291-298.

12. ZARZĄDZANIE długiem publicznym w krajach Unii Europejskiej i w Polsce / Kamilla Marchewka-Bartkowiak. – Warszawa : „Zarządzanie i Finanse”, 2003. – 171 s. : il. – (Biblioteka Menedżera i Bankowca)

Bibliogr.

13. ZARZĄDZANIE długiem Skarbu Państwa : implikacje dla strefy euro / Kamilla Marchewka-Bartkowiak. – Warszawa : Difin, 2011. – 287 s. : il.

Bibliogr. s. 245-258.

b. Artykuły

1. AGENCJE, które rządzą światem / Łukasz Wójcik // Przekrój. – 2011, nr 30, s. 16-17
2. AMERYKAŃSKI sen przeradza się w koszmar / Jędrzej Bielecki // Dziennik Gaz. Prawna. – 2011, nr 146, dod. Magazyn, s. m8-m9
3. ARMAGEDON? Wolne żarty : zadłużona Ameryka / Jeremy Warner // Forum. – 2011, nr 31, s. 7-9

4. ATAK na złotówkę : Szwajcaria uruchomi drukarnie / Marek Łangalis // Najwyższy Czas!. – 2011, nr 38, s. X-XII
5. BANKRUCTWO jest dobre / Michał Potocki // Dziennik Gaz. Prawna. – 2011, nr 141, dod. Magazyn, s. m7
6. BĄDŹMY rygorystyczni... dla kapitału : jak sobie radzić z deficytami? / Laurent Cordonnier // Le Monde Diplomatique (Ed. polska). – 2010, nr 9, s. 7
7. CELTYCKI Tygrys zdecyduje, czy będzie chciał ostro zaciskać pasa / Anatole Kaletsky // Polska (Metrop. Warsz.). – 2011, nr 16, dod. The Times, s. 7
8. CIĘCIE do mięśni / Witold M. Orłowski. – (Edukator ekonomiczny) // Polityka. – 2011, nr 43, s. 42-44
9. CORAZ trudniej być maluchem w Unii Europejskiej / Jędrzej Bielecki // Dziennik Gaz. Prawna. – 2011, nr 4, dod. Magazyn, s. m6-m7
10. CZY trzeba spłacać ten dług? : finansowy zamach stanu / Eric Toussaint, Damien Millet. – Fragm. książki // Le Monde Diplomatique (Ed. polska). – 2011, nr 7, s. 12-15
11. DŁUG to nie wina rządzących : osłabienie euro nie jest złe dla Europy – uważa Marek Belka / rozm. przepr. Jędrzej Bielecki // Dziennik Gaz. Prawna. – 2010, nr 98, s; A13-A14
12. DRACHMA nie dramat : wielka ucieczka / George Soros // Forum. – 2011, nr 39, s. 4-6
13. EKONOMIA paniki : nieustraszeni pogromcy kryzysu / Łukasz Pałka // Tyg. Powsz. – 2011, nr 30, s. 3-5
14. EUROPA dwóch prędkości? / Kazimierz Łaski, Leon Podkaminer // Przegląd. – 2013, nr 15, s. 40-41
15. EUROZABLOKOWANI / Konrad Niklewicz // Gaz. Wybor. – 2010, nr 272, s. 28
16. GLOBALIZACJA a finanse / Edward Karolczuk // Dziś. – 2008, nr 10, s. 62-71
17. GOTOWI na najgorsze / Dominik Radziwiłł ; rozm. przepr. Elżbieta Głapiak, Paweł Czuryło // Rzeczpospolita (W3). – 2011, nr 276, s. B16
18. GRECKA lekcja dla Polski / Marek Łangalis // Najwyższy Czas!. – 2011, nr 23, s. VII-IX
19. GRECKA rapsodia / Witold Modzelewski // Nasz Dziennik (Wyd. 2). – 2012, nr 38, s. 11
20. JAKA droga katastrofa! : plajta w Eurolandzie? // Forum. – 2010, nr 2, s. 23
21. JEŚLI nie oszczędności, to co? / Przemysław Wielgosz // Le Monde Diplomatique (Ed. polska). – 2010, nr 10, s. 19

22. KRAJE, które żyły ponad stan, będą przez lata zaciskały pasa / Jędrzej Bielecki // *Dziennik Gaz. Prawna.* – 2011, nr 218, s. A9
23. KTO spłaci długi bankrutów / Philipp Bagus // *Nasz Dziennik (Wyd. 3).* – 2011, nr 287, s. 14-15
24. KREDYT po europejsku / Cezary Kowanda. – (Edukator Ekonomiczny) // *Polityka.* – 2011, nr 43, s. 44-45
25. KREDYTY ciągną na dno / Teresa Wójcik, Maciej Pawlak // *Gaz. Polska.* – 2011, nr 43, s. 11
Wzrost długu publicznego w Chinach i Brazylii.
26. KRYZYS grecki czy systemowy? / Marian Miszański // *Najwyższy Czas!* – 2010, nr 22, s. XIII-XIV
27. KRYZYSOWE eurodomino : Europa zadłużona po uszy / Patrycja Maciejewicz, Leszek Baj // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 278, s. 38-39
28. NAJWYŻSZY czas unarodowić dług / Grzegorz Bierecki ; rozm. przepr. Małgorzata Goss // *Nasz Dziennik (Wyd. 2).* – 2011, nr 300, s. 6
29. NIE ma wyjścia, trzeba ciąć / John Ryan ; rozm. przepr. Danuta Walewska // *Rzeczpospolita (W3).* – 2010, nr 298, s. B16
30. NIE pytaj, kiedy splajtują, ale jak... / Jacek Kowalczyk // *Puls Biznesu.* – 2010, nr 166, s. 4-5
31. PLAN dziurawy jak szwajcarski ser / Janusz Jankowiak // *Rzeczpospolita (W3).* – 2011, nr 257, s. B13
32. PODWÓJNY blamaż USA / Andrzej Lubowski // *Wprost.* – 2011, nr 32, s. 69-71
33. PRZECIW ludobójstwu finansowemu / Tomasz Sadlik // *Tyg. Solid.* – 2013, nr 8, s. 30-31
34. PUŁAPKI pułapu / Andrzej Lubowski // *Polityka.* – 2011, nr 29, s. 33-35
35. RATUJCIE swoje pieniądze! : kontynent w błędnym kole / Paul Krugman // *Forum.* – 2011, nr 5, s. 14-17, 19
36. REPUBLIKA Federalnych Bankrutów : co najmniej 122 lata zajmie Niemcom spłacanie długów państwa / Małgorzata Zdziechowska // *Wprost.* – 2005, nr 48, s. 52, 54
37. SALDO mortale : wyścig do kapitału / Aleksander Smolczyk // *Forum.* – 2011, nr 46, s. 18-21
38. SZYBKIMI krokami ku Grecji i Irlandii / Andrzej Kaźmierczak // *Gaz. Polska.* – 2011, nr 6, s. 35
39. ŚWIAT boi się o przyszłość euro / Kamil Koprowicz // *Puls Biznesu.* – 2011, nr 230, s. 16-17
40. ŚWIAT na diabelskiej kolejce / Andrzej Lubowski // *Wprost.* – 2011, nr 33, s. 17-18

41. TRUDNA droga wyjścia z zadłużenia / Gillian Tet // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2010, nr 15, dod. Financial Times, s. D3
Raport firmy doradczej McKinsey dot. wskaźnika zadłużenia poszczególnych krajów.
42. UCIECZKA z Wall Street : jak próbować wyleczyć pożyczkowego kaca / Paweł Burdzy // *W Sieci*. – 2013, nr 1, s. 86-88
43. UNIA Ekstrazadłużonych / Konrad Niklewicz // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 20, s. 26-27
44. UWAGA na dług publiczny / Andrzej Wojtyna // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2011, nr 295, s. B10
45. W PUŁAPCE tanich pożyczek / Krzysztof Adam Kowalczyk // *Wprost*. – 2012, nr 36, s. 77-79
46. WĘGIERSKI dług / Kamilla Marchewka-Bartkowiak // *Gaz. Bankowa*. – 2006, nr 41, s. 23-24
47. WIELKI smok z zadyszką / Teresa Wójcik // *Gaz. Polska*. – 2011, nr 34, s. 29
48. WSPÓLNOTA narkomanów : państwa Unii Europejskiej są bardziej zadłużone niż Stany Zjednoczone / Michał Zieliński // *Wprost*. – 2005, nr 46, s. 58-59
49. ZADŁUŻACZE / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2011, nr 36/37, s. VIII-IX
50. ZADŁUŻENIE. Piąty jeździec Apokalipsy / Jędrzej Bielecki // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 131, dod. Magazyn, s. m4-m5
51. ZMOWA na szczycie : dwóch się godzi, UE traci / Ian Traynor // *Forum*. – 2010, nr 43, s. 8-9

2. Polska

Dług państwowy

a. Pozycje zwarte

1. DŁUG Skarbu Państwa jako źródło finansowania deficytu budżetowego / Tomasz Uryszek. – Warszawa : Difin, 2010. – 187 s. : il.
Bibliogr. s. 175-187.
2. HISTORIA polskiego zadłużenia międzynarodowego na tle wydarzeń społecznych i politycznych / Piotr Olszański. – Warszawa : SGH. Oficyna Wydawnicza, 2002. – 166. : il. – (Monografie i Opracowania / Szkoła Główna Handlowa ; 513)
Bibliogr.
3. JAK zlikwidować 800 mld dług publiczny w 8 lat / Jacek Kozik. – [Warszawa : Jacek Kozik, 2012]. – 268 s. : il.

Zawiera teksty aktów prawnych.

Bibliogr. s. 268.

4. POLITYKA finansowa, wzrost, dług publiczny / pod red. nauk. Andrzeja Wernika ; aut. Izabela Bolkowiak [i in.]. – Warszawa : Instytut Finansów, 1994. – 184 s.

Materiały z konferencji nauk. „Wilga VI” zorg. w czerwcu 1994 r.

5. PRAWNE i finansowe uwarunkowania długu Skarbu Państwa / Przemysław Panfil. – Warszawa : Wolters Kluwer Polska, 2011. – 372 s. – (Monografie Lex)

Bibliogr. s. 359-373.

6. WYBRANE problemy rynku pieniężnego i kapitałowego / red. nauk. Wiesława Przybylska-Kapuścińska. – Poznań : Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, 2007. – 225 s. : il. – (Zeszyty Naukowe / Akademia Ekonomiczna w Poznaniu ; 80)

7. ZADŁUŻENIE Polski / pod red. Grzegorza Gołębiowskiego i Zofii Szpringer. – Warszawa : Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, 2011. – 182 s. : il. – (Studia BAS ; nr 4 (28) 2011)

Bibliogr. przy pracach.

8. ZADŁUŻENIE zagraniczne Polski : gra o miliardy, kiedy do euro? / Zbigniew Karcz. – Warszawa : Centrum Doradztwa i Informacji Difin, 2006. – 190 s. : il.

9. ZNACZENIE długu dla zrównoważonego wzrostu gospodarczego : przykład Polski / Janusz Sawicki ; Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur. – Warszawa : Instytut Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur, 2010. – 197 s. : il. – (Monografie IBRKK)

Bibliogr. s. 193-197.

b. Artykuły

1. A CO z tą Polską? / Andrzej Stec // P u l s B i z n e s u . – 2011, nr 220, dod. Weekend, s. 22
2. BANKI mają kłopot z długami firm / Magdalena A. Olczak // D z i e n n i k G a z . P r a w n a . – 2010, nr 152, s. A8
3. BĘDZIE źle. Tylko bardziej / Zyta Gilowska ; rozm. przepr. Mariusz Bober // N a s z D z i e n n i k (Wyd. 2). – 2011, nr 25, s. 11
4. BĘDZIEMY drugą Argentyną? / Mateusz Rawicz // N a s z a P o l s k a . – 2013, nr 16, s. 1, 13
Rosnący dług publiczny Polski (2013).
5. BIEDNI, biedniejsi, zadłużeni w złotym i franku / Beata Tomaszek // G a z . P r a w n a . – 2012, nr 109, s. A4-A5

6. BILIONERZY / Marek Łangalis // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2012, nr 224, s. 12
7. BUDŻET 2012 czyli megamistyfikacja / Janusz Szewczak // *Gaz. Polska*. – 2011, nr 50, s. 25
8. BUDŻET w zapaści / Ewa Wesołowska // *W Sieci*. – 2013, nr 31/32, s. 106-108
9. BUDŻET wyborczy : 40 miliardów deficytu? A może jednak 55 miliardów? / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2011, nr 1/2, s. X-XII
10. CIĘCIA budżetowe jak prozac : czy należy bać się długu publicznego? / Bartosz Olesiński // *Le Monde Diplomatique* (Ed. polska). – 2010, nr 10, s. 18-19
11. CO POZOSTANIE naszym dzieciom i wnukom / Krzysztof Rybiński // *Do Rzeczy*. – 2013, nr 33, s. 74-76
12. CUD mniemany, czyli budżet 2012 / Teresa Wójcik // *Gaz. Polska*. – 2011, nr 19, s. 34-35
13. CZY Polska zbankrutuje / Michał Zieliński // *Wprost*. – 2009, nr 10, s. 60-61
14. CZAS zapłaty / Wawrzyniec Smoczyński // *Polityka*. – 2010, nr 24, s. 44-47
15. DEFICYT na granicy bezpieczeństwa / Marek Chądzyński // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2012, nr 186, s. A7
16. DLA rynków zagranicznych, nie dla Polaków / Jerzy Żyżyński ; rozm. przepr. Teresa Wójcik // *Gaz. Polska*. – 2011, nr 47, s. 6-7
17. DŁUG / Rafał Pazio // *Najwyższy Czas!*. – 2009, nr 48, s. XV-XVI
18. DŁUG Gierka groźniejszy niż Tuska / Maciej Krzak // *Rzeczpospolita* (W3). – 2010, nr 288, s. E13
Polemika z poglądami Krzysztofa Rybińskiego.
19. DŁUG i deficyt pobiły rekord. Plany ich obniżenia są wątpliwe / Beata Tomaszkiwicz // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 81, s. A3
20. DŁUG krajowy i zagraniczny Polski / Jerzy Rutkowski // *Prz. Zachodni*. – 2012, nr 2, s. 171-186
21. DŁUG prywatny / Tomasz Gruszecki // *Gaz. Bankowa*. – 2010, nr 12, s. 61-68
22. DŁUG publiczny to kradzież / Michał Wojciechowski // *Rzeczpospolita* (W3). – 2011, nr 301, s. A12
23. DŁUG : rząd pożyczka, ekonomiści alarmują / Anna Mackiewicz // *Tyg. Powsz.* – 2010, nr 39, s. 12-13
24. DŁUG to nie bajka / Paweł Rożyński // *Rzeczpospolita* (W3). – 2012, nr 105, s. A15

25. DŁUG rośnie / Bogusław Kowalski // *Niedziela (A)*. – 2012, nr 16, s. 34
26. DŁUG Tuska, dług Gierka / Paweł Bożyk // *Przeгляд*. – 2010, nr 43, s. 49
27. DŁUGI państwa są coraz droższe / Grzegorz Osiecki // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 191, s. A3
28. DŁUGI zaciągnięte przez Gierka Polacy spłacali ponad 30 lat, długi ekipy Tuska będą spłacać dziesięć razy dłużej / Janusz Szewczak // *W Sieci*. – 2013, nr 7, s. 82-83
29. DŁUGU, rośnij! / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2009, nr 43, s. XXXVI-XXXVIII
30. DONALD Wielki... Zadłużyciel / Marek Łangalis // *Nasz Dziennik (Wyd. 2)*. – 2011, nr 173, s. 13
31. DOWCIP Rostowskiego / Michał Zieliński // *Wprost*. – 2009, nr 43, s. 44-45
32. DWA ogony długu / Mirosław Gronicki ; rozm. przepr. Andrzej S. Nartowski, Paweł Pietkun // *Gaz. Bankowa*. – 2005, nr 45, s. 10-13
33. FINANSE państwa na równi pochyłej / Andrzej Kaźmierczak ; rozm. przepr. Teresa Wójcik, Maciej Pawlak // *Gaz. Polska*. – 2010, nr 50, s. 34-35
34. EUROPEJSKIE zmartwienia premiera / Grzegorz Osiecki, Anna Gielewska // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 218, s. A4
35. GALOPEM do bankructwa / Maciej Pawlak // *Gaz. Polska*. – 2013, nr 30, s. 5
36. GDZIE się chowa dług? / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2011, nr 19, s. IX-X
37. GDZIE się podziąło 270 mld złotych / Beata Tomasziewicz // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 90, s. A3
38. GIEREK na miarę naszych czasów / Marcin Hałas // *Uważam Rze*. – 2013, nr 25, s. 42-44
39. GOLENIE ogolonych owiec / Zyta Gilowska ; rozm. przepr. Teresa Wójcik // *Gaz. Polska*. – 2010, nr 34, s. 30-31
40. JAK utonąć w długach / Grzegorz W. Kołodko // *Przeгляд*. – 2010, nr 27, s. 44-46
41. KIEDY rząd zbankrutuje / Piotr Aleksandrowicz // *Newsweek Polska*. – 2010, nr 51, s. 52-56
42. KONIEC tłustych lat dla bankowców / Robert Kowalczyk // *Myśl Polska*. – 2011, nr 11/12, s. 4-5
43. KONIECZNE oszczędności, ukryty potencjał / Mirosław Barszcz ; rozm. przepr. Stefan Sękowski // *Rzeczy Wspólne*. – 2011, nr 4, s. 28-31

44. KREATYWNE księgowanie czas zacząć / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2011, nr 49, s. X-XI
45. KRYZYS to dobra lekcja, o ile wyciągnie się z niej wnioski / Leszek Balcerowicz ; rozm. przepr. Grzegorz Osiecki, Paweł Różyński // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 156, dod. Magazyn, s. m8-m9
46. KRYZYS zadłużenia czai się za rogiem / Maciej Rapkiewicz // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2012, nr 186, s. 12
47. KTO pożycza państwu? / Edward Karolczuk // *Przeгляд*. – 2009, nr 47, s. 42-44
48. KTO zarabia na zadłużeniu państwa / Edward Karolczuk // *Przeгляд*. – 2010, nr 3, s. 48-49
49. KULTURA życia w kredycie, czyli państwo zapożyczzone na wysoki procent / Paweł Różyński // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2011, nr 204, s. A14
50. KUPMY nasz dług publiczny / Marek Czarkowski // *Przeгляд*. – 2011, nr 38, s. 57
51. LESZEK Balcerowicz kontra rząd Donalda Tuska. Wojna na słowa / Andrzej Godlewski // *Polska* (Metrop. Warsz.). – 2010, nr 219, dod. Magazyn, s. IV-V
52. NA garnuszku zagranicy / Elżbieta Glapiak // *Uważam Rze*. – 2012, nr 22, s. 80-82
53. NA krawędzi megakryzysu / Teresa Wójcik, Maciej Pawlak // *Gaz. Polska*. – 2011, nr 23, s. 34-35
54. NADZIEJA w zadłużaniu? / Artur Kowalski // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2013, nr 172, s. 5
55. NAJWAŻNIEJSZY jest koszt obsługi długu / Stanisław Gomułka ; rozm. przepr. Agata Nowakowska // *Gaz. Wybor.* – 2010, nr 290, s. 28-29
56. NARASTANIE zadłużenia Skarbu Państwa po 1995 r. / Barbara Ptaszyńska // *Wiadomości Statystyczne*. – 2009, nr 10, s. 13-24
57. NASZ Dług Publiczny – 3.000 mld zł / Remigiusz Włost-Matuszak. – (Dziś) // *Akant*. – 2010, nr 10, s. 45
58. NIE da się uciec przed długami i bankructwem, jeżeli prowadzi się złą politykę / Andrzej Sadowski ; rozm. przepr. Stanisław Lejda // *Odra*. – 2010, nr 7/8, s. 26-33
59. NIEWYBORCZO o finansach publicznych / Janusz Jankowiak // *Rzeczpospolita* (W3). – 2011, nr 230, s. B13
60. NOWOMOWA ministra Rostowskiego / Robert Gwiazdowski ; rozm. przepr. Rafał Pazio // *Najwyższy Czas!*. – 2012, nr 39, s. X
61. OCEAN długów Tuska / Leszek Szymowski // *Najwyższy Czas!*. – 2013, nr 29/30, s. X-XI

62. ODDAM jutro / Joanna Solska // *Polityka*. – 2009, nr 27, s. 36-38
63. ODDŁUŻANIE państwa to statystyczna fatamorgana / Jacek Kowalczyk // *Puls Biznesu*. – 2012, nr 117, s. 10
64. OFE generują dług publiczny / Bogusław Grabowski // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2011, nr 63, s. B16
65. OPŁACA się mówić o liczeniu długu / Jacek Kowalczyk // *Puls Biznesu*. – 2010, nr 183, s. 6
66. PAKIET reform, których nie widać / Krzysztof Losz // *Nasz Dziennik (Wyd. 2)*. – 2009, nr 295, s. 11
67. PAN Dług Publiczny / Remigiusz Włost-Matuszak // *Rzeczy Wspólne*. – 2010, nr 2, s. 210-214
68. PAŃSTWO może żyć z kredytami / Stanisław Gomułka ; rozm. przepr. Andrzej Godlewski // *Polska (Metrop. Warsz.)*. – 2010, nr 4, dod. Forum, s. I-II
69. PAŃSTWOWY dług publiczny – pojęcie, przyczyny powstania, klasyfikacja, zarządzanie / Agnieszka Wojtasik-Terech // *Zesz. Naukowe / Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania „Copernicus” we Wrocławiu*. – 2008, nr 1, s. 83-95
70. PEŁTA na gospodarce / Małgorzata Goss // *Nasz Dziennik (Wyd. 2)*. – 2013, nr 3, s. 8
71. PLATFORMA na drodze Bolívara / Krzysztof Rybiński // *Do Rzeczy*. – 2013, nr 31, s. 74-76
72. PODCINANIE wspólnej gałęzi / Zyta Gilowska // *Nasz Dziennik (Wyd. 2)*. – 2010, nr 229, s. 11
73. POLAK zadłużony / Andrzej Leszyk // *Przegląd*. – 2013, nr 19, s. 8-12
74. POLSKA i jej zadłużenie : ekspertyza Polskiego Lobby Przemysłowego // *Myśl Polska*. – 2012, nr 5/6, s. 12-13
75. POLSKA likwiduje się sama / Janusz Szewczak // *Gaz. Polska*. – 2011, nr 24, s. 38-39
76. POLSKA na skraju bankructwa finansowego / Artur Śliwiński // *Nasz Dziennik (Wyd. 2)*. – 2010, nr 174, s. 11-12
77. POLSKA ma 3 bln zł długu / Bartosz Krzyżaniak // *Puls Biznesu*. – 2010, nr 130, s. 4-5
78. POLSKA w upadłości / Maciej Pawlak // *Gaz. Polska*. – 2013, nr 30, s. 4
79. PORA posprzątać w finansach publicznych / Stanisław Gomułka // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2010, nr 44, s. B14
80. POWIEDZCIE prawdę : tajny plan naprawy państwa / Janusz Jankowiak // *Tyg. Powsz.* – 2011, nr 6, s. 10-11

81. PRACA i przedsiębiorczość, nie unijne pieniądze / Maciej Sadowski ; rozm. Maciej Pawlak // *Gaz. Polska*. – 2013, nr 21, s. 29
82. PRAGMATYZM czy demontaż gospodarki / Andrzej Wojtyna // *Rzeczpospolita*. – 2013, nr 181, s. B8
83. PRAWIE 2 mln osób nie spłaca zobowiązań / Jacek Skowroński // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2010, nr 180, dod. DGP Ekstra, s. E1
84. PREZENT na całe życie / Elżbieta Glapiak // *Uważam Rze*. – 2011, nr 32, s. 16-18
85. PRZEKROCZYMY progi długu / Mirosław Gronicki ; rozm. przepr. Elżbieta Glapiak // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2010, nr 281, s. B16
86. PUSTOSZENIE kieszeni / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2011, nr 44/45, s. VII-IX
87. RESTRUKTURYZACJA zadłużenia zagranicznego Polski / Barbara Ptaszyńska // *Wiadomości Statystyczne*. – 2011, nr 2, s. 37-48
88. RZĄD jest nagi / Grzegorz Kołodko // *Rzeczpospolita*. – 2013, nr 172, s. B7
89. RZĄD: ujawnimy dług emerytalny, kraje Unii też powinny to robić : jak liczymy zadłużenie budżetu państwa / Bartosz Marczuk // *Dziennik Gaz. Prawna*. – 2010, nr 29, dod. Forsal, s. C8
90. RZĄDOWA gra na czas / Tomasz Mysłek // *Nasza Polska*. – 2013, nr 25, s. 1, 8
Deficyt finansów i dług publiczny Polski (VI 2013).
91. SKĄD się bierze polski dług publiczny? : od Gierka do Balcerowicza / Dariusz Zalega // *Le Monde Diplomatique (Ed. polska)*. – 2011, nr 6, s. 6-8
92. SKĄD się wzięł i dlaczego rośnie polski dług publiczny. Cz. 2 / Grażyna Ancyparowicz // *Tyg. Solid*. – 2013, nr 23, s. 20-21
93. SKĄD się wzięło nasze zadłużenie / Zdzisław Sadowski ; rozm. przepr. Robert Walenciak // *Przeгляд*. – 2010, nr 47, s. 18-20
94. STOIMY w kolejce do bankructwa / Małgorzata Goss // *Nasz Dziennik (Wyd. 2)*. – 2010, nr 242, s. 6
95. STUMILIARDOWY deficyt : mamy wreszcie cud od Tuska / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2010, nr 40, s. VII-IX
96. TEN dług w końcu spadnie : działamy spokojnie i z wyprzedzeniem / Jacek Rostowski // *Gaz. Wybor*. – 2010, nr 278, s. 34
97. TERAZ to my dyktujemy warunki / Wojciech Kowalczyk ; rozm. przepr. Agnieszka Kamińska, Paweł Czuryło // *Rzeczpospolita (W3)*. – 2012, nr 233, s. B16
98. TRATWA zamiast wodolotu / Michał Zieliński // *Wprost*. – 2010, nr 7, s. 44-45

99. WARUNKI „tygrysięgo skoku” / Małgorzata Goss // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2012, nr 86, s. 1, 5
100. WIOSNA i lato odwołane / Janusz Szewczak // *Sieci*. – 2013, nr 14, s. 84-85
101. WŁAŚNIE spłaciliśmy długi Gierka / Paweł Tarnowski. – (Edukator ekonomiczny) // *Polityka*. – 2012, nr 42, s. 48-49
102. WSPÓLNY, publiczny garb / Witold M. Orłowski. – (Edukator ekonomiczny) // *Polityka*. – 2011, nr 39, s. 62-63
103. WSZYSTKO na opak / Małgorzata Goss // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2011, nr 222, s. 7
104. WYDMUSZKA Rostowskiego / Janusz Szewczak // *Sieci*. – 2013, nr 23, s. 82-83
105. ZA dużo „zagranicy” w polskim dęgu / Ernest Pytlarczyk, Łukasz Barwicki // *Rzeczpospolita* (W3). – 2013, nr 51, s. B11
106. ZADŁUŻENIE III RP / Marcin Łodyga // *Najwyższy Czas!*. – 2008, nr 51/52, s. XVIII-XIX
107. ZATAPIANIE zielonej wyspy / Michał Kuleszka, Michał Bitner // *Rzeczpospolita* (W3). – 2011, nr 90, s. B12
108. ŻŁOTY się załamie? / Marek Łangalis // *Najwyższy Czas!*. – 2011, nr 42, s. VIII-IX
109. ŻONGLOWANIE dęgiem / Cezary Mech // *Nasz Dziennik* (Wyd. 2). – 2011, nr 9, s. 18
110. ŻYCIE na kredyt coraz trudniej / Marcin Mrowiec // *Rzeczpospolita* (W3). – 2011, nr 22, s. E12-E13

Dęgi samorządów

1. AWANTURA o deficyt samorządów / Stefan Kawalec, Agata Miśkowiec // *Rzeczpospolita* (W3). – 2011, nr 102, s. B10
2. DŁUG lokalny w teorii i praktyce / pod red. Marii Kosek-Wojnar ; [aut. Rafał Góral i in.]. – Kraków : Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, 2007. – 240 s. : il.
Bibliogr. s. 226-238.
3. DŁUG publiczny w systemie finansowym jednostek samorządu terytorialnego : (na przykładzie miast na prawach powiatu) / Marzanna Poniatowicz. – Białystok : Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, 2005. – 371 s. : il.
Bibliogr. s. 347-365.
4. PRZEDWYBORCZE manewry samorządowe / Marek Czarkowski // *Przegląd*. – 2010, nr 34, s. 22-23
Budżety terenowe.

5. TAKIEGO roku miasta jeszcze nie przeżyły / Jacek Kowalczyk // Puls Biznesu. – 2009, nr 191, dod. s. IV
6. WROCŁAWIANIE mają największy dług / Marta Bellon // Puls Biznesu. – 2010, nr 109, s. 4-5
7. ZADŁUŻENI po uszy / Jacek Kowalczyk // Puls Biznesu. – 2010, nr 159, s. 6
8. ZADŁUŻENIE jednostek samorządu terytorialnego systematycznie rośnie : zobowiązania samorządów / Łukasz Zalewski // Dziennik Gaz. Prawna. – 2010, nr 195, dod. Tyg. Prawa Administracji, s. D6

BIBLIOGRAFIE OSOBOWE

Ludwik Mierosławski (135 rocznica śmierci)

Ludwik Mierosławski – ur. 17.01.1814 r. – zm. 22.11.1878 r. – generał, dowódca powstań i ruchów rewolucyjnych, działacz polityczny i emigracyjny, pisarz, historyk wojskowości. Urodził się w Neumours (Francja) w rodzinie napoleońskiego oficera, Polaka. Jako dziecko został przywieziony do Polski. Uczył się w szkole pijarów w Łomży, później w korpusie kadetów w Kaliszu (1826-1830). Walczył w czasie powstania listopadowego a po jego upadku udał się do Avignon, potem do Besancon, gdzie wielokrotnie wybierano go do Rady Polaków. Wstąpił w szeregi loży masońskiej. W 1834 roku został członkiem Młodej Polski i nawiązał współpracę z Giuseppe Mazzinim. Przeniósł się do Paryża (1836). Tam uczestniczył w organizacjach emigracyjnych: Zjednoczeniu Emigracji Polskiej (1839) i Towarzystwie Demokratycznym Polskim (1840). W tych kręgach uznanie przyniosły mu wykłady (1843-1844) z wojskowości. W 1845 roku udał się do Wielkopolski, by nawiązać kontakt z kierownictwem spisku. Został aresztowany (1846) przez władze pruskie i skazany na ścięcie. Wybuch rewolucji berlińskiej (1848) spowodował uwolnienie. Okrzyknięto go wodzem naczelnym powstania w 1848 roku w Wielkopolsce. Jako dowódca stoczył bitwy pod Miłosławiem i Sokołowem. Po upadku powstania udał się na Sycylię, gdzie objął stanowisko szefa sztabu wojsk rewolucyjnych. Walczył także w powstaniu republikańskim (1849) w Badenii i Palatynacie. Giuseppe Garibaldi powierzył mu „legion międzynarodowy” w Neapolu (1860). W Polsce wziął udział w powsta-

niu styczniowym (1863), toczył ostry spór z powołanym Rządem Narodowym. Po powrocie do Paryża zawiązał Towarzystwo Demokratyczne (1865). Podczas wojny francusko-pruskiej (1871) komitet obrony Lyonu powierzył mu dowództwo „obozu ruchomego”, którego był pomysłodawcą.

Widział Polskę (1845) jako państwo demokratyczne i scentralizowane z dyktaturą na czas powstania. Później szansę odbudowy kraju upatrywał w rozgrywkach między mocarstwami. Potępiał (1858) program pracy organicznej, przeciwstawiał mu hasła walki i uwłaszczenia.

Publikował prace o tematyce literackiej (poematy i powieści), politycznej, historycznej i wojskowej. Napisał m.in.: „Historia rewolucji polskiej”; „Krytyczny rozbiór kampanii 1831 r.”; „Powstanie narodu polskiego w r. 1830 i 1831”; „Powstanie poznańskie w r. 1848”; „O narodowości polskiej pod względem równowagi europejskiej”; „Dokumenty urzędowe do dziejów Organizacji Jeneralnej powstania narodowego 1863-1864”.

a. Pozycje zwarte

1. CZERWONOBIAŁY / Tomasz Łubieński. – Kraków ; Wrocław : Wydaw. Literackie, 1983. – 134 s.
2. GENERAŁ Ludwik Mierosławski : 1814-1878 / Lech Chmiel. – Warszawa : Wydaw. Ministerstwa Obrony Narodowej, 1975. – 182 s. : il. – (Bitwy, Kampanie, Dowódcy; 6)
3. LUDWIK Mierosławski 1814-1878 / Marian Żychowski.- Warszawa : Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1963. – 705 s. : il., mapa
4. MIEROSŁAWSCY herbu Leszczyc / Stefan Głogowski. – Bytom ; Katowice : Drukarnia Archidiecezjalna, 2005. – 88 s.

Zawiera również biogramy z Polskiego Słownika Biograficznego.

b. Artykuły

1. LUDWIK Mierosławski / oprac. Bolesław Świątchochowski. – (Patroni wrzesińskich ulic) // *Więści z Ratusza*. – 2008, nr 19, s. 4
2. LUDWIK Mierosławski wódz powstańców wielkopolskich w czasie Wiosny Ludów 1848 roku / Cz. Włodarczyk // *Akt. Gm. Krzykosy*. – 1998, nr 0 [właśc. 9], s. 5
3. MARSZ szlakiem Mierosławskiego [na trasie Września – Poznań] / Jakub Maruszczak // *Kwart. Wrzes.* – 1999, nr 6, s. 22-23
Impreza wojskowa organizowana w okresie międzywojennym.
4. NOWA Wieś – ostatnia bitwa Ludwika Mierosławskiego [w 1863 r.] / Halina Wyderska // *Prz. Konin.* – 1998, nr 4, s. 11

5. „WYPRAWA Igołomska” – Pamiętnik Eustachego Petiona / oprac. Stanisława Mika, Janina Stoksik // *Krakowski Rocznik Archiwalny*. – 2004, t. 10, s. 205-228

Jan Konstanty Żupański
(130 rocznica śmierci)

Jan Konstanty Żupański – ur. 23.06.1804 r. – zm. 30. 12. 1883 r. – prawnik, księgarz, wydawca, tłumacz. Urodził się w Poznaniu w zamożnej rodzinie greckiej parającej się kupiectwem. Dzieciństwo i młodość spędził w rodzinnym mieście. Uczęszczał do Gimnazjum św. Marii Magdaleny (1818-1826). Później podjął naukę na uniwersytecie w Berlinie (1826-1830), gdzie studiował prawo. Po uzyskaniu tytułu sędziego (1830) pracował jako aplikant w Wyższym Sądzie Krajowym w Berlinie. W tym okresie współpracował z czasopismami niemieckimi w charakterze tłumacza i publicysty. W 1835 roku po śmierci ojca odziedziczył spory majątek. Powrócił do Poznania. Tutaj zajął się przekładami – z języka niemieckiego – książek o tematyce gospodarczej i ich wydawaniem.

Żupański obracał się wśród osób propagujących hasła pracy organicznej, skupionych wokół Kasyna Gostyńskiego, Karola Marcinkowskiego i Spółki Bazar. To zaowocowało rezygnacją z kariery urzędnika i otwarciem własnej księgarni oraz wypożyczalni książek. Z biegiem czasu jego firma stawała się ośrodkiem życia kulturalnego, duchowego i naukowego. Stopniowo rozwijał także działalność wydawniczą. Dzięki niemu ukazywały się dzieła polskich klasyków (w pięknych szatach edytorskich wydał ok. 600 tytułów, ok. 700 tomów). Środki na cenne pozycje zdobywał drukując chodliwe dewocjonaalia oraz broszurowe wydania beletrystyki dla masowego odbiorcy. Ponadto publikował prace polskich literatów i uczonych działających w Polsce i za granicą, nielegalne emigracyjne broszury polityczne, podręczniki szkolne, powieści, opowiadania, poezje i pamiętniki.

W połowie XIX wieku oficyna wydawnicza Żupańskiego była największą w Poznaniu i jedną z najważniejszych na ziemiach polskich. Działała w oparciu o nowoczesną na owe czasy bazę produkcyjną, zasadę samofinansowania a podstawę kontaktów z autorami stanowiła uczciwa kalkulacja i poszanowanie ich praw do dzieła.

Był członkiem Towarzystwa Pomocy Naukowej (1841-1846), jednym z inicjatorów powstania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (1857) oraz Towarzystwa Czytelni Ludowych.

1. DZIAŁALNOŚĆ wydawnicza Jana Konstantego Żupańskiego / Elżbieta Chadzinikolau // W: Rola książki w integracji ziem polskich w XIX w. / pod red. Bogumiły Kosmanowej. – Bydgoszcz : Wydaw. Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, 2000. – S. 73-111
2. JAN Konstanty Żupański : życie i dzieło / Mirosław Foć, Monika Romanowska. – Poznań : Antykwariat Naukowy im. Jana Konstantego Żupańskiego, 1996. – 205 s. : il.
Bibliogr. s. 125-135.
3. KAMIENICA Żupańskich / Sławomir Leitgeber // *Dzien. Pozn.* – 1997, nr 303, s. 15
4. OBYWATEL Jan Konstanty / oprac. Przemysław Kubacki // *Bezpt. Tyg. Pozn.* – 2005, nr 15, s. 24-26
5. OJCIEC księgarstwa polskiego / Elżbieta Chadzinikolau // *Wia d. Kult.* – 1997, nr 6, s. 21
6. RODZINA Żupańskich / Elżbieta Chadzinikolau. // *Metafora.* – 2000/2001, nr 47/50, s. 258-266
7. WSZYSCY go lubili / Marek Rezler // *Głos Wielkop.* – 2003, nr 190 dod. *Głos Poznaniaka*, s. VI

III. MATERIAŁY METODYCZNE

Małgorzata Derwich

Dział Informacji Bibliograficznej i Regionalnej

NASZE POWSTANIE WIELKOPOLSKIE

scenariusz inscenizacji bibliotecznej –

w 95. rocznicę wybuchu Powstania Wielkopolskiego (27.12.2013)

Scenariusz przedstawia Powstanie Wielkopolskie w nieszampowy sposób – przez niezwykle historie różnych, mniej znanych osób, lokalnych bohaterów, a nawet fikcyjnych postaci. Znane historyczne osobistości (np. Ignacy Jan Paderewski, Stanisław Taczak, gen. Józef Dowbor-Muśnicki) zostaną w nim wspomniane, ale w inny sposób – poprzez ciekawostki.

Historie te dotyczą nie tylko wydarzeń w Poznaniu (z podkreśleniem mniej znanych wątków, np. na Ławicy), ale nacisk kładziony jest też na inne ośrodki powstańcze: Krotoszyn, Odolanów, Osieczną, Wolsztyn.

Scenariusz pokazuje różnice w percepcji Powstania Wielkopolskiego i jego znaczenia dla Wielkopolan z roku 1918 oraz obecnie (np. różnice między Gniezmem a Koninem), a także przypomina, że Wielkopolska (właściwie województwo poznańskie) miała inny zasięg terytorialny (niemal całe dwudziestolecie międzywojenne obejmowała też np. Inowrocław).

Historie przeplatane są ciekawostkami i humorem (anegdoty) oraz utworami, które przemawiają do współczesnego odbiorcy (np. rap).

Krótkie opowieści, które tworzą całość scenariusza, mają prowadzić do konkluzji, że wszyscy jesteśmy potomkami Powstańców Wielkopolskich.

Cele:

- przybliżenie Powstania Wielkopolskiego poza podręcznikami szkolnymi (które traktują je raczej zdawkowo)
- pokazanie „wielkiej historii” przez historie osobiste, rodzinne
- próba przełożenia archaicznego języka podręczników czy dysertacji naukowych na język współczesnego młodego człowieka
- spowodowanie utożsamiania się współczesnych młodych ludzi z bohaterami lat minionych
- nacisk na korzystanie ze współczesnych źródeł informacji w pozyskiwaniu wiedzy (Internet)

Metody:

- inscenizacja, nawiązująca do codzienności współczesnej młodzieży
- nie trzeba dosłownie „recytować” tekstów, ale oddać ich treść swoimi słowami
- przy dłuższych tekstach, dotyczących faktów, można zainscenizować czytanie z tekstów źródłowych (książek, artykułów prasowych albo z komputera)
- wykorzystanie bliskiej młodym ludziom formy przekazu, szczególnie muzycznej (tutaj: rap)

Środki dydaktyczne:

- komputer (Internet, CD, DVD)
- inne nośniki (np. mp3)
- wykorzystanie mebli szkolnych oraz innych środków (np. bristol, stojaki, roll-upy) do stworzenia scenografii; wśród rekwizytów – książki (pozycje z bibliografii)

Legenda:

- czcionka czarna, normalna – didaskalia
- czcionka czarna, *kursywa* – dialogi
- czcionka zielona – rap
- czcionka niebieska – materiał niekoniecznie do wykorzystania

Osoby:

- Młodzież gimnazjalno-licealna: Ziomał, Starsza (siostra), Raper

Chłopiec (Ziomał) siedzi przy biurku, nad zeszytem i książkami z zasępioną miłą. Po chwili dzwoni komórka. Odbiera ją i mówi:

Ziomał: – *...No, cześć!... Co robię? Niiic. A tak naprawdę siedzę nad jakimś durnym wypracowaniem. Historyca wymyśliła temat, tej!... Połamano cię! Nigdzie nie mogę się urwać, aż nie skończę. Starzy pilnują...*

Odkłada telefon. Mówi do siebie: – *„Wszyscy jesteśmy potomkami powstańców wielkopolskich”... Też wymyśliła...*

Wchodzi nieco starsza dziewczyna – siostra chłopaka:

Siostra: – *Hej, Ziomał! Co jest? Szlaban?*

Ziomał: – *Mówisz tak, jak byś nie wiedziała...*

Dziewczyna zagląda mu przez ramię i odczytuje z zeszytu:

Siostra: – *„Wszyscy jesteśmy potomkami powstańców wielkopolskich”... Wypracowanko, co? Fajny temat!*

Ziomal: – *Pogięło cię?!*

Siostra: – *Przecież ty – no i ja też! – jesteśmy potomkami powstańca wielko...*

Chłopak wchodzi jej w słowo: Ziomal: – *...nie ściemniaj!*

Siostra: – *A przypominasz sobie to zdjęcie pra-pradziadka, które wisi w salonie?*

Ziomal: – *No i co?*

Siostra: – *Pra-pra...*

Ziomal: – *...dobra już! Co z tym dziadkiem-pra?*

Siostra: – *Ma na sobie mundur powstańca wielkopolskiego.*

Ziomal: – *Skąd wiesz?*

Siostra: – *Powiedział mi znajomy historyk – sama nie byłabym taka mądra. Powiedział, że dziadek ma na głowie charakterystyczną wysoką rogatywkę z pętelką w kształcie trefla i że był raczej prostym żołnierzem, bo nie ma naszytych kieszeni na mundurze (kieszenie mieli wyłącznie oficerowie). Sprawdziłam – dziadek był kapralem. A kiedy robiłyśmy z dziewczynami kolekcję mody, inspirowaną mundurem, dotarłam też do informacji, że te mundury były w kolorze feldgrau (czyli połowo szarym), a wyróżniały je od niemieckich biało-czerwone rozetki, no i metalowe orzełki (jeśli ktoś je miał w domowym skarbczyku po tylu latach niewoli)...*

Ziomal: – *Rozgadałaś się, siostra! Ale nawet ciekawie gadasz... No, i co z tym dziadkiem-pra? Zdobywał „Bazar”?*

Do pokoju wchodzi kolega – ten, co dzwonił na komórkę... Przysiadł na tapczanie (kilka zestawionych krzesel) i również zaczyna słuchać „wykładu” siostry Ziomala.

Siostra: – *No, coś ty! Przecież nikt nie zdobywał „Bazaru”! Tam była tylko manifestacja ludności po przyjeździe Paderewskiego do Poznania i...*

Kolega wtrąca, rapując (piosenkę Pei):

Raper: – *„Dwa siedem, dwanaście, jeden dziewięć osiemnaście”...*

Siostra: – *Wcale nie! Paderewski przyjechał do Poznania 26 grudnia o godz. 21.10, pociągami z Gdańska, trasą przez Piłę. Wjechał na zupełnie ciemny dworzec, bo Niemcy wyłączyli prąd, by utrudnić kontakt demonstrantom. Poznaniacy przynieśli więc pochodnie. Po ceremonii powitania, w świetle trzech tysięcy pochodni, pochód ruszył przez centrum miasta do „Bazaru”. Goście jechali w dwóch czterokonných powozach, otoczeni przez Straż*

Ludową, członków Związku Sokoly, orkiestrę, towarzystwa śpiewacze i strzeleckie ze sztandarami...

Kolega Raper znów wtrąca z piosenki:

Raper: – „*W godzinach wieczornych pierwsze strzały, huk nad miastem*”...

Siostra: – *Nie, jeszcze nie teraz! Tego 26. grudnia ludzie tylko powiwatowali sobie na cześć Paderewskiego, który wygłosił do nich dwa przemówienia, z różnych miejsc w „Bazarze” (czyli z hotelu, znanego z patriotycznej działalności Polaków, a nie na targowisku, jak w 90. rocznicę Powstania Wielkopolskiego zapowiedział jakiś warszawski redaktor w „Wiadomościach”) i na noc rozeszli się do domów. Wrócili nazajutrz, były nawet tysiące dzieci. Delegacja udała się do złożonego niemocą mistrza (przyjął ich w łóżku). Czciłi nie tyle polityka, co wielkiego artystę: pianistę i kompozytora. Jednak Niemców wkurzyły te manifestacje polskości, więc zorganizowali swój prze-marsz, niemal tą samą trasą...*

Raper: – „...*Zbrojny przez miasto przemarsz Niemca
A w okrzykach czuć prowokację*”...

Siostra: – *No, teraz trafiłeś! Niemcy maszerowali przez miasto, po drodze niszczyli flagi, dewastowali sklepy; ulicą Wilhelmowską (obecnie Marcinkowskiego) doszli do Poczty Głównej i z powrotem, pod „Bazar”. Jak pisze pan Rezler w jednej ze swoich książek o powstaniu: „Kiedy czołówka demonstrantów była na wysokości gmachu hotelu, ktoś strzelił. Do dziś nie wiadomo kto, do kogo i po co.(...) Owego wieczora, 27 grudnia 1918 roku (...) panowało wielkie zamieszanie”.*

Raper: – „*Niemiec chciał wielkopolską ziemię mieć dla siebie
Poznaniak nie pozwolił, Niemca trzymał twarz przy glebieeee*”

Siostra: – *Raczej przy bruku. Były pierwsze ofiary...*

Ziomal: – *Wiem, Ratajczak!*

Siostra: – *Tak, śmiertelnie ranny został sierżant Franciszek Ratajczak i czeladnik szewski z Łazarza, Antoni Andrzejewski. „Łącznie w pierwszym dniu zginęło 7 powstańców, a około 30. zostało rannych”...*

Ziomal (czyta c.d. z książki Pawła Andersa, s. 30): – *„Kolejny dzień, 28 grudnia, utrwalił polskie zdobycze, o czym świadczyły biało-czerwone flagi na coraz większej liczbie gmachów”.*

Raper: – *Tej, a słyszeliście ten dowcip, jak to powstańcy mieli zdobyć dworzec kolejowy...*

Siostra: – *... ale go nie zdobyli, bo nie zdążyli wykupić peronówek?*

Ziomal: – *Nie łapię...*

Siostra: – *No, chodzi o to, że „porzundni” poznaniacy nie weszli na dworzec, bo nie zdążyli kupić takich biletów, upoważniających do wejścia na peron. I niby dlatego nie zdobyli dworca. Ale to było tak, że Polacy przejęli jakieś niemieckie meldunki, więc Niemcy nawet nie próbowali bronić dworca i grzecznie odjechali...*

Ziomal: – *„Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz”*

Siostra: – *O, ktoś tu zna „Rotę”...*

Raper: – *Jaką rotę?*

Siostra (mówi z emfazą): – *Z „Rotą” na ustach powstańcy wielkopolscy szli do boju! Intonuje: „Nie rzucim ziemi, skąd nasz ród...” itd. Słowa – Maria Konopnicka, muzyka – Feliks Nowowiejski. W dwudziestoleciu międzywojennym „Rota” miała być polskim hymnem, ale nie została nim właśnie ze względu na trzecią zwrotkę i te słowa, które zaśpiewał Ziom: „Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz”...*

Raper: – *Posłuchaj lepiej tego („wczuwa się”):*

*Nie nadstawim policzka,
nie pójdziem na ugodę
Człowiek chwycił za oręż
w obronie polskości
niepodległości i wywalczył ją...*

Ziomal: – *Tej no, nie rób siary! To profanacja.*

Siostra: – *Nie przesadzaj. Każde pokolenie ma swojego idola. Dla Rapera jest nim Peja. No i dobrze...*

Ziomal: – *Starsza, wyrozumiała się zrobiłaś! Ale nawijaj lepiej – co z tym dziadkiem?*

Siostra: – *Jakim dziadkiem?*

Ziomal: – *No, naszym – dziadkiem-pra!*

Siostra: – *Aaa! No, tak! Myślałam, że chodzi tobie o Piłsudskiego (tak go później określali, pewnie ze względu na wąsy). A to zupełnie inna historia. Z naszym pradiadkiem też...*

Ziomal: – *Dlaczego?*

Siostra: – *Bo nasz pradiadek nie mieszkał wtedy w Poznaniu. Pochodził z Pleszewa. W tym miasteczku, oddalonym o 98 kilometrów od Poznania „tajne przygotowania do objęcia władzy Polacy rozpoczęli już w październiku 1918 roku. W następnym miesiącu nieformalnie opanowano tutejsze koszary*

i prowadzono szkolenie oddziałów zbrojnych (ok. 500 ludzi). Powstańcy z Pleszewa wspomogli oswobodzenie Poznania, przyczynili się do opanowania Biadek i Krotoszyna, walczyli potem pod Rawiczem i w rejonie Ostrzeszowa”.

Raper: – *Patrz no, przypomniałaś mi! Jak byłem w Krotoszynie, to zwiedzaliśmy miasteczko z Wielkopolskim Questem...*

Ziomal: – *No, i?*

Raper: – *No, i tam zwiedza się Krotoszyn „szlakiem powstańczym Władysława Rybakowskiego”. To chyba nawet jakiś mój daleki krewny...*

Ziomal: – *Ale? Nie ściemniasz? No, to nawijaj!*

Raper: – *To było jakoś tak:*

*„Dom z czerwonej cegły na Fabrycznej ulicy
o bohaterskich lokatorach milczy.
Brak tablicy, która uczciłaby czyny
patriotów krotoszyńskich – Rybakowskich rodziny:
Władysława i Wawrzyńca – powstańczych bohaterów,
o których męstwie mówi tak niewielu.”*

Ziomal: – *Nieźle! Nawijaj!*

Raper (rozkręca się coraz bardziej, prawie rapuje): *...do Steinmetza koszar
(szlak prowadzi)/ „Tu Bolewski z Niemcami słowne boje toczył,
gdy tymczasem Rybakowski do zbrojowni wkroczył,
by rodaków wesprzeć bronią w ogromnej ilości,
by się mogli z wrogiem zmagać bez litości.”*

*A dalej było tak: „Broń, którą na wrogu zdobył Rybakowski,
by Polacy w wolnej Polsce żyli bez troski
o swą niezależność, wolność i swobodę.
Dla Polski był gotów poświęcić życie młode”...*

Siostra: – *A ile miał lat?*

Raper: – *Eee, tego w queście nie ma. Ale za to, jak się rozwiąże zagadki, można się dowiedzieć, ile broni udało się wynieść z arsenału...*

Siostra: – *To lepiej nie zdradzaj, bo inni nie będą mieli zabawy. Wiecie, czytałam, że i w powstaniu wielkopolskim zginęło wielu naszych rówieśników. Na przykład wspomniany Antoni Andrzejewski miał 18 lat, po 19 lat mieli Jan Mertka z Przygodzic, poległy pod Boczkowem i Michał Hoffmann, który zginął w walkach pod Wolsztynem. A w Odolanowie na cmentarzu w dzielnicy Górka spoczywa harcerz-poślaniec Joachim Gąszczak, poległy w wieku 15 lat! Gdzieś czytałam też o 15-letniej łączniczce...*

Ziomal: – A mówią, że poznaniacy, czy w ogóle Wielkopolanie, są mało romantyczni i nasze powstanie też...

Siostra: – Ooo, Ziom, zaczynasz się identyfikować! Fakt, że powstanie warszawskie, choć przegrane, ma znacznie „lepszą prasę”, niż **nasze** powstanie. Mnie najbardziej podoba się określenie księcia Adama Czartoryskiego: „powstanie wielkopolskie, czyli w porę zrobione”.

A jeśli chodzi o romantyzm, to weź taką „Bitwę pod wiatrakami”, czyli pod Osieczną, gdzie powstańcy odpierali kolejne kontrataki znacznie silniejszych sił wroga – to prawie jak Don Kichot i jego walka z wiatrakami...

Ziomal: – Starsza, ty zawsze musisz wyjechać z jakąś literaturą! Ale faktem jest, że to **nasze** powstanie nie zainspirowało jakoś twórców...

Siostra: – No, ale jednak powstał serial „Najdłuższa wojna nowoczesnej Europy”. A Kidawa-Błoński zrobił na 70. rocznicę powstania film „Męskie sprawy”, z niezłą obsadą...

Raper: – Naprawdę? Był jakiś film fabularny o naszym powstaniu? Słyszałem tylko, że robią teraz tę, no – „Hiszpankę”! Kumpel był statystą. To ma być thriller spirytualny z Powstaniem Wielkopolskim w tle. Ale jakoś nie mogą go skończyć...

Siostra: – Nie bój nic, doczekasz się! A „Męskie sprawy” to naprawdę fajny film. Jest zrobiony tak bez zadęcia. Kończy się powstaniem. Opowiada o perypetiach rodziny Turowskich. Młodzi chłopcy rwą się do walki, co ma tragiczne skutki, ale – wbrew tytułowi – to nie tylko „Męskie sprawy”...

Ziomal: – Tu też znalazłaś jakąś łączniczkę?

Siostra: – Nie, ale gdy wszyscy chłopcy idą do powstania, niektórzy giną, to w browarze Turowskich pozostaje jedyna spadkobierczyni – 10-letnia Gundzia...

Ziomal: – Ale to tylko taka wymyślona fabuła. A nam chodzi o fakty!

Siostra: – Ziom, po prostu mnie zadziwiasz! Chcecie fakty, to mam i fakty...

Ziomal: – A tak na marginesie, siostra: skąd ty to wszystko wiesz?

Siostra: – Się czyta, się wie...

Raper: – A o pociągu pancernym „Poznańczyk” słyszałaś?

Siostra: – To ten pociąg, który na początku 1919 roku wyruszył z Kalisza z pomocą powstańcom wielkopolskim? I pomógł w opanowaniu dworca kolejowego i zdobyciu koszar w Krotoszynie?

Raper: – Ouu, je! (rapuje): „Pociąg (dziesięć kratek) Krotoszyn wyzwala.
Tablica w dworca holu czyni te wychwała”.

To z tego questu...

Ziomal: – *A ja znalazłem taką zupełnie nieznaną powstańczą tablicę i to w samym centrum Poznania.*

Raper: – *Nieznaną? Przecież tych tablic jest w Poznaniu od groma i trochę: tablica Paderewskiego na Bazarze, tablica Ratajczaka, no i tablica głównodowodzących powstaniem na Muzeum Narodowym...*

Siostra: – *Czyli?*

Ziomal: – *Ej, siostra, nie rób za belfra. Się wie: Taczaka i Dowbora Muśnickiego.*

Siostra: – *A wiecie, że kapitan Stanisław Taczak został przywódcą przez czysty przypadek? „Pod koniec roku poprosił o dwa tygodnie urlopu dla załatwienia prywatnych spraw w Berlinie, a wracając wstąpił do Poznania, by zobaczyć się z mieszkającą tutaj rodziną” (należał do niej bardzo szanowany przez współczesnych ksiądz Teodor Taczak, brat Stanisława, profesor seminarium i działacz narodowy). Jeszcze tego samego dnia Rada Ludowa zaproponowała Taczakowi objęcie dowództwa powstania. Ale co to za nieznaną tablica, Ziom?*

Ziomal: – *Już myślałem, że się nie doczekam... Na Starym Rynku, a konkretnie na kamienicy, w której znajduje się Apteka pod Lwem, znalazłem tablicę poświęconą porucznikowi Januszowi Leszczyńskiemu. Podobno to on jako pierwszy zawiesił sztandar polski na szczycie Ratusza po ponad 120. latach niewoli. Sztandar podarowali ówczesni właściciele apteki, państwo Klara i Marian Dalscy.*

Siostra: – *Fajna historia! A o Ławicy słyszeliście?*

Ziomal: – *O naszej poznańskiej Ławicy? O lotnisku?*

Siostra: – *Na lotnisku Ławica stacjonowało wówczas 26. samolotów i obsługujących je około 170. Niemców. Powstańcy przypuścili szturm na Ławicę 6 stycznia 1919 i – przy niewielkich stratach – opanowali lotnisko. Niezwłocznie przystąpiono do tworzenia tu polskiego lotnictwa...*

Ziomal: – *To, co w styczniu 1919 roku przechwycono od Niemców na Ławicy, było trochę zbieraniną sprzętu lotniczego: około 300 samolotów (tylko 30 było zdolnych do lotu); udało się pozyskać m.in. najlepsze myśliwce I wojny światowej, czyli Fokkery D.VII. Różne regiony Polski chcą się nazywać kołbkami lotnictwa, ale tylko Poznań był tak dobrze wyposażony...*

Siostra: – *A zawdzięczamy to m.in. Hali Zeppelinów, która była zlokalizowana w miejscu dzisiejszych Alei Solidarności w Poznaniu. Niemcy zostawili w tej hali dziesiątki niekompletnych samolotów, z których po 1919 roku tworzone eskadry w całym kraju!*

Ziomal: – *No, dobra! O jednym dziadku-pra coś powiedziałaś. Babcia opowiadała, że z kolei jej rodzice, czyli nasi pradziadkowie, pochodzili z Inowrocławia. I że tam też było powstanie wielkopolskie!*

Siostra: – *Wszystko się zgadza, Ziom! Inowrocław (a nawet Bydgoszcz) w dwudziestoleciu międzywojennym wchodziły w skład Wielkopolski, a wcześniej – należały do zaboru pruskiego, więc i tam Polacy sami musieli zaważczyć o przynależność do Polski. „Za autora planu uderzenia na Inowrocław i oswobodzenia miast, leżących po drodze, uważany jest doktor Wojciech Jedlina-Jacobson, a pomyślnie wykonanie tego planu jest zasługą podporucznika Pawła Cymśa – syna nauczyciela z podgnieźnieńskiego Pawłowa, dezertera z armii niemieckiej” – pisze Paweł Anders.*

Ziomal (zagłąda przez ramię siostry i czyta dalej): – *„Przeprowadzenie tej akcji nazywane jest wyprawą Cymśa na Kujawy. Do udziału w wyprawie sformowano specjalny oddział, złożony z powstańców z Gnieźna i Wrześni”. Zdobywali kolejno Trzemeszno, Mogilno, Strzelno, Kruszwicę. „Do ochotników doszedł oddział z Miłostawia. Łącznie pod bronią znajdowało się około 900 powstańców. Zaatakowali Inowrocław, z ponad dwutysięcznym garnizonem niemieckim”.*

Siostra: – *Natarcie wyznaczono na wczesny ranek 5 stycznia. Dwugodzinną walkę stoczono o budynek poczty przy ul. Królowej Jadwigi (przy tej ulicy mieszkała podczas II wojny nasza babcia), zmagano się o komendę miasta i gazownię. Uroczyste powitanie powstańców przez inowrocławian nastąpiło następnego dnia – 6 stycznia...*

Raper: – *Słuchaj, a mój dziadek pochodził z Konina. Może masz jakąś historię powstańczą z tamtego rejonu?*

Siostra: – *No, coś ty! Przecież oni już odzyskali wolność 11 listopada 1918 roku. Podobnie jak w przypadku Kalisza, to był zabór rosyjski...*

Raper: – *Teraz rozumiem, dlaczego wujek zawsze mówił, że to nie ich powstanie. I że nie ma czego świętować.*

Ziomal: – *Nieprawda! Jest co świętować! To przecież jedyne zwycięskie polskie powstanie!!!*

Siostra: – *Ślązacy mogliby zakwestionować, że jedyne...**

Brat już jej nie słucha; wsłuchany w to, co ma w założonych w słuchawkach, śpiewa pod nosem i rapuje:

* Za zwycięskie uznaje się też inne zrywy narodowe w historii Polski: Powstanie Wielkopolskie z 1806 roku, Powstanie Sejneńskie z 1919 roku czy III Powstanie Śląskie z 1921 roku.

Ziomal: – *Poz-na-nia-cy wolność wywalczyli*
W pow-sta-niu tym – jeeee! – myśmy zwyciężyli
Wiel-ko-pol-ski ziemię obronili...

Bibliografia:

Pozycje zwarte:

1. I HAJ vivat Poznańczanie : co o Poznaniu wiedzieć wypada / Marcin J. Januszkiwicz, Adam Pleskaczyński. – Poznań : Kruszona, 2001. – 343 s. : il., mapy, nuty
2. POZNAŃ miasto niepoznane / Marek Rezler, Jerzy Bogdanowski. – Poznań : Dom Wydawniczy REBIS, 2006. – 240 s. : il. + dysk optyczny (DVD)
3. SZLAKIEM Powstania Wielkopolskiego / Paweł Anders. – Wyd. 2. – Poznań : Wydawnictwo WBPiCAK, 2008. – 46 s. : il. – (Zwiedzamy Wielkopolskę)
4. ŚLADAMI Powstania Wielkopolskiego 1918-1919 / Paweł Anders. – Wyd. 2. – Poznań : Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury, 2008. – 190 s. : il.

Artykuły:

1. POWSTANIE wielkopolskie w kinach raczej nie w grudniu / Piotr Bojarski // *G a z . W y b o r .* – Poznań – 2013, nr 199, s. 5
2. ROCZNICA PW bez „Hiszpanki”? / Cyprian Łakomy // *P o l s k a G ł o s W i e l k o p .* – 2013, nr 196, s. 7
3. ŚWIĘTO Lotnictwa : pierwsze kroki w II RP stawiano w Wielkopolsce / Mateusz Pilarczyk // *P o l s k a G ł o s W i e l k o p .* – 2013, nr 200, s. 3

Linki:

www.regionwielkopolska.pl

<http://regionwielkopolska.pl/turystyka/gry-terenowe/wielkopolskie-questyna-szlaku-powstanczym-wladyslawa-rybakowskiegokrotoszyn.html>

<http://www.filmweb.pl/film/Męskie+sprawy-1988-7682>

<http://teksty.org/peja.poznanczyk,tekst-piosenki>

www.youtube.com/watch?v=ZA8HreiWPzM

www.myvideo.de/watch/7465200/Peja_Poznanczyk_kompletny_teledysk

IV. MATERIAŁY REGIONALNE

A. PRZEGLĄD NOWOŚCI REGIONALNYCH

ALBUM Amicorum Profesora Lecha Trzeciakowskiego / pod red. Przemysława Matusika. – Poznań: Wydaw. Instytutu Historii UAM, 2012. – 336 s. : fot., portr.

Historyk, profesor Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Księga pamiątkowa. Tytuł okł. „Liber Amicorum Profesora Lecha Trzeciakowskiego”.

ARCHITEKTURA – zapis idei : [katalog] / przedm. Wojciech Suchocki; red. merytoryczna Krzysztof Kalitko; red. wydawnicza Teresa Basińska; fot. Robert Ast [i in.]; oprac. graf. Lidia Żurad. – Poznań: Muzeum Narodowe w Poznaniu, 2013. – 70 s. : fot.

Prace i programy twórców architektury środowiska poznańskiego.

ARKUSZ (1991-2003) : bibliografia zawartości / oprac. Alicja Przybyszewska. – Poznań: Biblioteka Raczyńskich, 2012. – 248 s.

Czasopismo wydawane w Poznaniu.

BENYSKIEWICZ-GROUSSET Aleksandra

Cześć Pieśni! : Towarzystwo Śpiewu „Harmonia” w Śmiglu 1893-2013. – Śmigiel: Urząd Miejski, [2013]. – 119 s. : fot., il.

Historia i repertuar chóru, dokumentacja działalności i wybór fotografii.

BUDOWA kanalizacji w miejscowości Wielen wraz z modernizacją i rozbudową oczyszczalni ścieków przy ul. Jaryńskiej w Wieleniu. – [Wielen: Urząd Miejski w Wieleniu], 2012. – Teka (10) k. : fot.

Zbiór 10 pocztówek z widokami obiektów krajoznawczych gminy Wielen.

CZAJKA Wiesław

Bolid Wielkopolski : okoliczności spadku meteorytu Morasko [w 1305 r.]. – Warszawa: nakł. własnym, 2013. – 96 s. : il. – (Biblioteka Meteorytyki)

Historia meteorytu Morasko na tle piśmiennictwa oraz dorobku historycznego i kulturowego. Zarys problematyki.

DOBRUSZEK Wiesław

Leszczyńskie żużlowe ABC : 75 lat sportu żużlowego w Lesznie. – Leszno: Firma Wydaw. „Danuta”, 2013. – 192, [8] s. : il.

Kalendarium działalności oraz biografie zawodników i działaczy Klubu Sportowego „Unia” w Lesznie.

DRAJEWSKI Stefan

Miejsca pielgrzymkowe w Wielkopolsce : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 28 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

Przewodnik krajoznawczy po sanktuariach.

DRAJEWSKI Stefan

Największe atrakcje turystyczne w Wielkopolsce : [informator] / oprac. graf. Wojciech Kuk. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 32 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

DRAJEWSKI Stefan

Szlak budowli i kościołów drewnianych w Wielkopolsce : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 36 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

[DWA tysiące dwanaście] 2012 : sytuacja społeczno-gospodarcza [Poznania] / Wydział Rozwoju Miasta; fot. Piotr Skórnicki, Paweł Rosolski. – Poznań: Wydaw. Miejskie Poznania, 2013. – 91 s. + 1 płyta CD

Problemy Poznania uporządkowane według haseł: praca, odpoczynek, zamieszkanie. Ponadto informacja statystyczna dot. stanu miasta.

[DWUDZIESTOPIĘCIOLECIE] 25-lecie Parafii pod wezwaniem św. Apostołów Piotra i Pawła w Kaliszu / teksty Stanisław Tofil; fot. Krzysztof Król [i in.]; red. Stanisław Tofil, Szymon Stach. – Kalisz: Parafia Rzymskokatolicka pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła, 2012. – 82 s. : fot., il., portr.

Historia i życie religijne parafii.

ELBL Gustaw

Moja PRL : fakty, mity, skojarzenia. – Kalisz: Edytor, 2013. – 192 s. : il.

Prezes Klubu Oficerów Rezerwy Ligi Obrony Kraju w Kaliszu, działacz społeczny i kulturalny. Wspomnienia.

GMINA Włoszakowice : [informator] / oprac. i red. Witold Porankiewicz; fot. Henryk Samol [i in.]. – Włoszakowice: Gmina Włoszakowice, [b.r.]. – 27 s. : fot.

Tekst także w jęz. angielskim i niemieckim.

HAJDASZ Jolanta

Zapomniane męczeństwo : historia prześladowania arcybiskupa [poznajskiego] Antoniego Baraniaka. – [B.m.], 2012. – 47 s. : fot., portr. + płyta DVD

Na płycie film dokumentalny „Zapomniane męczeństwo” w reżyserii Jolanty Hajdasz.

HISTORIA wsi Czerwonak : zapisana w dokumentach, kronikach i starych fotografiach / red. Marek Rezler; współpr. Milena Kuleczka [i in.]. – [Czerwonak]: Gmina Czerwonak, 2013. – 140 s. : fot., il., portr.

Dzieje miejscowości, kalendarium dwudziestolecia 1990-2012 oraz wybór szkiców historycznych. Publikacja wydana z okazji jubileuszu 600-lecia.

JARNECKI Michał

Stefan Szolc-Rogoziński (1861-1896) : z Kalisza do Kamerunu. – Kalisz: Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2013. – 116 s. : il. – (Kaliszanie; 7)

Badacz Afryki pochodzący z Kalisza.

JAROCIŃSKI słownik biograficzny. T. 2 / przew. zespołu red. Jan Jajor; Polskie Towarzystwo Historyczne. Oddział w Kaliszu. – Kalisz: Edytor, 2011. – 146 s. : portr.

Biogramy osób zasłużonych dla rozwoju dawnego powiatu jarocińskiego.

KACZMAREK Alfred

Dzieje kaliskich ulic. Cz. 2. – Kalisz: [b.w.], 2013. – 123 s. : il.

Położenie, historia i zabudowa ulic w Kaliszu.

KALISKI kalejdosk przewodnicki 2012 / teksty oprac. Piotr Sobolewski; fot. Zbigniew Pol, Łukasz Wolski; Regionalna Pracownia Krajoznawcza PTTK. – Kalisz: Edytor, 2013. – 128 s. : fot.

Opis obiektów prezentowanych i omawianych przez członków Koła Przewodników Miejskich i Terenowych PTTK w Kaliszu w 2012 roku.

KĄSINOWSKA Róża

Pałac w Konarzewie / przedm. Tomasz Jasiński; red. Małgorzata Waller; oprac. graf. Urszula Namiota; rys. Antoni Kąsinowski; fot. Jan Bułhak [i in.]. – [Kórnik]: Fundacja Zakłady Kórnickie], 2013. – 234 s. : fot., il., portr.

Historia, architektura i wystrój wnętrza pałacu od XVII wieku do 1940 r.

KOKOWSKI Wojciech

Polskie szeregi na ziemi złotowskiej / red. Zuzanna Przeworska; fot. Eleonora Jasiek [i in.]. – Wyd. 2 zmien. i uzup. – Krajenka; Piła: Wydaw. Media Zet Zuzanna Przeworska, 2013. – 515 s. : fot., il., portr.

Tytuł wyd. 1 „W polskim szeregu”

Historia rodu na tle dziejów ziemi złotowskiej w latach 1902-1975.

KSIĘGI i sztuka : dziedzictwo po Edwardzie i Atanazym Raczyńskim : wystawa towarzysząca otwarciu nowego gmachu Biblioteki Raczyńskich, 29.06. – 10.08.2013 / projekt katalogu Monika Dolata. – Poznań: [Biblioteka Raczyńskich], 2013. – 87 s. : il.

Sylwetki Edwarda i Atanazego Raczyńskich oraz charakterystyka najcenniejszych zbiorów Biblioteki Raczyńskich i Muzeum Narodowego w Poznaniu prezentowanych na wystawie.

KULAWIAK Stanisław

Przerwany sen... / rozm. Krzysztof Szymoniak. – Poznań: Wojewódzka Biblioteka Publiczna i Centrum Animacji Kultury w Poznaniu, [2013]. – 34 s. : fot., portr. – (Fotografowie Wielkopolski)

Fotografik z Ostrzeszowa.

LIS Beata

Ścieżka dydaktyczna „Leśna szkoła” w Jeziorach / fot. Beata Lis, Jarosław Wyczyński, Piotr Lis; Wielkopolski Park Narodowy. – Jezioro; Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2012. – 24 s. : fot., mapa

Na terenie Ośrodka Muzealno-Dydaktycznego Wielkopolskiego Parku Narodowego w Jeziorach.

MADEJ Ludwik

Dzieje Związku Harcerstwa Polskiego w Puszczykowie 1932-1950. – Puszczykowo: Biblioteka Miejska, 2012. – 186 s. : il. – (Puszczykowo Wczoraj i Dziś; z. 4)

Historia organizacji i biogramy członków.

MAJEWSKI Janusz

Turystyka kolejowa w Wielkopolsce : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 20 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

M.in. koleje wąskotorowe i muzealnictwo kolejowe.

MARCINIAK Aneta, WAŚKOWIAK Irena

Centrum Języków i Komunikacji Politechniki Poznańskiej 1953-2013 : [informator] / red. Liliana Szczuka-Dorna; fot. Henryk Szymański. – Poznań: Centrum Języków i Komunikacji. Politechnika Poznańska, 2013. – 37 s. : fot., portr. M.in. wykazy współpracowników.

MERKURY : jednodówka XII Zjazdu Absolwentów Szkół Handlowych i Ekonomicznych w Kaliszu 1-2 czerwca 2013 / [red. Ewa Andrysiak]. – Kalisz: Zakład Usług Poligraficznych Dangraf, 2013. – 133 s. : il.

M.in. wspomnienia i sylwetki absolwentów szkoły.

MIASTO i gmina Opalenica : [informator] / Urząd Miejski w Opalenicy. – [B.m.: Agencja Reklamowo-Wydaw. Omega, b.r.]. – 13 s. : fot.

MIKA Andrzej

Puszczykowski tryptyk : czyli zwiedzamy Puszczykowo z przewodnikiem. – Bydgoszcz: Wydaw. „Koronis”, [b.r.]. – 72 s. : fot., il.

Historia i dzień dzisiejszy miasta, Muzeum Arkadego Fiedlera i dzieje wyprawy K. Kolumba na żaglowcu Santa Maria. Przewodnik turystyczno-krajoznawczy.

NA WODZIE : [informator] / tekst Przemysław Szubert, Antoni Kaliski, Karol Soberski; oprac. graf. Jarosław Gryguć. – Gniezno: Starostwo Powiatowe w Gnieźnie. Wydział Promocji i Rozwoju, [b.r.]. – 17 s. : fot., il. – (Tu Powstała Polska.PI)

Oferta turystyki wodnej w powiecie gnieźnieńskim.

NOWOTOMYSKI szlak turystyczno-historyczny : [informator]. – Nowy Tomyśl: Urząd Miejski w Nowym Tomyślu. Wydział Rozwoju i Promocji, Gminny Ośrodek Informacji, 2012. – [32] s. : fot., pl.

Tablice informacyjne na trasach turystycznych po Nowym Tomyślu.

NSZZ „Solidarność” Region Konin : wybór dokumentów. T. 1, (1980-1981) / wstęp, wybór dokumentów, red. Konrad Białecki, Waldemar Handke; oprac. dokumentów Konrad Białecki [i in]. – Poznań: Oddział Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, 2012. – 411 s., [12] s. tabl. : il. – (Studia i Materiały Poznańskiego IPN; t. 22)

PAŁĘCKI Hubert Stanisław, BEWZIUK Piotr
Rozwój komunikacji miejskiej w Kaliszu. – Wyd. 2 uzup. – Kalisz: H. St. Pałęcki, 2013. – 31 s. : fot.
Publikacja okolicznościowa.

PIECHOCKI Marcin
„Głos Wielkopolski” wobec przeobrażeń społeczno – politycznych w latach 1945-1989. – Poznań: Wydaw. Naukowe Wydziału Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, 2012. – 222 s. : il.
Dziennik wydawany w Poznaniu. Historia i znaczenie w życiu Poznania i Wielkopolski.

PLENZLER Anna
Szlak kultury żydowskiej w Wielkopolsce : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 32 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)
Pozostałości osadnictwa i obecności Żydów w Wielkopolsce.

PLENZLER Anna
Szlak zamków, pałaców i dworów w Wielkopolsce : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 32 s. : il., mapy. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

PLENZLER Anna
Śladami Fryderyka Chopina po Wielkopolsce : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 24 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)
Informator turystyczno-krajoznawczy o miejscach pobytu Fryderyka Chopina.

PORTRET zbiorowy leszczyńskiej adwokatury / pod red. Piotra Józwiaka, Grzegorza Jurkiewicza, Macieja Logi. – Poznań; Leszno: Wielkopolska Izba Adwokacka; Wydaw. Instytutu im. gen. Stefana „Grota” Roweckiego, 2013. – 131 s. – (Biblioteka Wielkopolskiej Izby Adwokackiej w Poznaniu; t. 1)
Materiały konferencji naukowej. M.in. biogramy leszczyńskich adwokatów.

POWIAT poznański : [informator]. – [Poznań: Powiat Poznański, b.r.]. – [24] s. : fot., il.
Przyroda, architektura i muzea w powiecie poznańskim.

POWSTAŃCY wielkopolscy... : biogramy uczestników powstania wielkopolskiego 1918/1919 / pod red. Bogusława Polaka. T. 9. – Poznań: Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919. Zarząd Główny, 2012. – 272 s. : portr.

Słownik biograficzny.

PRZEWODNIK po wolsztyńskich szlakach rowerowych : [informator] / tekst Eleonora Mikołajczak. – Wolsztyn: www.libro.poznan.pl, Urząd Miejski w Wolsztynie, [b.r.]. – [20] s. : fot., pl.

Turystyczne trasy rowerowe po gminie Wolsztyn.

PRZEWODNIK wokół kolejowego świata : turystyka kolejowa. – Poznań: Instytut Rozwoju i Promocji Kolei, [2013]. – 35 s. : fot.

Walory turystyczne miejscowości położonych na trasach przejazdów pociągów w ramach cyklu imprez turystycznych organizowanych przez Instytut Rozwoju i Promocji Kolei w Poznaniu. Dot. głównie Wielkopolski.

RAPORT o sytuacji społeczno – gospodarczej województwa wielkopolskiego w 2012 r. / Urząd Statystyczny w Poznaniu. – Poznań: US, 2013. – 87 s. : tab., wyk. – (Informacje i Opracowania Statystyczne)

Informacja statystyczna.

ROGOŹNO na starej pocztówce : [album] / wybór pocztówek, oprac. tekstu Angelika Pilarska; tłum. Irena Repczyńska; Muzeum Regionalne im. Wojciechy Dutkiewicz. – Rogoźno: Rogozińskie Centrum Kultury, 2013. – 71 s. : fot.

Pocztówki ze zbiorów Muzeum Regionalnego im. Wojciechy Dutkiewicz w Rogoźnie.

ROZRYWKOWY Poznań / tekst Anna Plenzler. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 20 s. : fot., pl. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

Teatry, kluby i kawiarnie.

RYDZEWSKA Agnieszka

Zabytkowe cmentarze ewangelickie północnej Wielkopolski. – Poznań: Wydaw. Uniwersytetu Przyrodniczego, 2012. – 119 s. : fot.

Zabytkowe cmentarze ewangelickie w krajobrazie kulturowym północnej Wielkopolski.

SIKORSKI Dariusz Andrzej

Wczesnopiastowska architektura sakralna : (jako źródło historyczne do dziejów Kościoła w Polsce). – Poznań: Wydaw. PTPN, 2012. – 217 s. : il. – (Prace Komisji Historycznej / Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Wydział Historii i Nauk Społecznych; t. 72)

Dot. m.in.: Gniezna, Poznania, Ostrowa Lednickiego, Łekna i Kalisza.

SOBCZAK Jerzy

Zamek królewski na Górze Przemysła [w Poznaniu] : przewodnik po historii / red. Anna Skowrońska; oprac. graf. Joanna Pakuła. – Poznań: Wydaw. Miejskie Poznania, 2013. – 102 s. : fot.

Zamek królewski w dziejach miasta. Historia i odbudowa.

[STO] 100 lat Koła Śpiewackiego im. B. Dembińskiego w Sierakowie 1913-2013 / red. Jarosław T. Łożyński przy współpracy Marii Chojeckiej-Polackiej [i in.]. – Międzychód: Drukarnia Międzychód przy współpracy Fundacji „Millennium Una Vivendi” w Sierakowie, Parafii Rzymsko-katolickiej pw. Najświętszej Marii Panny Niepokalanie Poczętej w Sierakowie, Towarzystwa Miłośników Ziemi Sierakowskiej, 2013. – 104 s. : fot., portr.

Zawiera m.in. biogramy twórców, dyrygentów i akompaniatorów oraz wykazy członków chóru.

[STO] 100 lat Kopalni Soli w Wapnie 1911-2011 w fotografii : [album] / oprac. Leonard Przesławski, Maciej Ryska, Mirosław Wojciński. – [Wągrowiec: ZPW M-Druk Janusz Muszyński, b.r.]. – 133 s. : fot.

Historia kopalni i jej znaczenie dla rozwoju i upadku miejscowości.

SUBREGIONALNY Katalog Zmian Gospodarczych i Mechanizmów Zaradczych : region północno-wschodniej Wielkopolski : praca zbiorowa / pod red. Pawła Antkowiaka. – Poznań: Vision Consulting Group, [2013]. – 175 s. : tab., wykr.

Realizacja projektu „Bądź gotowy na zmianę” dot. współpracy w subregionie konińskim na rzecz rozwoju lokalnego.

SUCHENEK Renata

Nierząd w województwie poznańskim w latach 1918-1939. – Poznań: Wydaw. Astore, 2013. – 445 s.

Zjawisko prostytucji i walki z nierządem w okresie międzywojennym.

SYTUACJA na rynku pracy w województwie wielkopolskim w latach 2008-2011 / Urząd Statystyczny w Poznaniu. – Poznań: US, 2013. – 156 s. : tab., mapy. – (Analizy Statystyczne)

Informacja statystyczna.

SZKOŁA Rydzyska : dzieło życia Tadeusza Łopuszańskiego : praca zbiorowa / red. Edyta Żebrowska. – Rydzyna; Warszawa: Wydaw. Kawdruk, 2013. – 157 s. : il.

Gimnazjum i Liceum im. Sułkowskich w Rydzynie i jego dyrektor, T. Łopuszański (1874-1955). M.in. biogramy nauczycieli i wychowanków szkoły.

SZMIDT Zbigniew

Kuchnia wielkopolska : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 19 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

Przepisy kuchni regionalnej i adresy restauracji.

SZMIDT Zbigniew

Muzea w obiektach zabytkowych w Wielkopolsce : [informator]. – Poznań: Wielkopolska Organizacja Turystyczna, 2012. – 24 s. : il., mapa. – (Wielkopolska : wielka historia wielka przygoda)

Trasy turystyczne.

ŚCIEŻKA dydaktyczna „Jary koło Chalina” : Sierakowski Park Krajobrazowy / Karolina Ferenc [i in.]; red. Janusz Łakomicz; Zarząd Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Wielkopolskiego. – Wyd. 2. – Poznań: [Bogucki Wydaw. Naukowe], 2012. – 32 s. : il., mapa

ŚLADEM Funduszy Europejskich : przewodnik turystyczny / tekst Jolanta Sieradzka-Kasprzak, Joanna Zaborowska, Wanda Michalska; tłum. Melchior Olewicz, Jerzy Fedyk. – Warszawa: Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, [b.r.]. – 384 s. : fot., il. + mpa luzem

Przewodnik turystyczny po miejscach wyróżnionych w konkursie „Polska Pięknieje – 7 Cudów Funduszy Europejskich”. Dot. m.in. powiatu gnieźnieńskiego, Ostrowa Wlkp., Puszczy Zielonki i turystyki kulturowej w Wielkopolsce.

TURYSTYKA wiejska w Wielkopolsce : katalog gospodarstw gościnnych / teksty Marek Rokita; oprac. graf. Maciej Pachowicz; fot. Ewa Bielańczyk [i in.]. – Poznań: Samorząd Województwa Wielkopolskiego, Urząd Marszałkowski Wo-

jewództwa Wielkopolskiego. Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich, 2012. – 195 s. : fot., mapa

Dodatek: Mapa agroturystyki i turystyki wiejskiej w województwie wielkopolskim. – 1 mapa : kolor.; 67 x 46 cm, złoż. 23 x 11 cm

Wizytówki gospodarstw agroturystycznych w województwie wielkopolskim.

UŻYTKOWANIE gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w województwie wielkopolskim : Powszechny Spis Rolny 2010 / Urząd Statystyczny w Poznaniu; oprac. Adam Dziedzic [i in.]. – Poznań: US, 2013. – 213 s. : tab.

Zawiera m.in. dane porównawcze Powszechnego Spisu Rolnego 2002.

VADEMECUM turysty : [informator]. – [Poznań: Powiat Poznański, b.r.]. – Teka

Baza noclegowa i gastronomiczna. – 35 s.

Baza szlaków turystycznych i obiektów sportowo-rekreacyjnych. – 19 s.

Dot. powiatu poznańskiego.

W SIODLE : [informator] / tekst Danura Kryszak, Antoni Kaliski; oprac. graf. Jarosław Gryguć. – Gniezno: Starostwo Powiatowe w Gnieźnie. Wydział Promocji i Rozwoju, [b.r.]. – 17 s. : fot., il. – (Tu Powstała Polska.PI)

Ośrodki jeździeckie i imprezy konne w powiecie gnieźnieńskim.

WEEKEND w powiecie pleszewskim : informator turystyczny / oprac. Aneta Rzeźniczak, Przemysław Góralczyk. – Pleszew: Życie Pleszewa; Jarocin: Południowa Oficyna Wydaw., [2013]. – 31 s. : fot., il., mapa

Opis weekendowych tras turystycznych.

WESOŁOWSKI Janusz Jerzy, FEJFER Małgorzata Elżbieta

Obiekty sakralne w Puszczykowie : próba spisania i opisania / fot. Małgorzata Elżbieta Fejfer, Andrzej Przybysz. – Puszczykowo: Urząd Miejski w Puszczykowie, 2012. – 132 s. : fot., il., portr.

Figury, kapliczki i kaplice, krzyże przydrożne, klasztory i cmentarze – lokalizacja i opis obiektów. Przewodnik krajoznawczy.

WIERNI do końca : studia i materiały źródłowe o „Poznańskiej Piątce” męczennikach II wojny światowej / pod red. Rafała Sierchuły i Jarosława Wąsowicza; Instytut Pamięci Narodowej. Komisja Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu. Oddział w Poznaniu, Wyższe Seminarium Duchowne Towarzystwa Salezjańskiego w Łądzie, Archiwum Salezjańskie Inspektorii Pilskiej. –

Poznań: Oddział Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni Przeciwko Narodowi Polskiemu, 2012. – 210 s. : fot., il., portr. – (Studia i Materiały Poznańskiego IPN; t. 21)

Historia i kult błogosławionych wychowanków oratorium salezjańskiego w Poznaniu na tle sytuacji kościoła katolickiego w okresie II wojny światowej. M.in. bibliografia i dokumentacja fotograficzna.

WILCZYŃSKI Leszek

Związek kapłanów „Unitas” archidiecezji gnieźnieńskiej i poznańskiej : zarys dziejów pierwszej korporacji kapłańskiej na ziemiach polskich 1907-1939. – Poznań: Instytut Studiów Kościelnych Lubrancianum, 2012. – 330 s. – (Studia i Materiały / Instytut Studiów Kościelnych Lubrancianum w Poznaniu; t. 1)

Dzieje i działalność organizacji w latach 1907-1939 na tle historycznym.

WOJCIESZYK Elżbieta

Duszpasterstwo młodzieży Archidiecezji Poznańskiej w latach 1945-1989. – Poznań: Instytut Studiów Kościelnych Lubrancianum, 2012. – 370 s. : il. + 1 dysk optyczny (CD). – (Studia i Materiały / Instytut Studiów Kościelnych Lubrancianum w Poznaniu; t. 2)

Działalność religijna, charytatywna i kulturalna.

WYCZYŃSKA Hanna, WYCZYŃSKI Jarosław

Nadwarciańska ścieżka dydaktyczna / fot. Jarosław Wyczyński; Wielkopolski Park Narodowy. – Jezioro; Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe s.c., 2012. – 24 s. : fot.

WYCZYŃSKA Hanna, WYCZYŃSKI Jarosław, KACZMAREK Justyna

Osowa Góra – Jezioro Budzyńskie : ścieżka dydaktyczna / Wielkopolski Park Narodowy. – Jezioro; Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2012. – 24 s. : fot., rys., pl.

WYCZYŃSKA Hanna, WYCZYŃSKI Jarosław, KACZMAREK Justyna

Osowa Góra – Jezioro : ścieżka dydaktyczna / Wielkopolski Park Narodowy. – Jezioro; Poznań: Bogucki Wydaw. Naukowe, 2012. – 32 s. : fot., rys., pl.

ZACHOWANIE lokalnego dziedzictwa : świętki przydrożne, kościoły i cmentarze w regionie śremskim / praca pod red. Moniki Bulińskiej. – Śrem: Unia Gospodarcza Regionu Śremskiego – Śremski Ośrodek Wspierania Małej Przedsiębiorczości, współpraca Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Brodnickiej Gniazdo, 2013. – 472 s. : fot.

Publikacja krajoznawczo-historyczna.

ZAINWESTUJ w Opalenicy. – [Opalenica: Urząd Miejski, 2012]. – 20 s. :
fot., il., mapa
Informator dla inwestorów.

ZBĄSZYŃ : tu złapiesz wiatr w żagle : [informator]. – [Zbąszyń: Urząd
Gminy Zbąszyń, b.r.]. – 18 s. : fot., mapa

B. IMPREZY KULTURALNE W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH WOJ. WIELKOPOLSKIEGO

(czerwiec–sierpień 2013)

W bibliotekach wielkopolskich odbywały się różnorodne imprezy z okazji Dnia Dziecka. Kontynuowano akcję „Cała Polska czyta dzieciom”, realizowano kolejny Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom. Młodzież szkolna brała udział w zajęciach wakacyjnych organizowanych przez biblioteki. Do grona czytelników coraz częściej włączane są dzieci przedszkolne. Oprócz Dyskusyjnych Klubów Książki działają również Dyskusyjne Kluby Filmowe.

Liczne formy popularyzatorskie poświęcone były obchodom Roku Juliana Tuwima oraz 69. rocznicy Powstania Warszawskiego.

C z e r w i e c

Baranów (pow. Kępno)

- Spotkanie autorskie z Tomaszem Kruczkim – pisarzem, pedagogiem, muzykiem i animatorem kultury – dla przedszkolaków (Mroczeń)
- „Szlaki turystyczne naszych okolic” – wystawa (Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Spotkania z cyklu „Juliankowa Tuwimiada”: „Lokomotywa i takie tam inne” – przedstawienie Teatru Petit z Leszna
- Spotkanie autorskie z Ewą Chotomską, telewizyjną Ciotką Kłotką
- „Przyjaciele” – przedstawienie Teatru Duet z Krakowa

- „Przygoda z Teatrem” – wyjazdy do Legnicy na spektakl „Marat Sade” i do Jarocina na spektakl „Zrozumieć H” w ramach projektu „Wielki Teatr w małym mieście”
- Z cyklu „Mali Twórcy z dużym talentem”:
 - ~ Wystawa prac Julity Wybierały
 - ~ Wystawa pokonkursowa „Mój przyjaciel”

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Warsztaty ph. „O herbacie przy herbacie”
- Konkurs „Rozpoznaj zabytki Gminy Borek Wlkp.”

Bralin (pow. Kępno)

- Warsztaty literackie dla młodzieży prowadzone przez pisarkę Beatę Ostrowicką
- „Człowiek z pasją gościem w Bralinie” – spotkanie autorskie z Tomaszem Kruczkim, pisarzem, pedagogiem, muzykiem i animatorem kultury połączone z promocją książki „Bitwa o gród Sędziwoja” oraz prezentacją multimedialną i pokaz kolekcji białej broni i strojów średniowiecznych

Chodzież

- „Brzydkie kaczątko” Christiana Andersena – spektakl teatralny przygotowany i zademonstrowany przez uczniów szkoły podstawowej dla dzieci przedszkolnych
- Spotkanie Klubu Podróżnika – „Uroki Algierii”
- Zakończenie projektu – „Z czego Chodzież słynie – notowanie w rymie”
- Spotkanie Klubu „Zrób to Sama” – kartki okolicznościowe
- Ścieżka edukacji czytelniczej – Julian Tuwim jakiego nie znacie

Czarniejewo (pow. Gniezno)

- Akcja „Odjazdowy bibliotekarz” – rajd rowerowy

Gniezno

- „Kwiaty w literaturze i malarstwie” – wernisaż wystawy połączony z promocją tomiku wierszy „Kwiaty dla Ciebie” Julii Pawlickiej-Dekert
- „Ekologia – Zielone Okno na Świat” – wernisaż wystawy prac plastycznych uczestników VIII Powiatowego Konkursu Ekologicznego dla Uczniów z Niepełnosprawnością Intelektualną
- „Bajeczna czerwcówka z duszkami” – warsztaty literackie przygotowane na imprezę charytatywną „Dzień Dziecka – Bawmy się razem” w schronisku dla bezdomnych Pomocna Przysiań
- „O współpracy słów kilka” – impreza czytelnicza przeprowadzona w ramach projektu „Sztuka współdziałania”

- „Ziemia Kłodzka oczami kuracjusza” – wernisaż wystawy fotograficznej Mariana Zielińskiego (Klub FOTO 50+)
- Imprezy czytelnicze dla dzieci przeprowadzone w ramach II Królewskiego Festiwalu Artystycznego:
 - ~ „Żywe książki – 5 zmysłów” – warsztaty literackie dla najmłodszych
 - ~ „Zielona Półnutka” – zabawa plenerowa dla dzieci w Dolinie Pojednania
 - ~ „Czytam, tworzę, gram... z książką, kredką i muzyką” – happening czytelniczy w Dolinie Pojednania

Gołuchów (pow. Pleszew)

- „Magiczne wiersze Juliana Tuwima” – projekt edukacyjny, konkursy wiedzy o Julianie Tuwimie, konkursy plastyczne, inscenizacje, recytacje, (Filia Kucharki)

Gostyń

- Podsumowanie konkursu plastycznego „Gmina Gostyń oczami dzieci”
- Finały konkursu historycznego „Wiem więcej o ziemi gostyńskiej” – dla gimnazjalistów i licealistów
- „Miłość ci wszystko wybaczy” – program słowno-muzyczny Zbigniewa Walerysia o Julianie Tuwimie dla dorosłych
- Otwarcie wystawy „Zwykła wystawa niezwykłych ludzi” – twórczość podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy
- „Słodka pasja” – kolekcja cukrów Ewy Czub; otwarcie wystawy z udziałem dzieci z przedszkola
- Akcja „Bookcrossing – uwolnij książkę” na Rynku w Gostyniu

Jarocin

- „Zgrany Jarocin” – finał projektu w ramach programu Akademia Orange – Innowacyjna edukacja kulturalna
- „ZaPRACUJ na swoją przyszłość” – warsztaty dla młodzieży w ramach projektu „Praca. Enter. Biblioteka jako miejsce informacji o rynku pracy” realizowanego przez Fundację Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych w ramach Programu Rozwoju Bibliotek Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności
- Spotkanie autorskie z Dawidem Waszakiem – mieszkańcem Jarocina, debiutantem, autorem kryminału „Narodziny zła”
- Spotkanie autorskie z Reginą Gruchalską – spotkanie i promocja książki dla dzieci „Rymowane historyjki dla chłopczyka i dziewczynki” autorstwa mieszkanki Jarocina (Oddział dla Dzieci)
- Internet dla seniora – kurs komputerowy (Filia nr 1)
- Warsztaty dla mieszkańców dzielnic Ciświca i Ługi – wykonywanie ozdób wielkanocnych metodą quislingu oraz metodą decoupage (Filia nr 2)

- Spotkanie autorskie z Jadwigą Podeszwą – regionalistką (Filia nr 2)
- Szkolny detektyw na tropie książek – szkolny konkurs czytelniczy (Filia nr 3)
- Pisarze na wiosnę: Łukasz Wierzbicki – spotkanie autorskie (filie: nr 3, w Mieszkowie, w Wilkowyi)
- „Wiem bo czytam” – szkolny konkurs czytelniczy (Filia w Cielczy)
- „1 z 10” – konkurs wiedzy dla klas 1-3 szkoły podstawowej (Filia w Cielczy)
- Dziecięca ekonomia, ekologia i zdrowe odżywianie – zajęcia związane z oszczędzaniem, zdrowym trybem życia i wykorzystywaniem surowców wtórnych dla uczniów klasy trzeciej szkoły podstawowej we współpracy z supermarketem Kaufland (Filia w Cielczy)
- U źródeł kultury europejskiej – konkurs wiedzy ze znajomości Biblii i mitologii dla uczniów gimnazjum (Filia w Cielczy)
- Kto to napisał? – szkolny konkurs czytelniczy (Filia w Golinie)
- Mistrz Pięknego Czytania – konkurs dla uczniów klas 1-3 (Filia w Golinie)
- Mądra głowa – szkolny konkurs czytelniczy (Filia w Wilkowyi)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Rozkładana panorama dinozaurów – „Dinorama”, dla grup przedszkolnych
- Quiz pod hasłem: „Zgaduj zgadula” ze znajomości bohaterów książek – dla dzieci przedszkolnych (Filia w Dubinie)

Kalisz

- Zakątek Literacki: XXIV Kiermasz Książki Kaliskiej (w ramach obchodów Święta Miasta)
- Spotkanie z Anetą Ponomarenko, autorką książki „Dom śmierci” (w ramach cyklu „Młodzi bibliofani prezentują”)
- Uroczyste zakończenie spotkań z cyklu „Przysposobienia czytelniczego sześciolatek” (Filia nr 2)
- Festyn w Stanicy Harcerskiej na Szale dla osób niepełnosprawnych (Filia nr 3)
- „Manipulacja w języku reklamy” – spotkanie pensjonariuszy zakładu karnego z aforystą Krzysztofem Martyną (Filia nr 3; również w lipcu)
- Piknik Rodzinny z okazji powitania lata – współorganizacja z Radą Osiedla „Majków” (Filia nr 7)
- „Ochrona przyrody w aspekcie zrównoważonego rozwoju obszarów zamieszkałych przez ludzi” – spotkanie młodzieży gimnazjalnej z Jackiem Bartczakiem z Wydziału Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa w Starostwie Powiatowym (Filia nr 9)
- Konkursy:
 - ~ „Strofy znad Prosný” – XIX edycja konkursu recytatorskiego (Filia nr 2)

- ~ „Moja ulubiona muzyka” – podsumowanie konkursu dla osób niepełnosprawnych (Filia nr 3)
- ~ „Kaliszanie piszący” – 4. literacka gra miejska, impreza w ramach współpracy ze Stowarzyszeniem im. Haliny Sutarzewicz (Filia nr 4)
- Wystawy:
 - ~ „Drzewa dla ludzi, ludzie dla drzew” – wystawa plastyczna przygotowana w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 1 im. Janusza Korczaka (Filia nr 1)
 - ~ „Srebrna Natalia” – wystawa książek Natalii Gałczyńskiej (Filia nr 4)
 - ~ „Nasze środowisko = nasze zdrowie” – wystawa z okazji Światowego Dnia Środowiska (Filia nr 9)
 - ~ „Papcio Chmiel i jego trzech przyjaciele” (Filia nr 9 oddział dla dzieci)
 - ~ „130. rocznica śmierci Cypriana Kamila Norwida” (Filia nr 16)

Kępno

- Wystawa kopii obrazów T.P. Potworowskiego, oryginalnych szkiców wypożyczonych od prywatnego kolekcjonera; wydawnictw Kępińskiego Koła Filatelistów wydanych z okazji rocznicy i starszych. Uroczystość zorganizowana przez Kępińskie Koło Polskiego Związku Filatelistów i Powiatową Bibliotekę Publiczną z okazji 115. rocznicy urodzin T.P. Potworowskiego
- „Ecce Homo – Oto Człowiek” – wystawa Koła Fotograficznego Gimnazjum w Krążkowach

Kiszkowo (pow. Gniezno)

- „Magiczna księga” – spektakl Teatru Profilaktyki i Edukacji „Maska” z Krakowa dla dzieci ze szkół podstawowych
- „Spotkania z historią” – piknik w Sławnie

Kobylin (pow. Krotoszyn)

- Konkurs na logo biblioteki

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy:
 - ~ „Książka dobra na wszystko” – wystawa prac dzieci przedszkolnych
 - ~ Fotograficzne podróże Adama Tomaszewskiego - wystawa ze zbiorów MBP w Kościanie (również w lipcu)
- Trzy koła – zabawa literacko-plastyczna rozwijająca pozytywne więzi między uczniami
- „Słowa wierszem powiedziane” – spotkanie poetki Urszuli Ciszewskiej z uczniami
- „Do dzieła” – warsztaty plastyczne dla uczniów klas I-III

- Rozstrzygnięcie XXV konkursu literackiego Młodych Piór ph: „Ziemia Kościańska w legendzie”
- Uroczyste zakończenie roku w Klubie Trąbka Bombka
- Z cyklu Cała Polska czyta dzieciom – przedstawienie pt. „Kochajmy przyrodę” w wykonaniu rodziców przedszkolaków
- Spotkanie autorskie z Janem Grzegorzyciem (współorganizowane z Redakcją „Gazety Kościańskiej” i Radiem Emaus)
- Wykład Towarzystwa Miłośników Ziemi Kościańskiej: Janusz Łakomicz „Zagrożenia ekosystemów wodnych w parkach krajobrazowych woj. wielkopolskiego”
- „W Krasnolandii” – z cyklu Czwartki z przedszkolakami
- „Kim będę” – zawody w literaturze dla dzieci z Zespołu Szkół nr 3 i przedszkolaków
- Zajęcia biblioterapeutyczne w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościanie

Biblioteka Publiczna Gminy

- „Wakacyjny rock...” w bibliotece – występ uczniów klasy I Szkoły Podstawowej w Kielczewie
- Bezpieczne wakacje – gazetka przygotowana przez dzieci. Dzieci tworzyły też kwiatowe dekoracje (Filia w Racocie)
- Bezpieczne wakacje – pogadanka o bezpieczeństwie w czasie wakacji (Filia w Turwi)
- Laurka na Dzień Ojca – zajęcia plastyczne dla dzieci (Filia w Turwi)

Krotoszyn

- Święto ulicy Benickiej:
 - ~ „Bajkolandia” – strefa dla dzieci, w której promowano akcję Cała Polska Czyta Dzieciom. Imprezie towarzyszyły postacie bajkowe: Kubuś Puchatek, krokodyl, łódź i lis. Chętni mogli lepić bohaterów bajek z gliny, pod okiem plastyczki pani Kamili Żaruk. Przeprowadzono liczne konkursy dla małych i dużych uczestników. „Indywidualne spojrzenie na świat” – wystawa prac Dominika Matyla i Urszuli Kot
 - ~ „Artystycznie” – w strefie wystaw podziwiać można było obrazy i prace plastyczne mieszkańców powiatu krotoszyńskiego
 - ~ „Książkowo” – strefa książki, w której zbierano książki do biblioteki oraz propagowano ideę bookcrossingu pod hasłem „Zabierz, Przeczytaj, Podaj Dalej!”
 - ~ „Coś dla zdrowia i urody” – promocja zdrowia i reklama produktów różnych firm
 - ~ W „Strefie Aktywnych” prezentowało się Krotoszyńskie Bractwo Kurkowe, Bractwo Rycerskie Ziemi Kaliskiej – Poczta Wierzbicy z Kro-

- toszyna. Do Tipi zapraszała Maria Giżycka ze Stowarzyszenia Przyjaciół Indian. Swoją działalność prezentowały: Środowiskowy Dom Samopomocy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Stowarzyszenie „Szansa”, Niepubliczne Przedszkole „Kołłątajek”, Centrum Chrześcijańskie „Charisma”, grupa militarna ze Stowarzyszenia „Twoja Alternatywa”. Członkowie Klubu Art pod kierunkiem Bartosza Blechy zajęli się dokumentacją fotograficzną
- ~ Członkowie Stowarzyszenia Krotochwile wraz z seniorami na jednym z płotów przy bibliotece wykonali „mural”
 - ~ „Strefa Bezpieczne Wakacje” – na parkingu przy bibliotece zorganizowano akcje:
 - ≈ Bezpieczny przejazd – „Zatrzymaj się i żyj” we współpracy z PKP w Ostrowie Wilkp.
 - ≈ Znakowanie rowerów przeprowadzone przez funkcjonariuszy Powiatowej Komendy Policji w Krotoszynie
 - ≈ Legalizacja gaśnic samochodowych przeprowadzona przez firmę „Bezpieczeństwo Pracy – Łukasz Rabenda”
 - ~ Wystawy:
 - ≈ „Świat lalek” z kolekcji Anny Ziemińskiej
 - ≈ „Dlaczego warto odwiedzić Krotoszyn?” – prace pokonkursowe uczniów szkoły podstawowej
 - ≈ Wystawa plakatu z Instytutu Goethego
 - Spotkanie z genealogiem – wykład Macieja Kowalczyka, prezesa Ostrowskiego Towarzystwa Genealogicznego, pt. „Genealogia. Jak odnaleźć swoich przodków”. Spotkanie zorganizowane przez Towarzystwo Miłośników i Badaczy Ziemi Krotoszyńskiej.
 - Oddział dla dzieci i młodzieży:
 - ~ Czytanie dzieciom – najlepsza inwestycja
 - ~ Wystawa pokonkursowa „Dlaczego warto odwiedzić Krotoszyn?”
 - ~ Krotofest – aktywne włączenie się w imprezę plenerową wraz z partnerami: Cała Polska Czyta Dzieciom – Krotochwile oraz Moja własna interpretacja „Lokomotywy” – TMiBZK
 - ~ „Jak dobrze mieć sąsiada” – Festyn Osiedlowy: organizacja gier i zabaw dla dzieci na podstawie przeczytanych tekstów
 - Konkurs oraz pogadanka na temat książek Małgorzaty Musierowicz dla uczniów szkoły podstawowej (Filia nr 1)
 - Pogadanka na temat „Bezpiecznych wakacji” (Filia nr 1)
 - Konkurs z wiedzy o bibliotece dla uczniów szkoły podstawowej (Filia nr 1)
 - „Moja książeczka” – rozstrzygnięcie konkursu plastycznego w oddziale przedszkolnym (Filia Kobierno)

- Witamy lato – zajęcia ruchowe z chustą Klanzy w oddziale przedszkolnym (Filia Kobierno)
- Spotkanie z pszczelarzem z Orpiszewa w jego pasiece (Filia Orpiszew)
- „Julian Tuwim – mistrz słowa” – konkurs recytatorski (Filia Orpiszew)
- Gminny konkurs czytelniczy skierowany do uczniów klas IV-VI szkół podstawowych (Filia Chwaliszew)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Jak powstaje książka” – zajęcia dla dzieci
- „Pamiętaj o pozdrowieniach” – spotkanie dla uczniów kl. I (Filia w Pawłowicach)
- „Szukamy mądrości w przysłowiaach” – spotkanie Klubu Miłośników Książki (Filia w Garzynie)

Leszno

- Wystawy:
 - ~ Wystawa obrazów uczestników „Międzynarodowych Spotkań Artystycznych Leszno-Rydzyń 2013”, podczas której zaprezentowane zostały prace artystów z Litwy, Niemiec, Ukrainy, Białorusi i Polski („Galeria Lochy”)
 - ~ „Portret Wojska Polskiego” – pokonkursowa wystawa prac plastycznych nagrodzonych i wyróżnionych w konkursie organizowanym przez Leszczyńskie Stowarzyszenie Dzieciom Niepełnosprawnym („Galeria Recto Verso”)
 - ~ „Zdzisław Smoluchowski 1930-2003” – wystawa z cyklu „Album Leszczyński” poświęcona animatorowi kultury, działaczowi społecznemu, regionaliście związanemu z Leszmem („Galeria za Regałami”; również w lipcu)
- XII Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom, w ramach którego odbyły się seanse czytelnicze, spotkania dla dzieci z leszczyńskich przedszkoli i szkół podstawowych, przedstawienie teatralne „Legenda o Smoku Wawelskim” w wykonaniu rodziców dzieci przedszkolnych
- Spotkanie autorskie w ramach Dyskusyjnego Klubu Książki z Hubertem Klimko-Dobrzanieckim, prozaikiem, poetą, felietonistą
- „Festiwal Technologii” – druga edycja przedsięwzięcia koordynowanego przez Stowarzyszenie Qltura, adresowanego do młodzieży szkolnej i osób zainteresowanych poznaniem nowości technologicznych
- „Szwedzki stół z książkami” – X Leszczyńskie Święto Wolnych książek organizowane w Centrum Handlowym „Manhattan”
- Klub „Twój Styl” – spotkanie z Elizą Borowiak połączone z warsztatami „Odkryj moc pozytywnego egoizmu”

- Spotkanie z Bianką Rolando – pisarką, laureatką nagrody im. Kazimierza Iłakowiczówny, które poprowadziła Weronika Kosmalska, uczennica liceum ogólnokształcącego
- Podsumowanie „Konkursu na najbardziej aktywnego czytelnika” – zorganizowanego wspólnie z Provident Polska w ramach programu społecznego „Wokół nas”.

Lipno (pow. Leszno)

- „Kościelne i państwowe obchody milenijne roku 1966 w Gromadzie Lipno” – spotkanie z historykiem Tomaszem Kaczmakiem
- „Zawód bibliotekarza i funkcje biblioteki publicznej” – spotkanie dla dzieci (Filia w Wilkowicach)

Luboń (pow. Poznań)

- Spotkania Klubu Szachowego
- „Jako w niebie” spotkanie autorskie z Elizą Moraczewską
- „Podróże małe i duże” wernisaż malarstwa Katarzyny Lubelskiej. Dedykacja muzyczna w wykonaniu Julii Piwowarskiej
- Dzień Kultury z Biblioteką na Dworcu PKP w Luboniu (w ramach Dni Lubonia):
 - ~ „Pociąg do książki, książka do pociągu” – akcja wymiany książek
 - ~ „Czarci ballada” – spektakl dla dzieci (7-9 lat) w wykonaniu Teatru Krokodyl z Poznania
 - ~ Spotkanie z autorką książek dla dzieci Zofią Beszczyńską
 - ~ „Ciuchcia-Pufcia” – warsztaty literacko-plastyczne dla dzieci na podstawie wiersza Emilii Waśniowskiej, pod kierunkiem ilustratorki i wydawcy książek dla dzieci Elżbiety Krygowskiej-Butlewskiej
 - ~ „Pociągiem do sztuki” – zajęcia plastyczne dla dzieci pod okiem plastyka Przemysława Szydłowskiego
 - ~ „Kubusiowe podróżowanie” – interaktywny spektakl dla dzieci (od 3 lat) w wykonaniu aktorów Marioli i Marcina Ryl-Krystianowskich
 - ~ „Arka, czyli dwoje na kanapie” – spektakl (dla dorosłych) w gościnnym wykonaniu teatru Mój Teatr z Poznania
- Zajęcia plastyczne dla dzieci „Kolorowe malowanie” pod okiem plastyka Przemysława Szydłowskiego
- „2013 – Rok Juliana Tuwima – sylwetka i twórczość poety” – wykład Domicylii Sierszchuły z WBPiCAK w Poznaniu
- Spotkanie w Klubie Ludzi Niewidomych i Słabowidzących „Promyk”
- Kultura słowa – integracyjne warsztaty teatralne prowadzone przez aktora Janusza Andrzejewskiego

- Wernisaż prac dzieci uczestniczących w zajęciach plastycznych „Kolorowe malowanie”, dedykacja muzyczna w wykonaniu Julii Piwowskiej
- „Szara godzina” – spotkanie z aktorką i pisarką Zofią Kucówną

Łubowo (pow. Gniezno)

- Wystawa „Julian Tuwim” – twórczość i prace plastyczne
- „Pierwszy Festiwal Książki” – kiermasz książek

Nowy Tomyśl

- Klub Miłośników Podróży Przez kontynenty: „Wyspy Salomona”; gość: Krzysztof Kryza
- Z cyklu: Czwartkowe wieczory literacko-muzyczne: „Mokre piosenki” – utwory morskie i żeglarskie w wykonaniu: Marty Śliwy – śpiew, gitara; Wojciecha Winiarskiego – gitara, aranżacje; Pawła Głowackiego – gitara basowa
- Z cyklu: Młode miasto – stare tradycje:
 - ~ Spotkanie ze Zdzisławem Kościańskim
 - ~ Spotkanie z Marią Fabian dla uczniów Zespołu Szkół nr 2 w Nowym Tomyślu
- Z cyklu: Wyprzedaż geometrii – wykład inauguracyjny Piotra Pawła Walla z zakresu filozofii
- Galeria na Piętrze: Otwórz się na Nowy Tomyśl – otwarcie trzeciej edycji wystawy
- Galeria na Płocie: wernisaż prac Alicji Fligier
- Godziny dla rodziny: zajęcia dla rodziców z dziećmi w wieku przed-szkolnym prowadzone przez Magdalenę Kędzia-Kluj, dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Nowym Tomyślu

Oborniki

- „Stazione di Venezia” – wystawa fotografii Pawła Kosickiego
- Spotkanie autorskie z Agnieszką Frączak
- „Stąd jestem – to moja mała Ojczyzna” – podsumowanie projektu, otwarcie wystawy pokonkursowej
- Ziemia Obornicka w poezji Henryka Wojtysiaka, promocja tomiku „Wiejski pejzaż”
- „Pierdoły o Obornikach. Rynek i okolice” cz. II – wykład zorganizowany przez Towarzystwo Miłośników Ziemi Obornickiej
- Spotkanie z Helmutem Brauerem, synem ostatniego pastora ewangelickiego w Obornikach
- „Z muzyką na wakacje” – koncert uczniów Aliny Forsyjak

Opatów (pow. Kępno)

- Pokaz tresury psów rasy border coli – pokaz zorganizowany wspólnie ze Szkołą Podstawową i Przedszkolem w Łęce Opatowskiej

Ostrów Wielkopolski

- „O Krasnalu, który mieszkał w lesie” – przedstawienie dla małych pacjentów szpitala przygotowane przez Koło Biblioteczne ze Szkoły Podstawowej nr 1 w Ostrowie Wielkopolskim pod kierunkiem Ewy Kowalskiej (Filia nr 3)
- Spotkanie autorskie z Ewą Chotomską (Filia nr 1)
- Rozstrzygnięcie powiatowego konkursu literackiego „Superksiążka – jak zachęciłbyś/zachęciłabyś do przeczytania swojej ulubionej książki”
- Podróże w głąb Europy – spotkanie na temat Włoch, Hiszpanii, Francji i Grecji (Filia nr 7)
- Wiersze Juliana Tuwima – czytanie i ilustrowanie poezji przez dzieci – pacjentów szpitala (Filia nr 3)

Pakośćław (pow. Rawicz)

- Wystawa poświęcona życiu i twórczości Aleksandra Fredry
- Współorganizacja III Turnieju Wsi Gminy Pakośćław
- Wystawa poświęcona pamięci poległych w Powstaniu Warszawskim
- Wystawa poświęcona bohaterom Powstania Warszawskiego (Filia w Chojnie)

Pleszew

- „Atrakcje turystyczne Wielkopolski” – wykład regionalisty, autora publikacji krajoznawczych, Pawła Mordala
- Zajęcia biblioterapeutyczne przeprowadzone w Centrum Wspierania Inicjatyw Obywatelskich
- Prelekcja dotycząca korzyści z głośnego czytania dzieciom (Fila w Taczanowie Drugim)

Pogorzela (pow. Gostyń)

- Konkurs plastyczny „Julian Tuwim – oryginalny pomysł na pomnik Mistrza” – impreza podsumowująca i wystawa pokonkursowa (współpraca z gimnazjum)
- Konkurs plastyczny „Obrazy malowane Tuwimem” – impreza podsumowująca i wystawa pokonkursowa (współpraca z gimnazjum)

Poniec (pow. Gostyń)

- „Wśród pól i łąk – moja mała ojczyzna okiem kamery” – realizacja projektów dla dzieci w ramach PRB

Powidz (pow. Słupca)

- „Rozplanowanie Powidza w XIII w. na tle innych miast Wielkopolski” – wykład Maurycego Kustry (Instytut Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu) w ramach obchodów 770-lecia Powidza

Rawicz

- Spotkanie autorskie z Anną Dziewit-Meller i Marcinem Mellerem
- Galeria Jednego Obrazu: „Wiosna” – D. Wiatrowski

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Spotkanie młodzieży w Nowej Wsi z Tomaszem Kruczkim – współpraca z WBPiCAK
- Kółko Astronomiczne „Kasjopeja”- zajęcia teoretyczne i obserwacje Astronomiczne
- Uroczyste zakończenie projektu „Doświadczalnia” – zabawy z dziećmi prowadzili artyści Teatru Ulicznego „Scena Kalejdoskop” z Krakowa

Rychtal (pow. Kępno)

- Spotkanie autorskie z Tomaszem Kruczkim

Rydzyna (pow. Leszno)

- Spotkanie autorskie dla dzieci z Wiesławem Drabikiem
- Spotkanie z uczniami Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Rydzynie – zapoznanie z funkcjonowaniem biblioteki, wyszukiwanie książek o wakacjach

Słupca

- Rozstrzygnięcie konkursu plastycznego „Biblioteka moich marzeń”

Strzałkowo (pow. Słupca)

- Zajęcia biblioterapeutyczne dla mieszkańców DPS w Strzałkowie z cyklu „Wiara, siła, męstwo to nasze zwycięstwo”
- Spotkanie Ludzi Ciekawych Świata z Katarzyną Machowiak pt. „Mongolia”

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Bawić dzieci mam ochotę” – spotkanie przedszkolaków z Urszulą Kozłowską
- „Para – buch! Farby – w ruch!” konkurs plastyczny dla dzieci z okazji obchodów Roku Juliana Tuwima
- „Twarze Indii” – wystawa fotograficzna Haliny i Henryka Błachnio
- Promocja tomiku poezji „Smakowanie świata” Haliny Błachnio oraz projekcja filmu „Odkrywanie świata”

Śmigiel (pow. Kościan)

- Śmigielaczek – zajęcia w grupie zabawowej dla dzieci w wieku od 1 do 3 lat
- Klub Maluszka: gry i zabawy integracyjne dla dzieci od lat 3 do 5
- Przystanek Biblioteka – piknik rodzinny kończący zajęcia Śmigielaczka i Klubu Maluszka
- Czytamy i opowiadamy ulubione bajki, baśnie i opowiadanki – warsztaty czytelnicze dla dzieci kl.0 i przedszkolaków

Trzcianka

- Odjazdowy Bibliotekarz – rajd rowerowy dla miłośników książki:
 - ~ wizyta w filii w Nowej Wsi
 - ~ bookcrossing
 - ~ zabawy i konkursy literackie
- Spotkanie autorskie z Michałem Kruszoną
- O finansach... w bibliotece – kurs e-learningowy na temat finansów i ekonomii dla osób 50+
- Spotkanie autorskie z Edwinem Klessą – promocja książki „Pamiętnik z internowania”
- W świecie poezji Juliana Tuwima:
 - ~ miejsko-gminny konkurs wiedzy dla klas I-IV szkół podstawowych
 - ~ spotkanie interaktywne z Piotrem Witoniem
- Gra zespołowa Magiczne drzewo. Pojedynki – turniej uczniów szkół podstawowych

Turek

- „Kamishibai” – japoński teatrzyk obrazkowy dla przedszkolaków (Czytelnia dla Dzieci i Młodzieży)
- „Spotkanie z bajką” – zajęcia biblioterapeutyczne dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Turku (Czytelnia dla Dzieci i Młodzieży; również w lipcu)
- Zajęcia plastyczne dla uczniów szkoły podstawowej
- Rozstrzygnięcie X edycji Turnieju Jednego Wiersza ph. „Księżycowe nastroje”
- Wystawa „Włodzimierz Pietrzak – Patron Biblioteki” w 100. rocznicę urodzin

Wągrowiec

- „Biblioteka dzieciom” – gry i zabawy dla dzieci i dorosłych z okazji 75-lecia Rodzinnych Ogródków Działkowych im. Szymona Wachowiaka w Wągrowcu

Witkowo (pow. Gniezno)

- „Kwiaty” – wystawa malarska Czesławy Rybarczyk

- „Zostań mistrzem ortografii” – konkurs dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum
- „Witkowo – moje miasto” – konkurs historyczny dla uczniów szkoły podstawowej i gimnazjum

Włoszakowice (pow. Leszno)

- „Przeczytaj te książkę” – konkurs plastyczny dla dzieci (Filia w Krzycku Wielkim)

Zagórow (pow. Sępca)

- Projekt „Muovit. Ruszaj się i odkrywaj świat” – spotkania z podróżnikami, którzy przedstawili: Paryż, Londyn, Koreę i Finlandię
- Wycieczka autokarowa do Warszawy:
 - ~ Zwiedzanie trasy piłkarza na Stadionie Narodowym
 - ~ Spotkanie w Polskim Komitecie Olimpijskim z Luizą Złotkowską, brązową medalistką w jeździe szybkiej na łyżwach
- Pokaz sztuki walki karate przez sekcję w Zagórowie
- Zakończenie projektu „Muovit. Ruszaj się i odkrywaj świat” dla opiekunów grup, animatorów sportowych, nauczycieli i prelegentów. Prezentacja multimedialna na temat projektu

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Dzień Dziecka na Zielonej Łące” – „Czytanie dzieciom największą inwestycją”
- „Cała prawda o nas” – spotkanie z mieszkańcami DPS
- „Babskie pogaduchy w Szuflandii” – spotkanie z członkami Zdunowskiego Stowarzyszenia Wzajemnej Pomocy
- „Kto może być brudny cały dzień?” – spotkanie dla dzieci z klas I-III szkoły podstawowej (Baszków)

Lipiec

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa twórczości Wisławy Szymborskiej z okazji 90. rocznicy urodzin (Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- Z cyklu „Mali Twórcy z dużym talentem” – wystawa Korneli Pawłowskiej z Przedszkola w Gościejewicach

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Rozstrzygnięcie konkursu „Rozpoznaj zabytki Gminy Borek Wilkp.”
- Spektakl teatralny dla dzieci pt. „Lokomotywa i tam inne”

- Wystawa prac uczestników zajęć z cyklu „Wakacje w Bibliotece '2013”

Chodzież

- Spotkanie Klubu „Zrób to Sama” – dekorowanie porcelany

Gniezno

- „Cała Polska w legendzie” – wakacyjne spotkania z książką, cykl imprez dla najmłodszych czytelników

Gostyń

- „Julian Tuwim dzieciom” – konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży
- „Znam utwory Juliana Tuwima” – konkurs ankietowy
- „Czarodziejskie słowa – Julian Tuwim” – wystawa w holu

Jarocin

- Biblioteka na Jarocin Festiwal – stoisko Biblioteki i Muzeum Regionalnego w Jarocinie z gadżetami promocyjnymi miasta, książkami, regionaliami i przewodnikami (Filia nr 1)
- Papierowe szaleństwo – wakacyjne zajęcia plastyczne (Filia w Cielczy; również w sierpniu)
- O finansach w bibliotece – kurs bankowości finansowej w ramach II edycji projektu „O finansach w bibliotece” (filie: nr 1, 2, 3, w Cielczy, Golinie, Mieszkowie, Wilkowyi, Witaszycach)

Jutrosin (pow. Rawicz)

- Spotkania z dziećmi pod hasłem: „Nibylandia – elfów świat” połączone z zajęciami plastycznymi
- Konkurs plastyczny dla dzieci pod hasłem: „Wakacje marzeń” (Filia w Dubinie)
- Spotkanie z dziećmi pod hasłem „Ahoj przygodo” w oparciu o książki „Piraci” i „Księga wynalazków” (Filia w Dubinie)
- Wakacyjne spotkania z dziećmi – warsztaty plastyczne (Filia w Szkaradowie)
- Turniej Warcabowy (Filia w Dubinie)
- Dzień gier planszowych i zespołowych (Filia w Dubinie)
- „Razem weselej” – spotkanie z dziećmi, m.in. konkurs rysunkowy „Miło spędzamy wakacje” (Filia w Szkaradowie)

Kalisz

- „Poznajemy bibliotekę publiczną” – spotkanie ze słuchaczami Niepublicznej Placówki Doskonalenia Nauczycieli Interlis (Filia nr 16)
- „Ilustracje do utworów Juliana Tuwima” – konkurs plastyczny oraz wystawa prac dla uczestników półkolonii – Akcja Lato 2013 (Filia nr 2)

- Wystawy:
 - ~ „Historia literatury znaczkami pisana – w 175. rocznicę urodzin Adama Asnyka” – wystawa filatelistyczna
 - ~ „Kornel Makuszyński – 60. rocznica śmierci” (Filia nr 2)
 - ~ „Nic dwa razy się nie zdarza” – 90. rocznica urodzin Wisławy Szymborskiej (Filia nr 9)
 - ~ „Na wakacje z książką” – wystawa wybranych, najciekawszych i polecanych książek dla dzieci i młodzieży (Filia nr 9 Oddział dla dzieci)
 - ~ „3 lipca – 130. rocznica urodzin Franza Kafki” (Filia nr 16)

Kępno

- „Big Jump” – impreza ekologiczna dla dzieci z udziałem strażaków, m.in. „Kaczka dziwaczka” w nowym wcieleniu, czyli „Kaczki sprzątaczk” porządkującej brzeg rzeki
- Spotkanie Stowarzyszenia Pomocy Chorym Onkologicznie „Zielony Parasol” (również w sierpniu)

Kościan

Miejska Biblioteka Publiczna

- Wystawy:
 - ~ „Co nowego w Literaturze ☺” (również w sierpniu)
 - ~ Poczuj puls świata. Wakacyjne lektury „Z bliska i z daleka”
- Zajęcia z biblioterapii w Ośrodku Pomocy Społecznej w Kościanie (również w sierpniu)
- Bezpłatny interaktywny kurs języka angielskiego „Fun English” dla dzieci w wieku 6-12 lat (również w sierpniu)

Biblioteka Publiczna Gminy

- „Malowane bajki” – cykl zajęć plastycznych dla dzieci
- Wakacje w bibliotece – cykl zajęć plastyczno-muzycznych (Filia w Starym Luboszu; również w sierpniu)

Koźmin Wielkopolski (pow. Krotoszyn)

- „Poezja Wisławy Szymborskiej” wystawa książek z okazji 90 rocznicy urodzin noblistki (również w sierpniu)
- „Koziołek Matołek i inni bohaterowie książek Kornela Makuszyńskiego” – wystawa książek z okazji 60 rocznicy śmierci autora (również w sierpniu)

Krobia (pow. Gostyń)

- „Lokomotywa Juliana Tuwima” – konkurs plastyczny dla dzieci, impreza podsumowująca oraz wystawa prac pokonkursowych

Krotoszyn

- „Świat lalek” – wystawa z kolekcji Anny Ziemiańskiej
- „Życie ulicy” – fotografie Arlety Zmyślonej
- Spotkanie z książką w ogrodzie. Czytanie wierszy o drzewach, kwiatach i oglądanie roślin w naturze (Filia Orpiszew)

Krzemieniewo (pow. Leszno)

- „Ciesz się mamó, ciesz się tato w bibliotece spędzam lato” – zajęcia wakacyjne dla dzieci
- Zajęcia plastyczne - wykonanie prac do wierszy Juliana Tuwima
- „Sport to zdrowie” – zabawy ruchowe dla dzieci
- „Julianowy zabaw kram” – łamigłówki, zgaduj-zgadule, krzyżówki
- Prezentacja multimedialna o Julianie Tuwimie
- „Twórczość Juliana Tuwima” – konkurs czytelniczy
- „Murzynek Bambo w Afryce mieszka” – pokaz slajdów dla dzieci
- „Bezpieczne wakacje z Antosią” – słuchowisko dla dzieci
- „Bajeczne wakacje” – warsztaty plastyczne dla dzieci
- „Kornel Makuszyński” – konkurs czytelniczy (Filia w Garzynie)
- Wycieczka dzieci biorących udział w „Wakacjach w Bibliotece” do „Rajskiego Sadu” w Kątach

Leszno

- „Wycieczka krajoznawcza z literackimi przystankami”, dla dzieci i młodzieży. Na poszczególnych etapach (Włoszakowice, Górsko, Brenno) oprócz tradycyjnego zwiedzania, uczestnicy mieli okazję wziąć udział w grach i zabawach integracyjno-czytelniczych
- „Regio” – interaktywny spektakl dla dzieci w wykonaniu Teatru „Duet” z Krakowa

Lipno (pow. Leszno)

- „Jakże ludzie rezygnują z siebie!...” – wystawa dotycząca Sławomira Mrożka
- „Wesołe wakacje” – półkolonie w Bibliotece, cykl zajęć obejmujących gry, zabawy, głośne czytanie, konkursy, zajęcia plastyczne (GBP, Filia w Wilkowicach)
- Wycieczki dla uczestników półkolonii do: Kórnika, Leśniczówki w Koczurach i Muzeum Łowiecko-Przyrodniczego w Uzarzewie

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Tydzień Kota” – wystawa maskotek i książek o kotach, czytanie książek o kotach i rysowanie kotów

Oborniki

- Wystawa „Z historii obornickich Wianków”

Opatów (pow. Kępno)

- „Wakacyjna przygoda w bibliotece” – zajęcia plastyczne i wystawa prac
- Origami oraz Plastusiowe Zoo – zajęcia plastyczne z dziećmi i wystawa prac (Filia Łęka Opatowska)
- Wystawa książek Aleksandra Fredry – wystawa (Filia Siemianice)

Piaski (pow. Gostyń)

- „Zagadki, krzyżówki i wesole łamigłówki” – cykliczne czwartkowe spotkania z dziećmi

Pleszew

- „Zapraszamy do lektury w dzień słoneczny i ponury” i „Czytam, wiem, odpowiem” – konkursy czytelnicze
- „W wakacje schodzimy z półek” – impreza plenerowa promująca czytelniczość (Filia w Kuczkowie)
- „Sławomir Mrozek 1930-2013” – wystawa (również w sierpniu)

Powidz (pow. Sępólno)

- XIX Dni Powidza:
 - ~ „Moje zauroczenia” – wystawa twórczości Marii Nizielskiej (grafika komputerowa)
 - ~ „Pasje Powidzan” – wystawa kolekcji
 - ~ „Laurka z życzeniami z okazji 770-lecia Powidza” – konkurs rysunkowy

Rawicz

- „Egzotyczny świat z za krat” – warsztaty plastyczno-manualne (również w sierpniu):
 - ~ „Dzikie zakładki do książek-zebra, żyrafa i tygrys”
 - ~ „Fikające słoniki”
 - ~ „Papierowe oceanarium”
 - ~ „Dzikie zwierzęta z papierowych tacek”
 - ~ „Papierowe ZOO”
 - ~ „Mozaikowe portrety dzikich zwierząt”
 - ~ „Rookowe ZOO”
- Galeria Jednego Obrazu (również w sierpniu)
 - ~ „Tulipan i kot” – D. Wiatrowski
 - ~ „Kwiaty” – J. Pilarska
 - ~ „Zachód” – H. Murkowska

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Warsztaty astronomiczne – współpraca z RO PTMA (również w sierpniu)

Sompolno (pow. Konin)

- Nasze miasteczko Sompolno „Wczoraj i dziś” – wystawa zdjęć
- „Piękna jest ta pewność...” 90. rocznica urodzin Wisławy Szymborskiej – wystawa, wieczór poezji
- „2013 Rokiem Juliana Tuwima” – wystawa
- „Książka do plecaka” – plebiscyt, gry i zabawy
- „Awantury i wybryki małej małpki Fiki Miki” – gry i zabawy (Filia Lubstów)
- „Książka, uśmiech i słońce w wakacyjne miesiące” – gry i zabawy (Filia Mąkolno)

Strzałkowo (pow. Słupca)

- „Jedź zdrowo, żyj kolorowo” – wystawa prac plastycznych dzieci z Przedszkola „Kubuś Puchatek” (również w sierpniu)

Sulmierzyce (pow. Krotoszyn)

- Wystawa: 60. rocznica śmierci Kornela Makuszyńskiego
- Wakacje z biblioteką – warsztaty plastyczno-rzeźbiarskie z Katarzyną Georgiou
- Przedstawienie „Regio” Teatru „Duet” z Krakowa

Śmigiel (pow. Kościan)

- Letnia Akademia Malucha – dwutygodniowe zajęcia plastyczne, czytelnice, sportowe dla dzieci w wieku 5-7 lat

Trzcianka

- Akcja „Lato w bibliotece” ph. „Recykling – sposób na kreatywne wakacje”:
 - ~ Plastik – fantastik (metamorfoza butelki)
 - ~ Szmatki i inne łatki (ekokukielki)
 - ~ Biżuteria z recyklingu (projektujemy biżuterię)
 - ~ Papierowy zawrót głowy (papierowa wiklina, gazetowy pokaz mody)
 - ~ Proste jak drut (druk kreatywny)
 - ~ Eko – szkielko (szklane ozdoby)
 - ~ Sztuka użytkowa (przetwarzanie odpadów na praktyczne przedmioty)
- Zatopieni w książce – impreza czytelnicza nad Jeziorem Sarcz:
 - ~ Grzbietem do słońca – bookcrossing, kiermasz książek
 - ~ Miss mokrej książki – czytanie w kajaku
 - ~ Water Ball
 - ~ Książka do nieba... – gry i zabawy w wodzie i na piasku, przejażdżki motorówką

~ Pierwsza pomoc – warsztaty

Turek

- „Zawodowy zawrót głowy” – akcja głośnego czytania dzieciom w plenerze połączona z poznawaniem zawodów i miejsc pracy: strażaka, policjanta, piekarza, ratownika medycznego i leśnika oraz wykonywaniem rysunków na zadany temat (zorganizowana w ramach konkursu WBPICAK ph. „W wakacje schodzimy z półek”)

Wągrowiec

- „Biblioteka dzieciom” – gry i zabawy dla dzieci z okazji Dnia Działkowca w Rodzinnym Ogródku Działkowym „Nad Nielbą” w Wągrowcu

Zagórów (pow. Słupca)

- Spotkania z Grażyną Harmacińską-Nyczka, Honorową Obywatelką Miasta i Gminy w Zagórowie (biblioteki: Zagórów, Witaszyce; Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Michalinowie Oleśnickim)

Zduny (pow. Krotoszyn)

- Wakacyjny kurs komputerowy dla seniorów (Baszków)
- „Ja? – Brzydkie Kaczętko?” – spotkanie z mieszkańcami DPS
- „Sieciaki na wakacjach” – zajęcia dla dzieci
- „Raz dwa trzy... Baba Jaga patrzy” – zajęcia dla dzieci

Sierpień

Baranów (pow. Kępno)

- Wystawa twórczości Zbigniewa Herberta z okazji 15. rocznicy śmierci (Słupia)

Bojanowo (pow. Rawicz)

- „Bajki śpiewajki” – impreza plenerowa w Amfiteatrze im. M. Stoorra kończąca cykl letnich spotkań wakacyjnych prowadzonych w bibliotece

Borek Wielkopolski (pow. Gostyń)

- Wystawy:
 - ~ „Zakładkowy zawrót głowy”
 - ~ „Pisarze w karykaturze”

Chodzież

- Udział w konkursie ogłoszonym przez WBPICAK w Poznaniu pn. „Schodzimy z półek”. Impreza plenerowa dla dzieci – „Ruszyła maszyna – po ciągu do książki nikt nie zatrzyma”

- Wystawa fotograficzna „Dokąd podróżują chodzące?”

Czerniejewo (pow. Gniezno)

- „Milion przygód z książką” – spotkania z dziećmi pod hasłem „Bajkowa biblioteka odjazdowa” w ramach akcji „Schodzimy z pólek”

Gostyń

- Wystawa „Słodka pasja Ewy Czub”

Jarocin

- Noc w koszarach – oferta dla gimnazjalistów zorganizowana we współpracy z jarocińską jednostką wojskową

Kalisz

- „Poznajemy bibliotekę publiczną” – warsztaty dla słuchaczy Niepublicznej Placówki Doskonalenia Nauczycieli Interlis
- Wystawy:
 - ~ „69. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego” (Filia nr 3)
 - ~ „Poznajemy książki Edith Nesbit” – wystawa z okazji 155. rocznicy urodzin pisarki (Filia nr 9 Oddział dla dzieci)
 - ~ „60. rocznica śmierci Kornela Makuszyńskiego” (Filia nr 16)

Kościan

Biblioteka Publiczna Gminy

- „Malowane bajki” – kontynuacja cyklu zajęć plastycznych w bibliotece, wystawa prac
- Spotkanie seniorów w bibliotece- dyskusja o nowościach wydawniczych (Filia w Turwi)

Krobia (pow. Gostyń)

- Wystawa „Julian Tuwim – życie i twórczość”

Krotoszyn

- „Zatrzymaj się... na chwilę” – zajęcia prowadzone przez Monikę Pachurkę, muzykoterapeutkę i nauczycielkę muzyki
- Wystawa obrazów Czesława Herby
- Zorganizowanie zajęć „Komputer mój przyjaciel czy wróg?” (Filia Orpiszew)

Krzywiń (pow. Kościan)

- „Twórcze lato z biblioteką”:
 - ~ Warsztaty plastyczne skoncentrowane na nauce malarstwa
 - ~ Zajęcia prowadzone przez strażaków z OSP Krzywiń

- ~ Zasady bezpieczeństwa nad wodą oraz korzystanie z kąpieliska – prowadzenie Szymon Kaźmierczak, ratownik WOPR

Leszno

- Wystawy:
 - ~ „Wielkopolska Press Photo” – wystawa pokazywała prace 30 autorów, laureatów XIII edycji konkursu popularyzującego sztukę fotograficzną i wspierającego dokonania profesjonalnych fotoreporterów prasy lokalnej i regionalnej wydawanej w naszym regionie („Galeria za Regałami”)
- Konsultacje społeczne dotyczące planowanej przebudowy i nadbudowy budynku Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lesznie, w ramach Programu „Konservacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego” Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego na lata 2009-2014
- Spotkanie z wolontariuszami z Gruzji, Macedonii, Portugalii, Hiszpanii, Włoch, Turcji, Armenii, Mołdawii oraz Ukrainy, zorganizowane przez Fundację Centrum Aktywności Twórczej
- „W gościnie u *Pięknej Heleny*” – wycieczki autokarowe dla dorosłych zorganizowane w ramach cyklu „Uroda miejsc znanych i nieznanych – Krajoznawcze wakacje w Bibliotece”. Na uczestników XII edycji czekały obiekty i atrakcje turystyczne Rakoniewic, Gościeszyna, Wolsztyna i Obry
- „Książki pełne smaku” – stoisko przy Centrum Konferencji i Rekreacji „Akwawit”, które Biblioteka przygotowała w ramach Pikniku „Leszczyńskie Smaki”. Zaprezentowana została szeroko rozumiana literatura kulinarna, odbył się kiermasz książek Wydawnictwa Publicat
- „Festyn na zakończenie wakacji” – gry, zabawy i konkursy dla dzieci, które w lipcu i sierpniu uczestniczyły w zajęciach proponowanych przez Bibliotekę
- „Lato z limerykiem” – impreza poetycka propagująca limeryki, w której udział wzięli: Grzegorz Żak, Lech Konopiński, Andrzej Waldman, Grzegorz Lewkowicz i Krystyna Gryś. Rymowanym anegdotom towarzyszyła muzyka w wykonaniu humorysty, poety i prozaika Grzegorza Żaka. Prowadzenie: Sergiusz Sterna-Wachowiak

Luboń (pow. Poznań)

- „Senior w Motylim Wolontariacie”

Łubowo (pow. Gniezno)

- „Rozczytane lato na Piastowskim Szlaku”:
 - ~ „Muzykanci z Birmy” – teatrzyk oraz rysowanie i zagadki muzyczne

- ~ „Wyspa władców” – pokaz filmowy i zajęcia plastyczno-edukacyjne „Rycerze, herby, zamki” prowadzone przez pracowników Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy
- „Tydzień Psa” – wystawa maskotek i książek o psach, czytanie, rysowanie i origami
- Konkursy podczas dożynek gminnych:
 - ~ wiedzy o gminie
 - ~ „Świat bajek” – dla dzieci

Oborniki

- Wystawa obrazów Mieczysława Skibickiego
- „Leśne spotkania” – wystawa prac plastycznych uczniów szkół podstawowych z Objezierza, Chrustowa, Sycyna oraz Zespołu Szkół Specjalnych w Szamotułach we współpracy z Kołem Łowieckim Szarak
- „Z życia wzięte...” – wieczór z kabaretem ToNieMaNazwy

Opatów (pow. Kępno)

- Wystawa książeczek dla dzieci autorstwa Jana Brzechwy i Kornela Makuszyńskiego (Filia Siemianice)

Pępowo (pow. Gostyń)

- Blok imprez związanych z Rokiem Juliana Tuwima „Bajkogramie” (wiersze, piosenki, występy gitarowe Jacka Śląskiego)

Powidz (pow. Słupca)

- Współorganizacja rajdu rowerowego „Sobota na rowerze”

Rozdrażew (pow. Krotoszyn)

- Klub Podróżnika „Pięta Strona Świata” – spotkanie z Olą Siwek, studentką Politechniki Wrocławskiej, uczestniczką wyprawy naukowej na Spitsbergen

Sompolno (pow. Konin)

- „Walka i zwyciężenie” 69. rocznica wybuchu Powstania Warszawskiego – wystawa
- „Portret lata” – wiersze o lecie, gry i zabawy
- „Lato w obiektywie” – wystawa (Filia Lubstów)

Swarzędz (pow. Poznań)

- „Na rozstaju dróg gdzie przydrożny Chrystus stał...” – wystawa Magdy Pannert – fotografie przydrożnych krzyży i kapliczek

Śmigiel (pow. Kościan)

- Wróżkowe szaleństwo – wróżki, kwiaty i ich tajemnice – zajęcia dla dzieci zakończone wykonaniem korony z papierowych kwiatów (Filia w Czaczu)

Turek

- „Zawodowy zawrót głowy” – poplenerowa wystawa prac plastycznych

Zagórow (pow. Słupca)

- Spotkania z Krystyną Mrugalską, Honorową Obywatelką Miasta i Gminy w Zagórowie
- Impreza plenerowa „KsięgoZbiór 2013”
- Warsztaty dla dzieci z Ogniska Terapeutyczno-Wychowawczego z Zagórowa według scenariusza opartego na baśni „Brzydkie kaczątko”

Zduny (pow. Krotoszyn)

- „Nazywam się...” – spotkanie z mieszkańcami DPS
- „Gra w Ćwierćland” – zabawa integracyjna dla dzieci (Baszków)
- „Królowa śniegu” zajęcia dla dzieci przeprowadzone na podstawie baśni Christiana Andersena (Baszków)
- „Czy znacie wiersze Juliana Tuwima?” – konkurs (Baszków)

C. WOJEWÓDZKA BIBLIOTEKA PUBLICZNA I CENTRUM ANIMACJI KULTURY NA ŁAMACH PRASY

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 137, s. 24

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: Międzynarodowe Warsztaty Fotograficzne dla Osób Niepełnosprawnych Intelakualnie przeprowadzone przez MGOK w Kłecku.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 155, s. 23

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: X Festiwal Filmów „5 minut z życia codziennego” w MDK w Wągrowcu: Wielkopolskie Qwesty – propozycje scenariuszy zwiedzania wielkopolskich miast opracowane przy współpracy Pracowni Krajoznawczej.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 161, s. 24

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: Wielkopolskie Qwesty – propozycje scenariuszy zwiedzania wielkopolskich miast.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 167, s. 23; nr 173, s. 13

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wycieczka „Ziemia Kępińska inna niż wszystkie” proponowana przez Pracownię Krajoznawczą; Wielkopolskie Questy – propozycje scenariuszy zwiedzania wielkopolskich miast.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 179, s. 19; nr 185, s. 18; nr 190, s. 14

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: Wielkopolskie Questy – propozycje scenariuszy zwiedzania wielkopolskich miast.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 196, s. 18

Imprezy organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: wycieczka „Nowy Tomyśl w wiklinowym raju” proponowana przez Pracownię Krajoznawczą; Wielkopolskie Questy – propozycje scenariuszy zwiedzania wielkopolskich miast.

BIBLIOTEKI // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 202, s. 19

Imprezy w bibliotekach woj. wielkopolskiego organizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu: podsumowanie XIII Ogólnopolskiego Konkursu Fotograficznego „Przestrzeń wyobraźni” oraz wystawa „Pejzaż niecodzienny” Tomasza Jaskiewicza, laureata pierwszej nagrody; promocja zeszytu z serii Fotografowie Wielkopolski „Dopowiadam Połowę” – Krzysztof Szymoniak przedstawia twórczość Anny Kędziory.

CO NIE napisze gazeta / o tym zawiąże poeta / Krzysztof Hoffmann // G a z .
W y b o r . – P o z n a ń . – 2013, nr 135, s. 6

Płytonik „Kir” Szczepana Kopyt i Piotra Kowalskiego wydany przez WBPICAK w Poznaniu.

FESTIWAL Fotografii im. Ireneusza Zjeżdżałki // Museion Wrzesiński.
– 2013, z. 2, s. 128

Muzeum Regionalne we Wrześni wśród partnerów festiwalu realizowanego przez WBPICAK w Poznaniu.

NAJWYŻSZA fala, najgłębszy oddech / Anna Kałuża // N o w e K s i ą ż k i –
2013, nr 4, s. 84-85

Recenzja tomu poezji „Białe krzesła” Krystyny Dąbrowskiej wydanej przez Wydawnictwo WBPICAK w Poznaniu.

NOMINOWANA do nagrody / SDR // Polska Głos Wielkop. – 2013, nr 174, s. 14

Tomik wierszy Krystyny Dąbrowskiej „Białe krzesła” wydany przez WBPICAK w Poznaniu nominowany do Nagrody Poetyckiej im. Wisławy Szymborskiej.

OBRAZY Kłęcka : Warsztaty Fotograficzne dla Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie / omb // Filantrop Naszych Czasów. – 2013, nr 8, s. 25

Zajęcia w Kłęcku zorganizowane m.in. przez WBPICAK w Poznaniu.

ODKRYWAJ tajemnice Wielkopolski : Wielkopolskie Questy // Polska Głos Wielkop. (Wyd.1, 2). – 2013, nr 141, s. 8

Reklama Wielkopolskich Questów opracowanych przy współpracy Pracowni Krajoznawczej WBPICAK w Poznaniu.

PORTRET inspirowany wirtualną rzeczywistością : „Kolskie spotkania z fotografią” / emi // Przew. Kolski. – 2013, nr 21

XII edycja ogólnopolskiego konkursu fotograficznego „Portret” zorganizowana w Kole m.in. przez Kolski Klub Fotograficzny „Fakt” i WBPICAK w Poznaniu.

PRZYPOMNIELI dudziarskie tradycje / ABO // Monitor Wielkop. – 2013, nr 6, s. 7

XI edycja Ogólnopolskich Konfrontacji Kapel Dudziarskich zorganizowana m.in. przez WBPICAK w Poznaniu.

QUEST-ionariusz poznaniaka. Możesz zwiedzać miasto w rytmie rymowanek / Paulina Rezmer // Nasze Miasto. – 2013, nr 44, s. 8

Quest opracowany przez Pracownię Krajoznawczą WBPICAK w Poznaniu.

W NORZE / Anna Kałuża // Nowe Książki. – 2013, nr 5, s. 18-19

Recenzja tomu poezji „Splendida realta” Ilony Witkowskiej wydanego przez Wydawnictwo WBPICAK w Poznaniu.

WIELKOPOLSKI quest, czyli zwiedzać i się nie nudzić : Wielkopolskie Questy / Maciej Roik // Polska Głos Wielkop. – 2013, nr 138, s. 10

Wielkopolskie Questy opracowane przy współpracy Pracowni Krajoznawczej WBPICAK w Poznaniu.

V. KRONIKA

A. Polskie nagrody i wyróżnienia

- **Doktorat honoris causa Uniwersytetu Łódzkiego** otrzymał pisarz izraelski *Amos Oz*.
- **Nagrodę Feniksa** (główną) w 2013 roku otrzymali *Andrzej i Wanda Półtawscy*.
- **Nagrodę Literacką im. ks. Jana Twardowskiego** otrzymali: *Zbigniew Jankowski* za tom „Zaraz przyjdzie” za rok 2011 i *Kazimierz Nowosielski* za tom „Okno od północy” za 2012 rok.
- **Nagrodę „Odry”** za 2012 rok otrzymał *Zygmunt Bauman*, socjolog.
- **Nagrodę Poznańskiego Przeglądu Nowości Wydawniczych** – Wiosna 2013 otrzymali: *Wojciech Nowicki* za książkę „Salki” [Wołowiec : Wydawnictwo Czarne]; *Dariusz Rosiak* za książkę „Człowiek o twardym karku : historia księdza Romualda Jakuba Wekslera-Waszkina” [Wołowiec : Wydawnictwo Czarne] i *Bartek Sabela* za książkę „Może (morze) wróci” [Gliwice : Wydawnictwo Helion].

B. Międzynarodowe nagrody i wyróżnienia

- **Nagrodę im. Karla Dedeciusa** za 2013 rok otrzymali *Jakub Ekier* i *Berhard Hartmann* za osiągnięcia translatorskie oraz wkład na rzecz porozumienia między Polakami i Niemcami.
- **Nagrodę im. Astrid Lindgren** w 2013 roku otrzymała *Isol* (właśc. *Marisol Misenta*), argentyńska pisarka, autorka książek dla dzieci, ilustratorka.

C. Zmarli

- **Sławomir Mrożek** (15.08.2013), dramaturg, pisarz, autor satyrycznych opowiadań